

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Dětské zájmové organizace jako
fenomén pedagogiky volného času**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Aleš Sekot, CSc.

Vypracoval:
Jan Láska

Brno 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Dětské zájmové organizace jako fenomén pedagogiky volného času“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 1. 3. 2008

.....
Jan Láška

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Aleši Sekotovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Jan Láska

OBSAH

Úvod	2
1. Historie, právní úprava a charakteristika dětských zájmových organizací	4
1.1 Historie dětských zájmových organizací	4
1.1.1 Dílčí závěr	8
1.2 Právní úprava a charakteristika dětských zájmových organizací	9
2. Rozhovory s pracovníky dětských zájmových organizací	14
2.1 Rozhovor první – Josef Sýkora, SKP Rakovník - Unitop	14
2.2 Rozhovor druhý – Blanka Holopírková, Rak Rakovník – Pionýr	17
2.3 Rozhovor třetí – Šárka Malá, TJ Sokol Rakovník – Sokol	18
2.4 Rozhovor čtvrtý – Adolf Bradáč, Aramis – Junák	20
2.5 Rozhovor pátý – Marie Círová, DDM Rakovník	21
2.6 Dílčí závěr	23
3. Dotazníky	27
3.1 Návratnost dotazníků	27
3.2 Složení dotazníkového vzorku	28
3.3 Procento dětí, které navštěvují zájmové organizace	28
3.4 Důvody, pro které děti zájmové organizace nenavštěvují	29
3.5 Počet navštěvovaných organizací, jejich zaměření, četnost navštěvování	30
3.6 Důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat, jeho spokojenost a přínosy	31
3.7 Způsoby informování rodičů o aktivitách dítěte v organizaci, spokojenost s dětskými pracovníky	33
3.8 Finanční a časové nároky	34
3.9 Názor dětí	37
3.10 Odlišnosti podle jednotlivých škol	39
3.11 Dílčí závěr	40
Závěr	42
Resumé	44
Anotace	45
Literatura a prameny	46
Seznam příloh	47

ÚVOD

Už je to nějaký čas, co se člověk objevil na této planetě. Někdo tvrdí, že to je výsledek evoluce, někdo v tom vidí boží zásah. Někdo jen řekne prostě osud. Ať už se sem ale člověk dostal jakkoliv, jedno je jisté. Od samého počátku začal přetvářet věci k obrazu svému. Začal si zajišťovat potravu, stavět obydlí, chránit se před nebezpečím. A protože v samotných počátcích byl život těžký, zabralo mu to všechno čas. Když už mu nějaký zbyl, dal si tu práci a vymýšlel, čím si život ulehčit. A protože člověk je tvor inteligentní, dílo se mu celkem dařilo. Postupně přišel na to, že koně mohou táhnout povoz, a později, že motory dokážou nahradit koně. Zjistil, že stroje dokážou ulehčit práci. A jak tak postupně začaly stroje lidem pomáhat, začal člověk zjišťovat, že má více volného času. Nutně vyvstala otázka co s ním? Snad někdy v těch dobách si začal uvědomovat, že volný čas se dá využít k odpočinku a relaxaci. Vyjít si do přírody, zahrát si s kamarády. Třeba tu legrační hru, co nás tuhle napadla, jak jsme kopali do té koule na bránu. A co se na tom domluvit nějak pravidelně. No ano, proč ne, třeba každou středu se tu sejdeme, zahrajeme si tu hru ... no pojmenujeme ji třeba „nohamič,, (football - fotbal - kopaná) a pak si dáme čaj o páté. A tak mohl vzniknout první anglický fotbalový klub. Od toho je už jen kousek, aby tu hru chtěly hrát i děti, a už opravdu malinkatý kousíček k tomu, aby jeden z těch starších řekl: „Tak tedy pojd'te, já vás to naučím,,. A ať to nikdo nezpозoroval, zavítal mezi nás organizovaně trávený volný čas dětí a ruku v ruce s ním zájmové dětské organizace, které děti začaly sdružovat.

Příčin vzniku je pochopitelně více, ale podstata zůstává stejná. Snaha účelně využít nadbytek volného času, který člověk získal pro sebe a své potomky. A už v samých počátcích si uměl člověk spočítat, že účelně vyplněná volnočasová aktivita je předpoklad pro zlepšení vývoje jedince. Jeho socializaci, prevenci proti patologickým jevům. Jen to tenkrát vystihovali jinými slovy.

Dnes již bereme zájmové organizace jako samozřejmou věc. Zeptal jsem se ve svém okolí několika známých a kamarádů, aby mi řekli, co jsou to vlastně dětské organizace a proč jsou. Nebyl to žádný průzkum veřejného mínění. Odpovědi jsem dostal různorodé a jejich obsah často závisel na věku respondentů.. Ti mladší bez vlastních potomků povětšinou zavzpomínali na doby, kdy nějaký kroužek navštěvovali. U těch starších častá odpověď byla : No to jsou ty kroužky, co tam chodí děti, jako je Junák, Sokol, ten můj chodí do fotbalového oddílu. No a chodí tam, aby se něco naučily, aby se neflákaly doma.

Dovolím si tvrdit, že mnoho rodičů bere zájmové organizace jako nějakou samozřejmost, která tu je. Jako něco, kam chodí děti, kde tráví volný čas. Do popředí se pak dětské organizace dostávají v případech, kdy televize ve zpravodajských relacích přinese nějaké zprávy spojené s nimi. Ale ne zprávy, vypovídající o činnosti, co se jaké organizaci povedlo. Takové sdělení zařadí (snad) veřejnoprávní stanice v šest hodin ráno. To, co dokáže vzbudit ohlasy veřejnosti, jsou (bohužel) záběry pracovníka dětského kolektivu, který byl schopen páchat na dětech trestnou činnost. Je to vcelku pochopitelné, protože společnost je na trestnou činnost páchanou na dětech velmi citlivá. Zpravodajství pak vyvolá veřejnou diskuzi na dané téma. Vedou se diskuze, proč se tak stalo a zda situace musela nastat. Co to je za člověka? Jak to, že na to rodiče nepřišli dřív? Proč to neodhalili jeho kolegové? Co dělala policie? Ač se to dá sebeneuvěřitelnější, lze se v takovéto debatě setkat i s názory, že „ty vedoucí jsou stejně samej pedofil a zvrhlík, protože proč by to jinak dělali,, nebo „to je jasný si namastí kapsy,,. Najednou se v chlapech z hospody stávají odborníci a přitom nemusejí ani vědět, kde jejich dítě právě je a co dělá.

Téma dětské zájmové organizace je najednou ve středu dění a každý se považuje za odborníka na slovo vzatého. Najednou se dětské zájmové organizace stávají fenoménem dnešní doby.

Jak na tom tedy dětské zájmové organizace jsou? Jsou na výši, v úpadku, jak je to s nimi? Na jednu stranu zaznamenávám jakýsi rozvoj v činnosti, v každém městě i vesnici nějaké naleznete. Vznikl pedagogický obor zaměřený na volný čas - pedagogika volného času. Na druhou stranu se nemohu zbavit dojmu, že toto odvětví je jaksi opomíjeno. Uvědomujeme si, jak velkou roli hrají zájmové organizace při vývoji dítěte? Jak na ně mohou působit. Do jaké formulují dětskou osobnost? Jaké škody ve vývoji dítěte mohou při nesprávném přístupu způsobit? Jak je možné, že tyto organizace vůbec fungují, kde berou peníze na svoji činnost? Kdo vlastně v těchto organizacích pracuje? Co je to za lidi a proč to dělají?

Otázek je mnoho, a kde vzít odpovědi? To jsem si dal za cíl své práce. Přiblížit dětské zájmové organizace. Chci zjistit, jaký názor na ně mají lidé - rodiče dětí, které zájmové organizace navštěvují. Přinutit je, aby se nad smyslem organizací více zamysleli, nad jejich plusy a mínusy. Jak vše vidí lidé, kteří v organizacích pracují. Stanovil jsem si proto následující otázky:

- 1) důvod vzniku zájmových organizací, co jim předcházelo
- 2) jakou roli zastávají v socializaci dětí
- 3) jak jsou organizace financovány, jaká je podpora státu
- 4) jací lidé se v těchto organizacích angažují, jak jsou ohodnoceni, proč tuto činnost vykonávají
- 5) jak zabránit osobám s patologickými rysy v zapojení do dětských organizací, jak předcházet patologickým jevům
- 6) jaký je názor rodičů na zájmové organizace, jaké pro ně představují finanční náklady, časové zatížení, jak jsou informováni o zapojení dítěte
- 7) jak zájmové organizace vnímají děti

Aby byla má práce přehledná, rozdělil jsem ji na několik bloků :

- 1) Přiblížil jsem historii vzniku zájmových organizací, kdy se začaly objevovat první zmínky, jaké změny nastaly v souvislosti se změnami režimů. Jaká je struktura, předmět činnosti a organizace současných organizací.
- 2) Bude věnován těm, kteří s dětmi pracují. Jak oni vidí současnou situaci, co jim vadí, co se jim naopak líbí. Proč tuto činnost dělají a co by změnili, kdyby mohli. Tato část je koncipována jako rozhovory s dětskými pracovníky.
- 3) Pohled rodičů a dětí. Pro tento účel jsem rozeslal celkem 465 dotazníků, ve kterých jsem se pokusil docílit toho, aby se rodiče dětí zamysleli nad smyslem zájmových organizací a sdělili mi svůj názor. Dotazníky jsem záměrně dodal do třech základních škol rakovnického okresu, abych tak mohl provést vzájemné porovnání (blíže v samotném bloku).
- 4) Závěrem se pokusím zodpovědět všechny otázky, které jsem si položil. Zodpovědět na ně na základě provedeného výzkumu, dostupné literatury a mých znalostí.

Nechtěl jsem, aby se má práce stala povrchní. Není ale v mých silách vyhotovit svoji práci celorepublikově. Proto je druhý a třetí blok zaměřen regionálně. Konkrétně na Rakovník a jeho okolí. K této lokalitě se vztahují mnou získané údaje. Pokud bych rozhovory provádal a dotazníky rozdával v krajském či hlavním městě, mohly by se s ohledem na specifika, která velké aglomerace přinášejí, lišit. Jsem si tohoto vědom. Zvolil jsem ale cestu, kdy svým přístupem mohu zmapovat ohraničenou oblast a získané údaje efektivně vyhodnotit.

1. Historie, právní úprava a charakteristika dětských zájmových organizací

1.1 Historie dětských zájmových organizací

O historii zájmových organizací jsem se zmínil již v samotném úvodu. Pro ucelenější výklad považuji za nutné, ujasnit si několik pojmů :

pracovní čas – doba, kdy jedinec plní pracovní povinnosti, primárně zajišťuje příjem a obživu (nevylučuje se tedy, aby práci někdo vnímal jako koníčka)

volný čas - čas, který jedinec využívá k regeneraci svých sil, tedy kdy nevykonává pracovní povinnosti

zájmové organizace - organizace pro širokou veřejnost, sdružující osoby za účelem společného a organizovaného trávení volného času.

dětské zájmové organizace - organizace pro širokou veřejnost, sdružující osoby všech vrstev do 18 let věku za účelem společného a organizovaného trávení volného času. Činnost probíhá pod vedením osoby starší 18 let. Její přínosy jsou mimo jiné socializace a všeobecný rozvoj osobnosti. Později registrována.

Pojem zájmové organizace je jednoznačně spjat s volným časem. Podmínky pro vznik zájmových organizací jsou v přímě úměře s volným časem. Tedy s nárůstem volného času se začali lidé organizovat a využívat čas k regeneraci sil, odreagování od pracovních povinností. Podíváme-li se do historie, zjistíme, že většinou v minulosti nemůže být o nadbytku volného času ani řeč. Vynecháme-li privilegovanou vládnoucí třídu, pak pro zbytek populace život znamenal pracovní povinnosti, zajištění obživy, povinnosti k vládnoucí třídě. Máme-li za to, že vznik zájmových organizací souvisí s volným časem (resp. jeho nadbytkem), musíme lokalizovat dobu, kde nadbytek vznikl.

Dívat se dál než do středověku je myslím si zbytečné. Za zmínku snad stojí, že i ve starověku měl člověk volný čas, který věnoval regeneraci sil. Alespoň nás o tom přesvědčují vykopávky kulturních předmětů, nástěnné malby. Člověk si asi stěžil těmito činnostmi zajišťoval obživu, ale spíše se jedná o jeho kulturní projev, přirozenou potřebu zaznamenat své vnitřní pocity do hmotné podoby.

V antice jistě najdeme mnoho činností, které rozvíjely fyzické dovednosti dětí, cvičily je k boji, ale spíše se přikláním k názoru, že se jednalo o osvojování dovedností pro další přežití než jev, který by naplňoval definici dětské zájmové organizace.

Středověk byl ovlivněn feudálním zřízením a připoutáním poddaného k půdě. Svůj čas vyplňoval jedinec povinnostmi k vladaři a zajištěním obživy své a své rodiny. Děti byly této činnosti nápomocny. Ne že by ve středověku neznaly hry, ale rozhodně nelze mluvit o dětských zájmových organizacích. Jejich hry byly od těch našich odlišné. Např. hra „na popelení“ kdy jedno dítě se snažilo házet popel do očí druhým (Veron, Jean. Volný čas ve středověku, 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 130). Ne všechny hry ale byly drsnějšího ražení, mnohé se v upravené podobě dožily i dnešní doby (hry s káčou, špaček...) Pomůcky na hry byly jednoduché, nenáročné, často si je vyráběly samy děti. Pokud existovaly organizované činnosti pod vedením dospělé osoby, pak byly určeny pro vládnoucí třídu a měly vztah k jejich postavení a budoucím povinnostem (ovládání zbraní, jízda na koni...). Místo zájmová organizace bych použil

termín školní výuka, kdy vyučovací předměty byly takové, jaké si doba vyžadovala. Stále tedy nebyla naplněna definice zájmové organizace.

Proměny v Evropě započaly v 17. století po ukončení třicetileté války. Ve stejném století vznikaly ve městech první kluby. Byly určeny pouze pro majetnější vrstvy. První je pak zaznamenán v Anglii v roce 1693. Postupně dochází k oddělování místa pracoviště, bydliště a místa kolektivního odpočinku (nejvíce pak v první polovině 19.st.). Následně je zaznamenáván rozmach ve všech odvětvích : sport, divadlo, hudba, turistika apod. Důležitým faktorem ale je, že tyto aktivity jsou dostupné i širokým masám. Postupně pak vznikají dva základní modely tvoření zájmových organizací pro volný čas dětí. První se začal aplikovat v zemích západní a severní Evropy. Jednalo se o jakousi pluralitu zájmových organizací. Model druhý vznikl v Evropě východní. Vznik organizací byl spjat s přímým vlivem státu, s jeho ideologií a s monopolní organizací dětí a mládeže, vedle nichž neexistovala alternativní řešení (Pávková, J. et al. Pedagogika volného času. 3. Vyd. Praha: Portál, 2002 s. 21 – 23.)

Historie zemí českých se ale odvíjela odlišně a nutno konstatovat, že opožděně. Země české byly poznamenány prohrou na Bílé hoře roku 1620. Stavovské povstání bylo poraženo, vládu vzali do svých rukou Habsburkové. Hospodářský úpadek, rekatolizace, připoutání k půdě, snížení životní úrovně na vesnicích, ale i ve městech, to je období, pro které máme označení „doba temná“. Zakládání zájmových organizací nepřicházelo v úvahu. Posun směrem kupředu je tak spojen s vládou Marie Terezie a Josefa II. Konkrétně pak jejich nařízení o zrušení nevolnictví v r. 1781 a zrušení roboty v roce 1848, v důsledku kterých došlo alespoň k částečnému nárůstu volného času.

Dalším důležitým faktorem je národní obrození, ke kterému došlo počátkem 19. století. Vlastenci v obavě o český národ a český jazyk začali psát české knihy, hráli divadelní hry v češtině. Začali se za tímto účelem sdružovat, ale stále nemůžeme mluvit o zájmových organizacích jako takových. A to i přesto, že na obrození se začali podílet i prostí lidé, kteří zakládali ochotnická divadla, čtenářské spolky a vlastenecké kroužky. Více než odpočinek a regenerace sil to byl boj za záchranu českého jazyka a češství jako takového. K opravdovým zájmovým organizacím už ale zbývá pouze krok.

Souběžně s těmito událostmi totiž zasahují do života obyčejných lidí tyto aspekty: urbanizace, manufaktury, následné zapojení strojů do výroby, vznik továren. Nutno podotknout, že z počátku byly stroje v továrnách spíše chápány jako zloději práce dělníkům než jejich pomocníci. Proto je ještě nutné vyčkat, až stoupne životní úroveň obyvatelstva. Samotný nadbytek času je totiž jedna, ale nikoliv jediná podmínka vzniku zájmových organizací. Vývoj musel dospět do stádia, kdy dělníci a jiný prostý lid mohli věnovat volný čas kolektivnímu odpočinku a regeneraci. Když ta doba nastala, nic už nebránilo, aby v Českých zemích nastal rozmach zájmových organizací. Český jazyk a češství je zachráněno, ekonomická situace se pohybuje v rámci možností. Pracovní doba se díky strojům a pokroku zkracuje. Jsme připraveni na skutečné zájmové organizace. Nejprve se v nich sdružovaly dospělé osoby, ale v těsném závěsu vznikají organizace pro děti.

Dne 16. 2. 1862 vzniká Tělocvičná jednota pražská neb Sokol pražský. Bylo to v době, kdy rakouský absolutismus přecházel ke zřízení konstitučnímu. Jako zakladatelé vystupují Jindřich Fügner a Miroslav Tyrš. Oporu hledají v antickém Řecku. Oba jmenovaní cítili potřebu vymanit se z područí německých tělovýchovných ústavů. Vznikla tak organizace, která jako svoji náplň měla mobilizovat široké vrstvy českého lidu a vést je k zásadám, jakými je láska k vlasti, bratrství, neohroženost, svoboda, lidskost a mnoho dalších a to vše pod heslem : „Tužme se“. Založení Sokola tak ještě spadá do myšlenek národního obrození. Původní myšlenka boje za svobodu pak přešla pod všeobecné cvičení, utužování fyzické kondice, k celkovému fyzickému rozvoji. Na odkaz Miroslava Tyrše ale sokolové nikdy nezapomněli a mnozí za to byli v historickém vývoji perzekuováni (viz. dále).

Po vzniku Sokola zahajují svoji činnost i další spolky a organizace zaměřující svoji činnost již výhradně na děti. Povětšinou vznikaly v jiných zemích a k nám se donesly zprostředkovaně. Mezi ty významné patří skautské hnutí vycházející z představ Ernesta Thompsona Setona, směřující svoji činnost zejména k soužití s přírodou. V našich podmínkách se vznik hnutí datuje v roce 1911, o rok později dochází k obecně uznávanému pojmenování Junák. Vznikají a rozvíjejí se i regionální zájmová sdružení, kluby a sdružení na školách. Jak se rozvíjejí nové sporty, jsou zakládány kluby a oddíly, které se určitým sportem zabývají.

Meziválečné období je opravdový ráj pro dětské zájmové organizace a hnutí. V roce 1935 začíná vycházet časopis Mladý hlasatel (původně Malý hlasatel). Pod jeho vlivem vznikají chlapecké i dívčí oddíly. Pěstuje se sport, národním sportem se stává kopaná. Dětské zájmové organizace se neomezují pouze na fyzické aktivity. Vznikají kroužky zabývající se divadelním herectvím, přednesem apod. Tyto kroužky ale nedosahují takového rozmachu a zdaleka nemají takovou členskou základnu jako právě Junák či Sokol. S nástupem nacismu dochází k útlumu. V roce 1940 je zakázán Junák. Sokol je zakázán v roce 1941. Čelní představitelé Sokola věrni odkazům Tyrše jsou pronásledováni, vězněni a popraveni. V roce 1941 jsou společně s časopisem zakázány kluby při Mladém hlasateli. Oficiálně povolené zájmové kroužky jsou pod vlivem nacismu.

Po skončení 2. světové války zaznamenávají obnovu činnosti všechny zakázané zájmové organizace. Vzhledem k politické situaci ale pouze na chvíli. V roce 1948 dochází k politickým změnám, které ovlivňují i zájmové organizace. Stát se začíná aktivně zapojovat do činnosti dětských zájmových organizací. To přináší plus ve financování sdružení, na straně druhé proniká do organizací zájem o výchovu občanů k loajalitě režimu. Československo se dostává do vlivu SSSR a pro naše podmínky mizí pluralita v množství oddílů a sdružení. Aplikuje se monopolní organizace dětí a mládeže, vedle níž nejsou alternativní řešení. V roce 1949 tak vzniká Pionýrské hnutí. Ve stejném roce, v rámci tohoto hnutí, vznikají pionýrské oddíly Junáku. Je to opatření, které má vést k útlumu jeho činnosti. Následně je Junák opět zakázán. Začíná se prosazovat jednotná dětská organizace. Z hlavních zásad Pionýrů přijatých v roce 1949 vybírám :

- 1) *Pionýr miluje svou lidově demokratickou vlast. Je hrdý na svůj národ, který pod vedením presidenta Klementa Gottwalda buduje socialismus. Miluje svou lidově demokratickou republiku a její armádu, záruku bezpečnosti našeho státu.*
- 2) *Pionýr přeje svobodu a mír všem národům. Miluje našeho osvoboditele Sovětský svaz, zemi svobody, míru a socialismu.*

Politický vliv a zájem na přijetí režimu je tak neoddiskutovatelný. Na druhou stranu další zásady přijaté ve stejném roce svědčí i o něčem jiném :

- 4) *Pionýr je pracovitý. Ctí každou práci, která přináší prospěch celku, a účastní se jí podle svých sil. Především pomáhá svým rodičům*
- 7) *Pionýr chrání svou pionýrskou čest. Zastává pravdu, je čestný a odpovědný, není sobecký a jedná vždy spravedlivě. Váží si všech pracujících lidí.*

A sice o tom, že ze zásad Pionýra nevymizely body, které jsou apolitické, jejichž naplňování je v souladu s řádnou výchovou jedince a posláním nezávislých zájmových organizací.

Mimo Pionýra dále fungovaly sportovní oddíly, umělecké a jiné kroužky. I zde začíná být provázanost s jednotnou dětskou organizací.

Další milník přichází v roce 1968. Události s tímto rokem spojené bezprostředně zasahují do činnosti a vnějších projevů dětských organizací. Reformní snahy

označované jako Pražské jaro přinesly obnovu některých dětských zájmových organizací (Junák), případně přípravu k obnově činnosti (Sokol). Vznikají tak opět snahy o vymanění se z modelu jednotné zájmové organizace. Tyto snahy se dotýkají i Pionýra a jsou jasně uvedeny v jeho stanovách, jakož i jiných dokumentech té doby. Dne 21. 8. 1968 dochází ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území ČSSR. Jako reakce vychází dne 30.8.1968 společné prohlášení Junáka a Pionýra určené všem vedoucím Pionýra a činovníkům Junáka. Citují:

Po obsazení naší vlasti cizími vojenskými jednotkami projevila naše mládež nejen otevřeně své upřímné citění, svou odvahu a neohroženost, dokázala však také, že dovede přispět i skutečnou pomocí ve chvílích, kdy toho naše národy nejvíce potřebují. Klid, rozvaha a cílevědomá snaha po objektivním poznání skutečností, ať historických nebo i dnešních – které jsou vlastní všem mladým lidem, naší nové generaci – se staly pevnou a hrdou hradbou obrany suverénního a vlastního národního života

Dohodli jsme se proto, že dáme podnět k zapojení našich oddílů a dalších dětí do akce SLUŽBA VLASTI. Vyzýváme všechny složky, všechny pionýrské vedoucí a členy Pionýra, činovníky a členy Junáka, aby plně spolupracovali při zapojování oddílů a dalších dětí a účastnili se jejich činnosti

Prosíme Vás upřímně, abyste svým příkladem a zkušenostmi pomáhali, kde můžete, a vyzýváme Vás, abyste společně hledali v koordinačních výborech i ve svých organizacích nové, lepší a prospěšnější cesty práce pro naši mládež, abyste se plně zapojili do oddílů Služby vlasti a podporovali je !

Věříme, že tato vaše práce nejlépe prospěje naší vlasti na její cestě k demokracii, humanismu a socialismu ! Jsme s vámi – buďte i Vy s námi !

Za českou radu Pionýra podepsán Dr. Jiří Pelikán a Oldřich Kryštofek. Za náčelnictvo Junáka Dr. Rudolf Plajner, Vlasta Koseová a prof. František Němec. Za ústřední náčelnického svazu Junáků - Zálesáků pak Dr. Karel Šubrt

Součástí tohoto prohlášení je i provolání všem dětem naší země. Vyzývá ke vzájemné spolupráci při odstraňování škod a dokončení sklizně, pomoci starým lidem, nabádá ke sportu, ochraně malých dětí (*cit.: chraňte malé děti před nálezy munice, před nerozumným okukováním nebezpečných vojenských strojů a zbraní, hrajte si s dětmi a sportujte s nimi*).

Toto prohlášení lze považovat za snahu, aby i nadále dětské organizace pokračovaly z vymaňování se z jednotného sdružení. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že vedení Pionýra dne 10.zář 1968 odeslalo dopis předsednictvu CIMEA (Mezinárodní výbor hnutí dětí a dospívající mládeže při SFDM se sídlem v Budapešti), v němž se členské organizace a orgán CIMEA mimo jiné vyzývají k boji za uplatnění Deklarace dětských práv, neboť přítomnost cizích vojsk v ČSSR je nebezpečím pro všechny československé děti, pro jejich další výchovu a zdravý vývoj (10.zář 1968).

Následný vývoj se ale ubíral jiným směrem. Nastala obměna ve vedení organizace, a tak se již brzo nato můžeme dočíst :

Usnesení Rady SODM z 19. 12. 1969

Vycházejí ze závěrů Federální rady organizací dětí a mládeže půjde v nejbližších měsících ve všech orgánech SODM a orgánech organizací všech stupňů na území ČSR o:

- *proces postupného ideově politického a organizačního sjednocování dětského a mládežnického hnutí a vytváření podmínek pro budování jednotné masové dobrovolné organizace dětí a mládeže;*

- získávání funkcionářů a mladých lidí v základních kolektivech pro myšlenky a ideje jednotné organizace; organizace, jejíž program bude vycházet z politických cílů strany, svoji činností bude vychovávat mladé lidi v duchu marxisticko-leninské ideologie a proletářského internacionalismu;
- rozvoj všestranné a bohaté činnosti v základních kolektivech, o zakládání nových kolektivů a získávání mladých lidí do organizací, přičemž zvýrazněny musí být ideově politické akce u příležitosti 100. výročí narozenin V. I. Lenina a 25. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Tím byla situace jasně definována. A tak další významné změny nastaly až v souvislosti s událostmi roku 1989. Změna režimu přinesla obnovu většiny dětských zájmových organizací. Výjimkou jsou pouze kluby při Mladém hlasateli. Byly sice učiněny snahy o obnovu časopisu i klubů, ale nesetkaly se s ohlasem a činnost obnovena nebyla. Reformou prošla i organizace Pionýr dodnes plně fungující. Svoji činnost zahájila dnes více či méně známá regionální sdružení. V současné době tak máme nepřeborné množství dětských zájmových organizací. Jejich struktura bude předmětem další kapitoly. Před tím ale ještě malé shrnutí.

1.1.1 Dílčí závěr

Vývoj dětských zájmových situací si musel počkat, než byly splněny podmínky a lidstvo se dostalo na patřičný vývojový stupeň. V českých zemích byl vývoj mírně opožděný. Když se začátkem 20. st. vyrovnal okolním zemím, zasáhla do něj nejdříve 2. světová válka a následně politický vývoj v zemi.

Této části jsem se věnoval poněkud obšírněji, a to zcela vědomě. Ač mi možná nepřísluší hodnotit tuto část naší historie, přesto tak učiním. Nechtěl jsem se tématu vyhnout ani jej odbýt tím, že všechny děti úpěly a trpěly, když musely být v Pionýru. Nezastávám názor, že Pionýr byl organizací, která sloužila pouze k manipulaci s dětmi. Politický vliv v této organizaci je jasný a myslím, že jsem ho v této kapitole dostatečně zmapoval. Jeho činnost směřovala k výchově a podpoře režimu.

Pionýr ale vychovával i k obecně přijímaným hodnotám, jako je rodina, kolektiv, vztah ke sportu a podobně. I v této době existovaly oddíly vycházející z hodnot Junáků, existovaly sportovní oddíly, divadelní spolky. A přitom jediný politický vliv, který zaznamenaly, byl, když se zúčastnily prvomájového průvodu. Je nutné si uvědomit, že v Československé socialistické republice se aplikoval východní model jednotné organizace. A lidé angažující se v Pionýru pracovali s dětmi v politických podmínkách, které zde byly. Odsuzovat je pouze proto, že pracovali v totalitním režimu pro jednotnou dětskou zájmovou organizaci, je naprosto scestné. Odmítám názor, že Pionýr jako dětská organizace je něco nepřípustného, něco, co vůbec nemělo být a je lépe zapomenout. Jaký význam měl Pionýr, se ukázalo bezprostředně po roce 1989. Pod dojmem událostí je Pionýr odsuzován, jeho činnost je v útlumu. Staronové, ale i úplně nové organizace ještě plně nezahájily svoji činnost. Vzniká hluché místo. Tradiční akce se ruší, nové ještě se ještě nepořádají a pokud, tak jsou problémy s výchovnými významy, zaměřením apod. Nějaký čas trvalo, než se situace stabilizovala. Než organizace přizpůsobily svoji činnost současným podmínkám. Novým podmínkám se přizpůsobil i Pionýr.

1.2 Současná právní úprava a charakteristika dětských zájmových organizací

V současnosti jsou zájmové organizace zakládány na základě zákona č. 83/1990 Sb, tedy na základě zákona o sdružování občanů. V § 6/1 uvedeného zákon je stanoveno, že sdružení vzniká registrací. Registrace probíhá u ministerstva vnitra. Ze zákona vybírám :

§6/2 Návrh na registraci mohou podávat nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let (dále jen "přípravný výbor"). Návrh podepíše členové přípravného výboru a uvedou svoje jména a příjmení, rodná čísla a bydliště. Dále uvedou, kdo z členů starších 18 let je zmocněncem oprávněným jednat jejich jménem. K návrhu připojí stanovy ve dvojím vyhotovení, v nichž musí být uvedeny:

- a) název sdružení,*
- b) sídlo,*
- c) cíl jeho činnosti,*
- d) orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení,*
- e) ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem,*
- f) zásady hospodaření.*

V těchto stanovách, předních ustanoveních, zájmové organizace povětšinou vyjadřují svoji samostatnost a nezávislost. Důraz kladou zejména na nepolitičnost a dobrovolnost.

Česká obec sokolská je dobrovolný a nezávislý demokratický spolek (stanovy ČOS čl. 1.3)

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých (stanovy Pionýr, čl. 2.1)

Za tímto vymezením bývá uveden předmět činnosti. Ten se liší v závislosti na tom, v jakém oboru se organizace angažuje.

Vytváří podmínky pro vzájemně prospěšnou spolupráci členských klubů při rozvoji sportu, tělovýchovy a turistiky, jakož i kulturní a hospodářské činnosti. (stanovy Unitop, čl. 2.1)

Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden- Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem (stanovy Junáka, hlava 2)

Pro založení zájmové organizace tak teoreticky postačí naplnit ustanovení zákona o sdružování občanů. Skutečný chod zájmové organizace je ale ovlivněn dalšími právními úpravami z oblasti občanského práva, správního práva, daňové oblasti, sociálních služeb, hygienických nařízení, regionálních vyhlášek orgánů samosprávy a mnoha dalších. Teprve znalost a aplikace daných norem umožňuje získávat finanční prostředky, pořádat akce, vést účetnictví, tedy zajistit skutečný chod organizace.

Na našem území působí několik dětských zájmových organizací, které se sdružují v celorepublikové instituce. Ty pak mají svoji vlastní strukturu a organizaci. Mezi nejvýznamnější bezesporu patří Sokol, Junák a Pionýr. Stejně ale mohou fungovat organizace naprosto nezávislé, bez propojení na jiné obdobné organizace a sdružující např. deset dětí, zajímajících se o výlety do přírody.

Aby byla struktura současných zájmových organizací úplná, musím se zmínit ještě minimálně o dvou institucích.

V prvním případě se jedná o Domy dětí a mládeže. Na rozdíl od zájmových organizací jsou Domy dětí a mládeže vedeny jako střediska volného času a řídí se z.č. 561/2004 Sb. (školský zákon) v upřesnění vyhlášky č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Dle § 124/2 z.č. 561/2004 Sb. mohou být zřizovateli: a) ministerstvo, kraj, obec nebo svazek obcí, b) jiná právnická osoba nebo fyzická osoba. V praxi to jsou nečastěji obce a kraje jakožto orgány samosprávy.

V kostce lze zkonstatovat, že se jedná o organizace pracující ve prospěch dětí, jsou více limitovány ustanovením výše uvedených norem. Obsahem jejich činnosti je přímá práce s dětmi (kroužky, kluby), jakož i činnost metodická, osvětová a informační. Dalším důležitým předmětem činnosti je pořádání táborových akcí. Pro přiblížení činnosti jsem v oddíle 4.5 zařadil rozhovor s pracovníci DDM v Rakovníku.

V druhém případě se jedná o Českou radu dětí a mládeže. Z internetových stránek lze vyčíst, že se jedná o organizaci, která sdružuje téměř sto sdružení včetně celorepublikových (YMCA, hnutí Brontosaurus, Pionýr, Junák...). Pro přiblížení činnosti této organizace jsem korespondenčně zajistil vyjádření kompetentní osoby, a to Kristýny Makovcové, manažerky komunikace. Ta se vyjádřila k mým zadaným otázkám a okruhům. Vzhledem k tomu, že se jedná o uskupení sdružující velké množství organizací, věnuji České radě dětí a mládeže více prostoru :

otázka č. 1 : Jaká je historie České rady dětí a mládeže, vnitřní struktura (na úseku krajů apod.), právní subjektivita, zda jde o nevýdělečné sdružení, organizaci zaštitěnou státem, podporovanou státem apod.

odpověď : ČRD byla založena podepsáním zakládací listiny dne 7.7.1998. Mezi zakládající sdružení patří Asociace křesťanských sdružení mládeže, Asociace turistických oddílů mládeže, Česká táborská unie, Folklorní sdružení ČR, Junák – svaz skautů a skautek ČR, Národní informační centrum mládeže, Pionýr a YMCA v ČR. Více o historii ve výročním čísle časopisu Archa, které přikládám v souboru pdf. (pozn. autora bylo přiloženo a mimo jiné uvedeny hlavní důvody vzniku, viz níže ve shrnutí.)

Vnitřní struktura – zatím krajské články nemáme, krajské rady fungují samostatně jako občanská sdružení, časem by však našimi články být mohly. Fungování Představenstva a Valného shromáždění – viz Stanovy

Právní subjektivita – jsme občanské sdružení podle zákona o sdružování.

Nevýdělečné sdružení – Ano.

Hlavní prostředky pro činnost získáváme ze státní dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

otázka č. 2 : Jaký je předmět činnosti. Na tomto místě uvádím, že z vašich stanov jsem se dozvěděl, že jste organizací, která by měla fungovat jako prostředník mezi zájmovými organizacemi a orgány státní správy a samosprávy. Je organizací pracující ve prospěch dětí. Zajímá mě ale, v jaké konkrétní formě je tato činnost realizována. Zda poskytujete dotace, přerozdělujete dotace, poskytujete právní poradenství při získávání finančních prostředků na provoz zájmových organizací, školení, vedete jednání s orgány samosprávy ve prospěch svých členů apod.

odpověď : Dotace neposkytujeme a ani k tomu nesměřujeme. Naše činnost je právě především poradenská a informační – právní poradenství, různá školení a především jednání s orgány státní správy a samosprávy. Stručně:

Aktivity a projekty ČRDM

1) *Bambiriáda*

Celorepubliková prezentační akce Bambiriáda je největší tuzemskou přehlídkou dětských a mládežnických sdružení a center volného času. Smyslem této akce je zábavnou formou upozornit na možnosti účelného trávení volného času a zdůraznit roli mimoškolní výchovy.

2) *Usilování o dobré legislativní podmínky a financování sdružení dětí a mládeže*

Cena Přístav je ocenění pro zástupce veřejné správy a samosprávy za podporu mimoškolní práce s dětmi a mládeží. Jejimi navrhovateli jsou občanská sdružení a smyslem je vyzvednout dobré zkušenosti z obecní politiky a ocenit její konkrétní představitele, kteří mohou být příkladem všem ostatním. Pracovní skupina ČRDM „Stát“ se účastní jednání s politiky s cílem získat společenskou podporu, přijatelné právní prostředí a rozumná pravidla financování.

Výstava nazvaná „S Dřevomorkou na startu“ měla za cíl upozornit na osud části nemovitého majetku po bývalém SSM. Snímky již byly v Poslanecké sněmovně PČR a v Senátu.

3) *Zahraniční aktivity*

Česká rada dětí a mládeže rozvíjí kontakty se zahraničím – ať již sama o sobě, nebo pro členy svých sdružení.

4) *Podpora participace a soutěže*

ČRDM spolupracuje s Památkovou komorou na soutěži „Má vlast v srdci Evropy - Poznej ji a chraň!“ Jejím smyslem je motivovat děti a mladé lidi k zájmu o vlastní zemi a její kulturní bohatství.

5) *Publikační činnost*

Archa je tištěný zpravodaj vydávaný 8x ročně ČRDM. Hlavním smyslem je především propagace ČRDM, jejich členských sdružení a jejich aktivit. Zpravodaj dostávají také pracovníci státní správy a samosprávy, instituce i jednotlivci z řad odborné i laické veřejnosti, kteří se o danou problematiku zajímají.

6) *Servis pro sdružení*

Každý rok ČRDM organizuje semináře a diskuse zaměřené na aktuální témata a problémy neziskového sektoru. Tradičním seminářem je například „Setkání“, kde představitelé neziskového sektoru diskutují s politiky nad tématy týkajícími se neformálního vzdělávání.

Pojištění tvoří základní službu nutnou pro sdružení dětí a mládeže. Jde především o pojištění úrazové, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou třetí straně a pojištění cestovní.

7) *Kampaň Rady Evropy „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“*

ČRDM byla v letech 2006-7 národním koordinátorem kampaně „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“. Jejím cílem je přitáhnout pozornost mladých lidí k tématům lidských práv, rozmanité společnosti a jejich spoluúčasti na životě v ní.

otázka č. 3 : Jaké jsou akce pořádané vaší organizací. Z internetových stránek jsem se dozvěděl o akci Bambiriáda. Pořádáte i jiné akce pro děti, můžete vylíčit hrubý obsah této akce? Provozujete i vy sami zájmové kroužky, oddíly, či obdobné činnosti?

odpověď : Neděláme přímou práci s dětmi jako takovou – to je činnost našich členských sdružení.

Naše akce mají charakter kampaní, soutěží – například soutěž Má vlast v srdci Evropy, kampaň Každý jsme jiný všichni rovnoprávní – viz výše nebo webové stránky.

otázka č. 4) Jakým způsobem komunikujete se zájmovými sdruženími, které jsou vašimi členy? V případě celorepublikových organizací (Pionýr, Junák...) komunikujete pouze (především) s vedením či i s regionálními organizacemi těchto organizací?

Odpověď: Se všemi sdruženími pravidelně komunikujeme mailem i telefonicky. Rozesíláme pravidelný mailing „Týden v ČRDM“, kde sdružení informujeme o dění uvnitř ČRDM, událostech týkajících se problematiky dětských a mládežnických sdružení, různých zajímavých nabídkách, kurzech a akcích. Co se týče velkých sdružení, komunikujeme především s jejich ústředími (je pak na nich, zda informace šíří dál na své články či jakou mají formu další rozesílky informací)

otázka č. 5) Hypotetická situace: založil bych zájmovou organizaci, nevýdělečné sdružení v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb. Pokud bych měl v úmyslu stát se členem České rady dětí a mládeže, jaké by mi to přineslo výhody, jaké povinnosti bych musel splnit a bylo by to vůbec možné?

odpověď: Stanovy jsou v tomto maximálně otevřené, nejde o velikost organizace, musí však mít ve stanovách také práci s dětmi a mládeží jako hlavní činnost.

Podmínkou je vyplněná přihláška, stanovы sdružení a zaplacený členský příspěvek (3,-Kč za každého člena do 26 let, minimální částka je 200 Kč)

Výhody: hlavně informace, možnost podílení se na činnosti ČRDM, určitá prestiž a výhodné podmínky pojištění pro činnost.

otázka č. 6) Prosím uveďte všechny důležité skutečnosti, které mohou objasnit podstatu, smysl a postavení České rady dětí a mládeže v systému zájmových organizací.

odpověď: ČRDM je silným partnerem pro MŠMT, její odborné názory a připomínky mají váhu, fungujeme jako konzultanti, dodáváme odborníky do pracovních skupin. Zastupujeme i do zahraničí, jsme v kontaktu s ostatními evropskými národními radami. V roce 2007 naše pracovní skupina Stát dokázala proaktivně změnit některé normy, které nás ohrožovaly. Evropská problematika, i díky kampani „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“, nabyla na významu. Zapojili jsme se výrazněji do zlepšování podmínek pro české děti a mládež, zejména do naplňování nové koncepce státní politiky v této oblasti.

V roce 2007 ČRDM sdružovala 95 členských organizací (celkem téměř 200 tisíc členů), včetně 6 krajských rad mládeže. Mezi členy ČRDM patří sdružení se zaměřením na tábornictví, turistiku, kulturu, technické obory či křesťanství. Některá sdružení jsou zaměřena ekologicky, jiná se soustřeďují na práci s menšinami či na prevenci sociálně patologických jevů.

Mezi členy ČRDM patří sdružení velká i docela malá, s celostátní či regionální působností. Jsme přesvědčeni, že co do velikosti, působnosti i zaměření všechna mají v ČRDM zajištěno přiměřené místo. V roce 2007 do ČRDM vstoupily 3 nové organizace, včetně dvou krajských rad dětí a mládeže. Zároveň 4 sdružení své členství zánikem nebo neprodloužením členství pozbyla.

Zde prezentované odpovědi jsem byl nucen krátit, zejména pak v bodě předmět činnosti. Protože se ale domnívám, že informace, které mi Kristýna Makovcová poskytla, jsou cenné pro pochopení významu organizace i struktury jako takové, v příloze připojuji kompletní odpovědi na mé otázky.

Závěrem z časopisu Archa projektu „Střecha“ vybírám ustanovení vystihující důvody založení a myšlenku České rady dětí a mládeže:

Posláním ČRDM je podporovat v duchu Úmluvy o právech dítěte oprávněné zájmy dětí a mládeže ve snaze napomáhat všestrannému rozvoji mladých lidí po stránce duchovní, duševní, tělesné a sociální. Své poslání naplňuje ČRDM tím, že podporuje činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRDM zastupuje své členy vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím..

Závěrem lze tedy shrnout. Stát eviduje zájmové organizace na základě registrace. Sám může prostřednictvím samosprávy provozovat organizace pracující ve prospěch dětí i spolupracující s dalšími neziskovými subjekty. Činnost zájmových organizací reguluje právními normami.

Organizace vycházejí ze svých stanov a povětšinou se prezentují jako nezávislé subjekty pracující ve prospěch dětí. Mohou mít svou vlastní strukturu a organizaci. Svým významem mohou být regionální i celorepublikové. Některé se dále sdružují v organizaci, která bez toho, aby ovlivňovala předmět činnosti jednotlivých členů, jedná s orgány státní správy a propaguje jejich činnost navenek. Stejně tak mohou existovat organizace s minimálním počtem členů bez propojení či napojení na větší uskupení.

2. Rozhovory s pracovníky dětských zájmových organizací

Abych zjistil, jak pracují organizace v mém okolí, rozhodl jsem se udělat rozhovor s jejich představiteli. S ohledem na množství nevýdělečných zájmových dětských organizací, které v regionu působí, jsem vybral zástupce těch celorepublikových. Neopomněl jsem ani na Dům dětí a mládeže, jehož zřizovatel je stát prostřednictvím orgánů samosprávy (kraj). Postupně jsem tak mluvil s :

- 1) Josef Sýkora, tajemník Sportovního klubu policie Rakovník, zastřešuje organizace Unitop
- 2) Blanka Holopírková, vedoucí skupiny RAK Rakovník, zastřešuje organizace Pionýr
- 3) Šárka Malá, náčelnice TJ Sokol Rakovník a 2. místonáčelnice župy Budečské.
- 4) Adolf Bradáč, výchovný poradce střediska výchovy a sportu Aramis, zastřešuje organizace Junák
- 5) Marie Círová, zástupce ředitele Domu dětí a mládeže v Rakovníku, zřizovatel Středočeský kraj

Při rozhovoru jsem těmto osobám pak postupně předkládal deset okruhů, na které mi odpovídali. Jednalo se o tyto okruhy :

- 1) předmět činnosti, právní subjektivita, základní stanovy, vztah k zastřešující organizaci
- 2) historie místní organizace
- 3) oblast financování, zdroje příjmů, sponzoři, granty apod.
- 4) kontrola vynaloženosti finančních prostředků, kontrola před zneužitím
- 5) druhy oddílů, počet dětí, počet dětských pracovníků, odměna pracovníkům
- 6) požadovaná kvalifikace, odborná příprava, možnosti jejího zvyšování, obecné požadavky na pracovníka s dětmi, kontrola před patologickým chováním ze strany dětských pracovníků
- 7) spolupráce s ostatními organizacemi v regionu i mimo něj
- 8) největší problém současnosti
- 9) největší plus v činnosti
- 10) jaká byla motivace a původní impuls, že dotyčný pracuje v zájmové organizaci

2.1 Rozhovor prvý - Josef Sýkora, SKP Rakovník - Unitop

Jako první jsem absolvoval rozhovor s Josefem Sýkorou, který je zaměstnán jako policista ČR. Zároveň působí jako tajemník Sportovního klubu policie v Rakovníku. Při našem setkání mi ochotně vylíčil činnost a organizaci klubu. Postupně odpověděl na všech deset okruhů.

ad 1) Sportovní klub policie Rakovník vznikl jako svobodné sportovní sdružení. Je veden jako nezisková organizace a má právní subjektivitu. SKP je nezávislý na politických stranách, vládních, hospodářských a ostatních organizacích. Vznikl na základě z.č. 83/90 Sb. registrací u Ministerstva vnitra ČR. Je zaštitěn celorepublikovou organizací Unitop. Posláním organizace je mimo jiné nadstavbová část tělovýchovné přípravy policistů. Dalším neméně důležitým posláním je prevence v oblasti kriminality

mládeže, a to zejména zapojením dětí v zájmových oddílech, které SKP provozuje. V současné době pod SKP fungují oddíly volejbalu, boxu, posilovací, střelecký, cyklistický, tenisový a fotbalový. Posledně uvedený sdružuje děti ve věku od 4 do 11 let. Jedná se o fotbalovou školu. SKP je zaštitěn organizací UNITOP. Hlavní důvod je lepší dostupnost finančních grantů, jinak je Unitop neomezuje v rozsahu činnosti, nejsou limitováni počtem akcí.

ad 2) SKP vznikl v roce 1997 právě zaregistrováním u MV. Asi rok před tím se monitoroval terén, zda by ke vzniku mohlo dojít. Od roku 1998 pak začala fungovat fotbalová škola, nejprve pro děti ve věku 5 - 9 let. S ohledem na velký zájem došlo k rozšíření členské základny z původních 30 dětí na současných 100 dětí. Věk dětí se pak ustálil v rozmezí 4 - 11 let.

ad 3) Sdružení, jak již bylo uvedeno, je neziskové. Je několik zdrojů příjmu na provoz. Společně zajišťují, že SKP pracuje bez větších finančních problémů. Zdroje níže uvedené jsou seřazeny od těch nejvýznamnějších a nejpřínosnějších :

- dotace - jsou získávány od zaštiťující organizace Unitop

- granty - získávány jsou od města, a to buď ve formě grantu na provoz oddílu, či sdružení. O grant lze žádat i na konkrétní akci. SKP využívá obě tyto možnosti, spolupráce s městem je dobrá, spolupráci kazí množství administrativy, kterou je nutno doložit. Grant si SKP jednou žádala i u kraje, ale na základě zkušeností, kdy k žádosti muselo být neúměrně podkladů , již v budoucnu žádat nebudou. Při zažádání o grant z města je nutno napsat žádost, ve které se uvádí : na jakou akci je grant žádán, kdy, kde a v jakém rozsahu bude uskutečněna, finanční náklady na akci, kdo se akce zúčastní, jak je akce zajištěna a další.

sponzoři - tvoří podstatnou část příjmů, asi ze 70 procent se jedná o sponzory stálé, není - výjimkou, že sponzoři mají podmínku, aby darované peníze byly použity pouze ve prospěch fotbalové školy. To samozřejmě s ohledem na skutečnost, že se v tomto oddíle sdružují děti. Sponzoři přispívají v rozsahu 500 - 10000,-Kč ročně.

- členské příspěvky - ty stanovuje výkonný výbor SKP. Od samého začátku byla jejich výše stanovena v rozpětí 100 - 5000,-Kč/rok. Členský příspěvek pro děti z fotbalové školy činí 300,-Kč ročně.

K uvedenému okruhu mi pak Josef Sýkora sdělil, že SKP hospodaří řádově ve statisících. Svých sponzorů si váží, předkládají jim vyúčtování darovaných prostředků. Pokud situace umožňuje, případně si sponzor přeje, nechají vytisknout na dres logo sponzora apod. Nad to mimo jakoukoliv povinnost poskytují zprávy o činnosti fotbalové školy, věnují poděkování a dávají reklamní předměty. Prezентují sponzorům úspěchy dětí apod.. Právě úspěch v získávání finančních prostředků od sponzorů, z grantů a od organizace Unitop umožňuje, že členské příspěvky pro děti jsou na tak nízké úrovni. Nízké příspěvky otvírají dveře každému dítěti, které má o fotbal zájem. SKP Rakovník není výběrová organizace a umožňuje každému zájemci fotbalovou školu navštěvovat. Představitelé SKP tak razí názor, že je třeba umožnit dětem účelné vyplnění volného času.

ad 4) Kontrola hospodaření probíhá na několika úrovních a několika způsoby. Obecně lze říci, že každý, kdo se finančně podílí na organizaci, má možnost zkontrolovat, zda jeho finanční prostředky byly vynaloženy účelně. Kontrolu samozřejmě provádí i finanční úřad. Při pořádání konkrétní akce se provádí kontrola :

- kontrolou akce pověřenou osobou, zda tato skutečně proběhla (např. pracovníkem MěÚ, pokud je na akci získán grant z města)

- vyúčtováním po ukončení akce, kdy kompletní vyúčtování akce se zasílá tomu, kdo poskytl grant (např. městský úřad)

ad 5) Pod SKP funguje jeden oddíl zaměřený zejména na děti, a to je právě fotbalová škola. V ostatních oddílech jsou či mohou děti být, ale ne v takovém rozsahu. Fotbalová škola má v současné době zhruba 100 dětí, jsou zařazeny ve 4 fotbalových týmech. Tři týmy jsou zařazeny do okresních přeborů. Jeden, složením nejmladší, se pak na tyto soutěže připravuje. O děti se stará 12 trenérů.

ad 6) Od vedoucích pracovníků pracujících s dětmi se vyžaduje získání trenérské licence pro práci s mládeží. Jiná odbornost se nevyžaduje. Pokud si ale pracovník sám chce zvýšit odbornou způsobilost, snaží se mu organizace vyjít vstříc. Jinak se hledí zejména na to, aby dotyčný pracovník měl vztah k této činnosti, zkušenosti jsou výhodou. V současnosti jsou ustálené trenérské skupiny, které spolu spolupracují. Všichni trenéři vykonávají svoji činnost zdarma, pouze jim jsou propláceny nejnutnější výdaje.

Preventivní opatření před patologickými aktivitami ze strany trenérů :

- Již při výběru nových členů, byly osločovány osoby, které vedení znalo a u kterých byl předpoklad, že budou s dětmi dobře pracovat. Čtyři trenéři jsou přímo zaměstnanci PČR.

- Kontrolou při samotné činnosti. Činnost oddílů při tréninku se odehrává převážně na hřišti, proto je kontrola činnosti jasná a přehledná.

- Odezvy od dětí a rodičů - SKP dvakrát do roka pořádá setkání se všemi dětmi a jejich rodiči ve formě společně stráveného odpoledne. Ale i mimo tuto akci jsou průběžně zjišťovány názory rodičů na spokojenost s činností oddílu, ve kterém je dítě zapojeno.

ad 7) Spolupráce s jinými oddíly nelze hodnotit ani jako výtečnou, ani jako nedostačující. V jednání je dohoda o spolupráci s Marilou Příbram, kam by mohli přestupovat nadaní hráči. Ve stádiu diskuse je i spolupráce s 3. ZŠ v Rakovníku (nejedná se samozřejmě o zájmovou organizaci), kde má být zřízena výběrová fotbalová škola. Dobrá spolupráce je s fotbalovými oddíly mimo okres Rakovník, a to v úrovni pozvání k turnajům či přátelským utkáním. Naopak často problematická spolupráce je s fotbalovými kluby v okrese působícími povětšinou na vesnici. Zde panuje určitá rivalita, neboť tyto oddíly často nedisponují takovou členskou základnou a finančními prostředky. K tomuto Josef Sýkora uvádí, že všichni dětské pracovníci by si měli uvědomit, že organizace by měly pracovat ve prospěch dětí, k jejich rozvoji a takové to projevy jim často snižují kredit.

ad 8) Za největší problém současnosti pak Josef Sýkora označil přebujelou byrokracii při vedení takovéto organizace. „Papírování“ bez kterého se neobejde žádná akce, ale i samotné fungování organizace je náročné. Každá dotace vyžaduje svůj finanční deník. Samozřejmostí je i finanční deník SKP. Vždy musí být provedeno vyúčtování tomu, kdo poskytl grant. Nelze přesně vyčíslit, kolik času administrativní činnosti věnuje (bezplatně), ale není týden, kdy by tak ve větším rozsahu nečinil.

ad 9) Jako plus vidí to, že děti mají další možnost efektivního využití a naplnění volného času. To byl i důvod, proč fotbalová škola vznikla.

ad 10) Činnosti se začal věnovat se vznikem SKP. První impuls pramenil z jeho povolání policisty, kdy se denně setkává s osobami kriminálně závadovými. Angažovaností v SKP tak dochází k pocitu, že v rámci svých možností působí preventivně na děti, aby tak bylo zabráněno jejich sklouznutí na šikmou plochu. K tomu i připouští, že samotná trenérská činnost (je jedním z trenérů) mu přináší relaxaci od práce a vyplnění volného času.

Při rozhovoru, který mezi mnou a Josefem Sýkorou proběhl, zaznělo i mnoho jiných zajímavých informací, které však šly jen velmi těžko zahrnout do deseti hlavních témat. Přesto zde některé na tomto místě uvedu, protože si myslím, že jsou důležité k vytvoření představy o SKP.

- Fotbalovou školu navštěvují i děti s výchovnými problémy. SKP spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou. Josef Sýkora vidí fotbal jako dobrou terapii pro děti s těmito problémy. Fotbal je sport kolektivní, fyzicky zaměřený. Nabízí socializaci v relativně stále skupině a zároveň fyzickou námahu a „vybouření“.

- Současná byrokracie zabírá tolik času, že Josef Sýkora bude muset dočasně přerušit trenérskou činnost, aby klub mohl dále fungovat.

- V žebříčku příjmů tak, jak je sestaven (dotace, sponzoři, příspěvky), je mezi dotacemi a sponzory menší rozdíl, než mezi sponzory a příspěvky. Není možné, že by oddíl kopané fungoval v takovémto rozsahu pouze z příspěvků.

- SKP nemá vlastní hřiště, veškerá příprava a zápasy se odehrávají na hřišti SK Rakovník, které si ale SKP pronajímá za finanční úplatu.

- Děti ukončují svoji činnost na věkovém stropě starších přípravků, tedy ve věku 11 let. Pak mají možnost pokračovat pod SK Rakovník. Tak je zajištěna kontinuita zájmové činnosti.

2.2 Rozhovor druhý, Blanka Holopírková, Rak Rakovník - Pionýr

Další rozhovor proběhl mezi mnou a Blankou Holopírkovou. Ta je zaměstnána v Domu dětí a mládeže v Rakovníku, ale společně jsme se bavili o pionýrské organizaci Rak Rakovník, jejíž je hlavní vedoucí. Při rozhovoru mi zasvěceně povídala o principech fungování organizace, problémech i kladech. Přehledně se vyjádřila k předloženým otázkám :

ad 1) Pionýr je celorepubliková organizace. Má své republikové oddělení (Česká rada Pionýra), krajské a okresní organizace. Pod okresními organizacemi fungují různé kroužky, většinou všeobecně zaměřené. Pro samotné kroužky znamená zaštitění Pionýrem lepší dostupnost finančních prostředků na provoz organizace, možnost zvýšení odborné kvalifikace. Na druhou stranu vedení Pionýra do jisté míry koriguje činnost oddílů. Jedná se např. o velikost oddílu, minimální kvalifikaci vedoucích apod. Takovéto interní pokyny mají za cíl co nejkvalitnější působení na děti. Okresní organizace jsou nevýdělečnými právními subjekty se samostatným hospodařením. Mnoho lidí ani neví, že Pionýr stále funguje a na jaké podstatě.

ad 2) Tradice Pionýra je dlouhá a mnoho lidí v ní vidí organizaci, která působila v době před rokem 1989. Blanka Holopírková pracovala v pionýrské organizaci i před rokem 1989. Uznává, že organizace byla zpolitizována, činnost rakovnické skupiny byla direktivně řízena nadřízenými složkami. Po roce 1989 se ale Pionýr úspěšně přetransformoval, stala se z něj nepolitická, demokratická organizace, jejímž předmětem je účelná a pedagogická náplň volného času dětí a mládeže. Pionýr opustil svůj direktivní způsob vedení. Pod okresními organizacemi fungují zájmové kroužky, zaměření oddílů není nijak omezeno. Hypoteticky může nastat situace, kdy nějaká osoba projeví zájem vést pod okresní organizací zájmový kroužek. Pokud splní požadavky Pionýra, může „pod jeho křídly“ fungovat.

ad 3) Pionýrská organizace Rak Rakovník získává prostředky pro svoji činnost z několika zdrojů. Členské příspěvky činí 180,-Kč za rok. Skupina pořádá letní čtrnáctidenní tábor, který stojí 2900,-Kč. Dotace dodává Pionýr, který je však posílá na konkrétní akce až po té, co proběhnou. Letošní rok organizace poprvé zažádala i o grant město Rakovník. Výsledek zatím není znám. (*pozn. autora - dne 3.3.2008 žádost o grant zamítnuta, v době provádění rozhovoru tento údaj nebyl k dispozici.*) Stálé nebo významné sponzory skupina nemá. Celkově skupina hospodaří s částkou cca 300000,-Kč. Toto číslo ale není výstižné, protože drtivá většina finančních prostředků je vázána na pořádání letního tábora. Náklady na provoz oddílů jsou minimální.

ad 4) Hospodaření kontroluje finanční úřad, Pionýr poskytuje dotace až po samotné akci, a to na základě jejího vyúčtování. Tím si samozřejmě kontrolují účelnost vynaložení finančních prostředků. Mimo toho se jednou za 2 - 3 roky předkládá kompletní účetnictví České radě Pionýra ke kontrole.

ad 5) Pod skupinou Rak Rakovník působí dva zájmové kroužky. Turistický a oddíl trubačů. Celkem má skupina 56 členů. Do počtu nejsou započítány osoby, které pracují se skupinou pouze sezónně (nestálí pracovníci LT). Oddíl trubačů je svým zaměřením výjimečný, Blanka Holopírková neví o tom, že by v rámci Pionýra existoval obdobný oddíl. Všichni pracovníci pracují bez nároku na odměnu.

ad 6) Každý pracovník musí mít pionýrské minimum. Jedná se o jednodenní školení pořádané Pionýrem. Pracovníci skupiny pak absolvují kvalifikaci člena rady. Školení lze nahradit vzděláním pedagogického zaměření. Pionýr pořádá pro své členy školení, ve kterých zajišťuje kvalifikační odbornost k výkonu činnosti. Činnost pracovníků je kontrolována na schůzkách, ohlasy dětí i rodičů, jejich zájmem o oddíly. Za celou dobu existence nebyla zaznamenána stížnost na jednání vedoucích.

ad 7) Turistický oddíl v současnosti zdarma využívá prostory Junáku, oddíl trubačů plánuje společnou akci s pěveckým sborem ZŠ Kněževes. Dle názoru Blanky Holopírkové je spolupráce mezi zájmovými oddíly dobrá, není zde žádná rivalita.

ad 8) Za největší problém dnešní doby Blanka Holopírková považuje nedostatek pracovníků ochotných ze svého volna a zdarma pracovat s dětmi. Jak uvádí, zájem o sdružování se v organizacích děti mají, ale problém je sehnat kvalitního vedoucího.

ad 9) Největší plus vidí v tom, že organizace Pionýr prodělala úspěšnou transformaci, stala se apolitickým sdružením a může se naplno zaměřit na práci s dětmi.

ad 10) V zájmových organizacích pracuje přes 30 let. Mimo Pionýra i v DDM Rakovník. V Pionýru začala v oddíle ochrany přírody, neboť tento obor jí byl blízký. Jak sama trochu s nadsázkou říká, kam se tento oddíl přesunul, pod jakou organizaci, tam šla s ním. Nakonec skončila tam, kde je. Ochrana přírody se věnuje dál při DDM.

Z našeho rozhovoru považuji za nutné uvést následující. Pionýr se prezentuje jako sdružení zájmových oddílů. Opustil myšlenku jednotného programu, jednotného působení. Republikové vedení se snaží zajišťovat pro organizace určitý servis, a to nejen finanční, ale i vzdělávací, právní. Vedení Pionýra např. vyhlásí nějakou akci pro děti a na rozhodnutí místní organizace je, zda se akce zúčastní a zorganizují okresní kolo. Je tu dána možnost, nikoliv povinnost. Vítězové by pak postoupili do krajského, případně republikového finále. Republikové vedení vydává časopis Mozaika. V tomto časopise, který je distribuován všem členským regionálním organizacím, jsou uvedeny novinky a informace z oborů pedagogiky, práva apod. Publikují se metodické návody, osobní zkušenosti pracovníků, na stránkách je prezentována činnost jednotlivých oddílů.

2.3 Rozhovor třetí, Šárka Malá – TJ Sokol Rakovník - Sokol

V rámci mé terénní práce jsem navštívil i místní sokolovnu. Nejdříve jsem zhlédl nácvik mažorettek, děvčat ve věku 12-13 let. Nácvik řídila dáma ve středních letech, ze které vyzařovala vitalita. Následně jsem se dozvěděl, že se jedná o Šárku Malou, náčelnici TJ Sokol Rakovník a 2. místonáčelnici župy Budečské. Ač jsem nebyl ohlášen, Šárka Malá se mě ujala a ochotně odpověděla na všechny moje dotazy

ad 1) Sokol je celorepubliková organizace, která se skládá ze žup a ty pak dále z tělocvičných jednot. Tělocvičná jednotka Sokolu Rakovník spadá pod župu Budečskou. Je samostatným právním subjektem zastřešeným republikovou organizací. Předmět činnosti je všeobecná tělovýchova podle odkazu Miroslava Tyrše. Tomu odpovídá i složení zájmových kroužků, které jsou pohybově zaměřeny. Celorepublikovou akcí jsou

známé sokolské slety, pořádané v Praze vždy po 6 letech, naposledy v roce 2006. Jedna z náplní činnosti tělovýchovných jednot je i nácvik na tyto slety.

ad 2) Historie Tělovýchovné jednoty Sokola Rakovník je do velké míry shodná se vznikem republikové organizace. Vznikla v roce 1869 (Sokol jako takový vznikl v roce 1862). Při svém vzniku měla širokou členskou základnu, protože v této době ani jiná možnost organizovaného trávení volného času neexistovala. Sokol tak sdružoval dospělé, děti i mládež. V roce 1914 pak byla vystavěna místní sokolovna. Činnost Sokola byla přerušena v roce 1939, kdy nacisté jeho členy pronásledovali, zavírali a čelní představitele popravili. Na jejich památku je v nitru sokolovny umístěna pamětní deska. Činnost Sokola byla na krátkou dobu obnovena v roce 1945, aby v roce 1948 došlo k opětovnému přerušení, a to až do roku 1990. Obnovená činnost trvá dosud.

ad 3) Stejně jako ostatní organizace získává tělovýchovná jednota finanční prostředky z několika zdrojů. Každý Sokol platí členské příspěvky. Ty jsou 70,-Kč/rok pro děti a seniory a 150,-Kč ročně dospělí. Mimo to se ještě platí příspěvky s ohledem na to, jaký kroužek člen navštěvuje. Příspěvky se pohybují v rozmezí 100 - 400,-Kč/rok. Z těchto prostředků je hrazen otop a nájem sokolovny (v současné době není v plném vlastnictví Sokolu). Z Budečské župy jsou pak získávány prostředky na samotnou činnost a provoz jednoty. Ty jsou závislé na velikosti členské základny a využití hodin v sokolovně. Záleží i na množství akcí Sokola, kterých se tělovýchovná jednota zúčastní. Sokol žádá město Rakovník o granty. Sponzory jednota příliš nedisponuje. Jako stálého má pouze jednoho, který pravidelně přispívá na provoz oddílu mažorettek.

ad 4) Kontrolu tradičně provádí finanční úřad, jako každému subjektu majícímu právní subjektivitu. Kompletní hospodaření kontroluje i župa Budečská. Městu pak zasílají vyúčtování grantů.

ad 5) V rámci tělovýchovné jednoty působí celkem 9 zájmových kroužků. Jsou to: všestranné cvičení rodičů a dětí, všestranné cvičení předškolních dětí, všestranné cvičení žen a všestranné cvičení seniorů. Dále jsou to sportovní oddíly, a to : stolní tenis, mažoretky, badminton, společenský tanec a skateboard. Celkem má tělovýchovná jednota Sokola Rakovník 240 členů, z toho 160 aktivních. Z těchto aktivních členů je cca 130 dětí. tyto děti vede celkem 7 dospělých pracovníků. Oddíl skateboardistů nemá (s ohledem na specifikum kroužku) svého dospělého vedoucího pracovníka, Sokol je pouze zastřešuje a poskytuje prostory. Činnost dětských pracovníků je dobrovolná, vykonávaná zdarma. V případě úspěšného hospodaření jednoty může být pracovníkům udělena odměna, která rozpočítána vychází na cca 15,-Kč za každou přímo „odpracovanou“ hodinu s dětmi. Odměnu nelze samozřejmě nárokovat.

ad 6) Každý cvičitel či pracovník s mládeží musí mít 3. třídu všestrannosti. V případě práce s nejmenšími dětmi pak specializaci cvičitel a trenér. Kurzy pořádá Česká obec sokolská. Ochranu před patologickým jednáním ze strany cvičitelů vnímá Sokol velmi citlivě. Proto existují doporučení, kterými se má cvičitel a organizace řídit. Mezi ně patří oddělené šatny pro chlapce a dívky, při cvičení nesmí být cvičitel s dětmi nikdy sám, ale třeba i pokyny při jištění u přeskoku přes kozu, tedy pravidlo, že záchranu (jištění) podává osoba stejného pohlaví.

ad 7) Oddíl mažorettek vystupuje na požádání na akcích pořádaných jinými zájmovými organizacemi, funguje dohoda s Lokomotivou Rakovník o pronájmu sokolovny. Jiná spolupráce není, organizace se respektují.

ad 8) Nejžhavější problém je nedostatek cvičitelů, lidí, kteří by věnovali svůj volný čas na práci s dětmi.

ad 9) Největší plus v práci je vyřešení vztahů Sokola, města Rakovník a Lokomotivy Rakovník o vlastnictví sokolovny. Vyřešením vybyl další čas na práci s dětmi.

ad 10) Při tomto tématu mě Šárka Malá upozornila, že doufá, že se nerozbrečí. Jedná se totiž o citlivé téma. Ochotně mi ale vypověděla, jaké vztahy ji k Sokolu poutají a proč s touto činností začala. Otec i děd Šárky Malé byli sokoly. Děda měl všeobecnou přezdívku „Otec Hercik“ a byl uznávaným bratrem sokolem. Patřil mezi významné

představitele Sokola. Za druhé světové války se angažoval v odboji. Následně byl zatčen a v koncentračním táboře popraven. Šárka Malá, jak sama říká, má sokolství v krvi a snaží se ctít odkaz Miroslava Tyrše.

2.4 *Rozhovor čtvrtý, Adolf Bradáč – Aramis - Junák*

Aby byl můj průzkum u tradičních zájmových organizací kompletní, vyzpovídal jsem i vedoucího místní organizace Junáku. Adolf Bradáč, zaměstnán jako manažer firmy AR auto Nové Strašecí, jinak výchovný poradce střediska výchovy a sportu Aramis, mě po předchozí telefonické domluvě přijal přímo v klubovně organizace. Poté mě provedl vnitřními prostory, ukázal vybavení a zodpověděl mi všech deset okruhů.

ad 1) Středisko Aramis je samostatný právní subjekt, nevýdělečná zájmová organizace, registrována u MV. Struktura Junáku jako organizace je: republikové vedení, oblast, okres a střediska, která sdružují děti v oddílech. Protože v Rakovníku není okresní středisko, spadá Aramis přímo pod oblastní organizaci v Berouně. Činnost střediska Aramis je založená na třech základních pilířích. Jsou to rozvoj intelektu, rozvoj fyzických schopností a rozvoj citu. To vše s tím, že výchova ke všem třem pilířům musí být v harmonii, tzn. že se nelze zaměřit pouze na jeden sport, či konkrétní činnost. Proto pracovníci střediska Aramis kladou důraz na pestrost programu. V náplni jejich činnosti tak lze nalézt fotbal, florbal, basketbal, karate, gymnastiku, děti se nespécializují na jeden sport, ale účastní se všech. Ve spojení s tím jsou získávány správné stravovací návyky, péče o tělo apod. To vše je i prevence proti kouření, požívání alkoholu, zneužívání drog apod.

ad 2) Středisko Aramis vzniklo v roce 1968 pod záštitou Junáka. Protože v době vzniku (u kterého byl i Adolf Bradáč) nebylo nikomu 18 let, nebyl oddíl pod Junákem veden oficiálně. Když pak v důsledku politických změn došlo k přerušení činnosti Junáku, stal se Aramis turistickým oddílem při ZŠ v Novém Strašecí. Protože ale zájem o členství v oddíle rostl, přešel oddíl pod DDM v Rakovníku. V roce 1990 po obnově činnosti Junáku opět přešel pod záštitu této celorepublikové organizace jako středisko výchovy a sportu. Aramis ale není typickým oddílem Junáku. Je sice řádným členem, ale předmět činnosti je poněkud odlišný. Junák je orientován spíše na přírodu, činnosti a dovednosti v přírodě (bobříci, vázání uzlů apod.). Oproti tomu Aramis se zaměřuje na všeobecný rozvoj osobnosti vycházející ze třech pilířů uvedených výše.

ad 3) Finanční prostředky jsou získávány :

- příspěvky od Junáka, jejichž výše je závislá na velikosti členské základny
- státní dotace filtrované přes Junáka určené na pokrytí nákladů spojených s energií, vybavením oddílů apod.
- granty města na provoz organizace. Každoročně dostává Aramis na základě žádosti částku 5000 - 10000,-Kč
- sponzoři, které v drtivé většině tvoří odchovanci střediska Aramis (např. mající v současné době vlastní firmy)
- členské příspěvky ve výši cca 100,-Kč/rok
- při společně pořádaných akcích si děti platí některé výdaje (jízdenka, vstupné apod.)

ad 4) Kontrolu z finančního úřadu ještě neabsolvovali, jinak samozřejmě předkládají daňové priznání, kompletní hospodaření je předkládáno oblastní organizaci Junáku v Berouně, vyúčtování o využití grantu je předkládáno i městu, a to ve výši grantu. Sponzorům vyúčtování nepředkládají právě s ohledem na to, že se jedná o odchovance mající plnou důvěru ve vedení střediska. Často jsou sponzoři se střediskem v kontaktu a sami vidí, že finanční prostředky jsou účelně vynakládány.

ad 5) Pod střediskem Aramis působí celkem 6 oddílů, 3 oddíly jsou chlapecké a 3 dívčí odstupňované podle věku. V současné době má Aramis registrovaných cca 100 osob do věku 18 let. S nimi pracuje 12 stálých pracovníků a v případě potřeby (stavba tábora, větší akce) ochotně vypomůžou odchovanci. Dětské pracovníci vykonávají svoji činnost bez nároku na odměnu.

ad 6) Organizace Junák vyžaduje od pracovníků s dětmi minimálně:

- v případě vedoucích tzv. čekatelské zkoušky, které by měla osoba absolvovat ještě do 18 let věku. Jedná se o týdenní školení pořádané oblastní organizací zakončené zkouškami (historie a znalosti o Junáku, praktické junácké dovednosti, znalosti z oborů psychologie, pedagogika, zdravotěda)

- nejdříve po roce pak může osoba vykonat vůdcovské zkoušky opravňující např. k pořádání táborů. Opět se jedná o týdenní soustředění konané republikovou organizací v Praze zakončené zkouškami. V obou případech se ale nejedná o nějakou formalitu, organizace Junák si na zkouškách zakládá a není výjimkou, že adept je nesplní. Může být samozřejmě i opravný termín. Další vzdělání v rámci Junáka je umožněno školeními a kurzy, při jejichž úspěšném absolvování získává pracovník další oprávnění. Jedná se o dobrovolné zvyšování kvalifikace.

Adolf Bradáč odpověděl i na otázku, jak předchází tomu, aby do řad pracovníků s dětmi pronikly osoby s patologickými rysy. Jak Bradáč sdělil, všichni pracovníci Aramisu bez výjimky jsou odchovanci tohoto střediska. Měl tak možnost sledovat, jak pracovníci vyrůstají, zda mají vztah k této práci, zda mají předpoklady. Zda se u nich neprojevuje nežádoucí chování či patologické rysy.

ad 7) Spolupráci s jinými organizacemi Aramis přímo nevyhledává, panuje zde spíše tolerance.

ad 8) V současné době jsou největším problémem akce osob, které devastují tábořiště, které středisko Aramis má. Jednání těchto lidí znamená zvýšené finanční výdaje na uvedení v původní stav.

ad 9) Na tuto otázku jsem nedostal od Adolfa Bradáče řádnou odpověď. Vše funguje tak, jak má, nelze vynést nějaký velký klad, který je či nastal.

ad 10) Tuto činnost vykonává, protože jej to baví, v současné době mu to přináší odpočinek a relaxaci od práce.

2.5 Rozhovor pátý, Marie Círová – Dům dětí a mládeže Rakovník

Ve stejné budově a ve stejný den, kdy jsem hovořil s Blankou Holopírkovou, jsem vyzpovídal i Marii Círovou, zaměstnanou jako zástupkyně ředitele Domu dětí a mládeže v Rakovníku. Protože v případě DDM se již nejedná o čistě zájmovou organizaci založenou na základě zákona č. 83/1990 Sb., čekal jsem, jaké změny v organizaci a činnosti to přinese. Marie Círová plně spolupracovala, poskytla i písemné podklady a prezentaci DDM. K jednotlivým otázkám pak uvedla následující :

ad 1) DDM je mimoškolské zařízení pro zájmovou činnost dětí a mládeže. Zřizovatel je Středočeský kraj. DDM je příspěvkovou organizací. Předmětem činnosti je vedení zájmových kroužků, informační činnost pro základní a mateřské školy, ale i jiné subjekty. V rámci koordinace je nadřízeným orgánem Národní institut dětí a mládeže MŠMT se sídlem v Praze a krajský institut se sídlem v Hořovicích. Mimo zájmových kroužků pořádá DDM okresní kola soutěží, které tyto vypisuje národní institut. V DDM jsou vázáni pravidly a mají za povinnost okresní kolo zorganizovat, aby vítězové mohli postoupit do krajského kola. Jedná se zejména o různé druhy olympiád (matematická, dějepisná, zeměpisná apod.)

ad 2) Dům dětí a mládeže zahájil svoji činnost v roce 1952. Po celou dobu svojí činnosti se držel svého hlavního cíle, tedy plnohodnotně a pedagogicky vyplňovat volný čas dětí a mládeže. Je pravda, že činnost byla ovlivňována vládnoucím režimem. Není od věci, že v minulosti měl DDM více zájmových kroužků než v současnosti. Přesto se ale v žádném případě nemůže mluvit o úpadku zájmu. Svoji roli hraje spíše obecný pokles populace v republice.

ad 3) Vzhledem k tomu, že zřizovatelem DDM v Rakovníku je Krajský úřad, je i institutem, který poskytuje finanční prostředky od státu, zároveň si organizace žádá o granty město Rakovník, to na konkrétní akce, Další zdroj příjmů představují příspěvky na činnost vybírané od rodičů dětí. Platí se jednou za rok a jejich výše je závislá na předmětu činnosti zájmového kroužku. V obecné rovině se pohybují v rozsahu 400 - 1000,-Kč. Sponzorská činnost se omezuje na konkrétní akce, finanční příspěvky se rovněž liší. Výjimkou nejsou ani věcné dary určené na odměny. DDM pak na akci prezentuje firmy, které sponzorsky přispěly.

ad 4) Kontrola využití finančních prostředků je obdobná jako u jiných institucí. Může ji provádět FÚ stejně jako každý orgán, který v rámci grantu poskytl finanční prostředky (v rozsahu poskytnutého grantu). Veškeré účetnictví musí být vedeno podrobně a v některých případech i nadbytečně. Jako příklad Marie Círová uvádí vyúčtování kopírování. DDM vlastní pro své potřeby xerox. Každé kopírování ale musí být zavedeno do účetnictví a přiřazeno ke konkrétní akci. DDM je kontrolován i z Krajského úřadu jakožto zřizovatele.

ad 5) Pod DDM je organizováno poměrně široké spektrum zájmových organizací. Ty jsou rozděleny do pěti okruhů 1) tělovýchova (volejbal, judo, florbal, atletika, sportovní gymnastika, lední hokej, cykloturistika, turistika, pozemní hokej) 2) technika (plastičtí modeláři, letečtí modeláři, hry na PC) 3) přírodověda (rybáři, klub přírody, chovatelský, ochránářský) 4) estetika (keramika, paličkování) 5) country tance a šerm. Zejména tělovýchovné kroužky jsou rozděleny podle věku. Celkem tyto kroužky navštěvuje přibližně 450 dětí. Činnost vedou externí pracovníci. Jejich plat činí cca 50 - 65 Kč/hod. hrubého. Mají smlouvu na dobu určitou od září do června. Minimum je základní vzdělání a každý rok se provádí školení ze základních pravidel. Pedagogické vzdělání je pochopitelně přínosem.

ad 6) Externí pracovník musí předložit výpis rejstříku trestu, musí se jednat o bezúhonnou osobu, jsou prováděny kontroly činnosti v kroužku, sledují se ohlasy dětí, vedení DDM sází na stejné zkušené pracovníky.

ad 7) Spolupráce s ostatními zájmovými organizacemi je takřka v popisu práce. Zájmové organizace mohou využívat sál, který DDM vlastní. V případě, že se jedná o dětskou zájmovou organizaci, je sál pronajímán za režijní náklady. Na vědomí se dávají akce pořádané DDM, zájmové organizace mají možnost se na těchto akcích prezentovat.

ad 8) Za největší problém současnosti označila Marie Círová nedostatek externích zaměstnanců. Jak sama uvedla sehnat dnes schopného člověka, který by byl schopen a ochoten pracovat s mládeží za minimální (finanční) odměnu, je téměř nemožné.

ad 9) Za posun k dobrému hodnotí Marie Círová spolupráci s městem Rakovník. Ne že by v minulosti byla špatná, ale v současné době ji lze hodnotit jako velmi dobrou. Za to patří městu dík.

ad 10) V případě Marie Círové se jedná o dlouholetou pracovníci v oboru. I ona se snaží otázku nadlehčit a žertem říká, že tuto činnost začala dělat z mladické nerozváženosti, pak ale doplňuje, že chtěla studovat na pedagogické škole. Nastoupila na školu pro výchovu pionýrských pracovníků. Následně začala pracovat v dětských organizacích a vydrželo jí to do dnešního dne. Její praxe v oboru je 33 let.

2.6 dílčí vyhodnocení

Celkem jsem rozhovory strávil asi 15 hodin čistého času. S pracovníky jsem rozebral i mnoho témat na prvý pohled okrajových. Myslím si, že jsem shromáždil dostatek poznatků na to, abych mohl popsat situaci očima pracovníka dětské zájmové organizace. Při tomto hodnocení vycházím rovněž ze svých zkušeností, neboť i já se mezi tyto pracovníky počítám. Zdůrazňuji, že závěry mnou zjištěné a činěné mají vztah k těm „běžným“, zájmovým organizacím v regionu okresního města. Tedy organizacím, které si nedávají za cíl vypěstovat mistry ve svém oboru, organizace, které přijímají všechny zájemce o členství bez rozdílu, fyzické vyspělosti, pohybového nadání, uměleckého talentu. Organizace, které jsou tu pro všechny.

1) Struktura celorepublikových organizací, důvody záštity

Každá celorepubliková organizace má svou strukturu. Začíná se od nejužšího vedení a na konci rozvětveného pavouka se nacházejí samotné regionální organizace. Tyto regionální články mají svůj právní statut, svoji rozhodovací pravomoc. Zároveň jsou ale do jisté míry vázány pokyny republikového vedení (interní nařízení, doporučení, závazkem pořádání akcí apod.). Při vážném provinění může dojít i k vyloučení místní pobočky z celorepublikové organizace. Co tedy toto spojení místním organizacím přináší? Nebylo by pro ně výhodnější nebýt na nikom vázán, nemuset být ve své činnosti omezovány direktivy? Přináším hlavní důvody, případně výhody, proč jsou místní organizace zastřešeny organizacemi celorepublikovými :

- historická kontinuita - je často vázána na konkrétního pracovníka. Pokud on vyrostl v určité zájmové organizaci či má k ní vztah, pak je předpoklad, že svoji činnost s dětmi povede pod touto organizací

- stejný předmět činnosti - regionální sdružení má stejný předmět činnosti jako nějaká celorepubliková organizace. Proto jsou si organizace blízké co do názorů, idejí a zmiňovaného zaměření. Menší organizace se tak začlení do struktury organizace větší. Nejčastěji se pak menší stane regionálním článkem celorepublikové organizace. Musím uvést, že tento důvod je ale okrajový a v praxi samostatně jen málo vídaný. Spíše se jedná o důvod podpurný spojovaný s jiným, významnějším.

- finance - ač je uvádím v pořadí na třetím místě, jedná se o značně důležitý důvod, resp. výhodu. Přitom nejde pouze o to, že místní organizace dostává finanční prostředky od vedení (nejčastěji na základě velikosti členské základny a počtu konaných akcí). Finanční prospěšnost spojení má své výhody, které nejsou na první pohled viditelné. V případě grantů od příslušných referátů samosprávy (nejčastěji pak Městské úřady) jsou významněji uspokojovány požadavky organizací s celorepublikovou působností, které mají svoji historii. Nic na tom nemění ani skutečnost, že v daném případě o grant žádá pouze regionální pobočka. Toto není podezření z korupce, ani nařčení orgánů samosprávy o zvýhodňování. Celá záležitost má své logické a právně opodstatněné důvody. Celorepublikové organizace poskytují svým pobočkám určitý právní servis (viz. níže). Vedení místních poboček nemívá problémy s žádostmi o granty. Bývají znalí věci. Jejich žádosti nevykazují právní vady, jsou srozumitelné. Bývají včas a správně vyúčtovány. Komise, která o rozdělování grantů rozhoduje, tak získává větší jistotu, že peníze, které pobočkám celorepublikových organizací dá, budou skutečně účelně vynaloženy ve prospěch dětí.

Musím tedy konstatovat, že možnosti malých a regionálních organizací jak získat prostředky na provoz jsou v mnohých ohledech omezené.

- právní servis - mnoho celorepublikových organizací zajišťuje pro své pobočky právní servis. Nejčastěji ve formě periodika, školení a přímých konzultací. Není výjimkou, že

republikové vedení má své právní oddělení. K tomu doplňuji, že předpisy mající vztah k dětským zájmovým organizacím nestagnují, ale jsou novelizovány, popř. vydávány nové. Bez orientace v těchto zákonech není ve své podstatě možné organizace vést. Samotný základ sice dává z.č. 83/1990 sb., ale už při „pouhém“, organizování vícedenního letního pobytu (letní tábor) se počet právních norem rapidně navýší.

- zajištění nových členů - rodiče při výběru zájmové organizace, kterou bude jejich potomek navštěvovat, preferují tu všeobecně známou, s bohatou historií

- zajištění odborné kvalifikace a způsobilosti - celorepublikové organizace pořádají pro své členy školení z různých oborů spojených s vedením organizace, ale i přímou práci s dětmi (psychologie, právo, zdravotní péče, ...)

2) Finance

O možnostech financování jsem se již zmínil, nyní ale následuje ucelený přehled financování :

- členské příspěvky- výše závislá na organizaci, příspěvek se platí za členství jedince v konkrétní organizaci.

- příspěvek na činnost oddílu - výše závislá na zaměření oddílu, platí se za to, že člen v rámci organizace navštěvuje konkrétní oddíl. Členský příspěvek a příspěvek na činnost oddílu často splývá v jeden.

- finanční prostředky od nadřízených složek organizace - pouze u celorepublikových organizací, bývá v závislosti na členské základně, pořádaných akcích, zúčastněných akcích apod.

- granty - nejčastěji od městského úřadu na základě žádosti, jinak lze žádat u orgánů samosprávy.

- reklama, sponzoři - velmi individuální, od nulových příspěvků až po velmi výrazné sponzorské dary.

- další příjmy - např. pronájem budov, vstupné při akcích a vystoupeních, prodej výrobků - dodržet podmínku, že se jedná o nevýdělečné organizace, případné zisky (za kalendářní rok) vysoce daněny.

Pokud jsem mluvil s představiteli organizací, nikdo si na možnosti financování a objem finančních prostředků příliš nestěžoval. Negativně spíše vnímali množství administrativní činnosti, která je s hospodařením, žádáním o granty apod. spojena. V jednom případě to pak pracovník (Josef Sýkora) uvedl jako hlavní problém dnešní doby.

Součástí financí je kontrola jejich využití. Princip kontroly je takřka shodný u všech jmenovaných, místy ale byrokratický. V obecné rovině lze ale konstatovat, že je funkční a nevyžaduje výrazných změn.

3) Dětsí pracovníci

Dostáváme se do oblasti dětských pracovníků, tedy těch pracovníků, kteří jsou v přímém kontaktu s dětmi, přímo je ovlivňují a v rámci dětských zájmových organizací na ně mají největší vliv.

Motivace - mívá nejrůznější důvody a při rozhovorech jsem vyslechl různé osobní příběhy. Pokud se ale neomezím pouze na absolvované rozhovory, budu vycházet ze zkušeností dalších dětských pracovníků, mezi kterými se pohybuji, a zobecním konkrétní příběhy, pak ta nejčastější motivace je forma aktivního odpočinku (nejčastěji pak od pracovních činností) a seberealizace.

Osobnostní předpoklady - v daném místě by asi i laik odpověděl, že osoba musí být po psychické stránce vyrovnaná a musí mít vztah k dětem. To je základní charakteristika, která je de facto nenapadnutelná. Zejména ve sportovních kroužcích majících výkonnostní cíle se ale můžeme setkat s cholericými výbuchy trenérů,

zaměření pracovníků na výkony a výsledky bez ohledu na dětskou psychiku. Proto má definice osobnostních předpokladů dětského pracovníka zní :

Dětský pracovník musí mít takové osobnostní předpoklady, které v souběhu s pedagogickými znalostmi a dovednostmi zajišťují, že na děti a mládež bude působit takovým způsobem, že jeho výchovná činnost bude ku prospěchu rozvoje fyzických, psychických a morálních hodnot dítěte, jeho působení bude přispívat k socializaci jedince v dětském kolektivu, přičemž musí respektovat věkové, intelektuální, pohlavní jakož i další specifika dítěte.

Osoby, se kterými jsem rozhovory vedl, tuto definici naplňovaly. Jejich pozitivní přístup k okolí, vystupování, ochota na mě příjemně zapůsobily. Přesto, že jsem většinu těchto osob viděl poprvé, od samého začátku plně spolupracovaly, jejich odpovědi nebyly pouze formální, snažili se mi vyjít vstříc. Když něco nevěděli, informace dohledávali, předávali mi prospekty, předváděli vybavení, zhlédl jsem část jejich práce s dětmi. Vše neformálně, přirozeně a s úsměvem. Nutno tedy konstatovat, že jejich spolupráce a snaha pomoci byla naprosto příkladná a svým chováním dokazovali, že při své činnosti se seberealizují.

Vzdělání - je pro dětské pracovníky dostupné. Je ve formě školení, zdokonalovacích kurzů, pedagogicky zaměřených škol. Školící programy pořádají převážně nevýdělečné organizace. Celorepublikové organizace poskytují možnost sebevzdělávání pro své pracovníky. Rovněž od nich často vyžadují minimální vzdělání, a to podle oboru, ve kterém se angažují. Vzdělání napomáhá ke zlepšení pedagogického působení na děti, rozvoje jejich fyzických a psychických vlastností. Vzděláním se ale nedají nahradit osobnostní rysy pracovníka.

Odměna - dětské pracovníky svoji činnost vykonávají zpravidla zadarmo. Je na místě zhodnotit, zda by tato činnost neměla být finančně ohodnocena, zda by se stát neměl finančně podílet i na odměně dětským pracovníkům neziskových organizací. I pokud nechám stranou ekonomické dopady na stát, formu realizace takových „výplat,“ a kontrolu vynaložených prostředků, odpovídám „neměl,“.

Tím, že tato činnost zůstane bez finančního ohodnocení, se zvyšuje předpoklad, že činnost vykonávají a budou vykonávat lidé, jejichž motivace není finančního charakteru. Tedy že práci budou vykonávat osoby, jejichž charakteristiku jsem uvedl v sekci motivace, osobnostní předpoklady a vzdělání. Přitom za „plat,“ nepovažuji jednorázové odměny (Sokol), ani finanční odměnu ve výši cca 50,-Kč/hodina v hrubém vyplácenou pouze za přímou práci s dětmi (externí pracovníci DDM). Tyto finanční příjmy spíše pokrývají náklady, které pracovník v souvislosti s činností s dětmi může mít (odměny, telefonická komunikace s rodiči apod.)

Tito pracovníci si zaslouží jiný druh odměny. Tou formou je společenské ohodnocení, postup na žebříčku sociální struktury. V této oblasti jsou stále rezervy.

4) Ochrana před patologickými rysy

Vše, co jsem ve svém hodnocení napsal, se nevztahuje na osoby, které jsou k práci s dětmi a dětským kolektivem motivováni z patologických důvodů. Osoby, pro které je přítomnost u dětí pouze prostředkem k naplnění patologických potřeb. Přitom nemusí jít jenom o patologii nejtěžší, kterou je pohlavní zneužívání. Tyto osoby záměrně nenazývám dětskými pracovníky, protože jimi nejsou, ale pouze se za ně vydávají.

Danou problematiku si organizace uvědomují a negativním následkům se snaží předcházet preventivními opatřeními. Zjišťuje se ohlas rodičů, spokojenost dětí, dětské pracovníci jsou vybíráni z odchovanců apod. Na mě osobně do velké míry zapůsobil systém používaný organizací Sokol. Konkrétně pak opatření o přítomnosti minimálně dvou osob, oddělených šaten a dalších doporučení, která se snaží předcházet i pouhému

nařčení patologického chování. Když k tomu připočtu, že rodiče (stejně jako i u jiných organizací) jsou na cvičení svých dětí často přítomni jako diváci, vyhodnotil jsem preventivní opatření Sokola jako nejzdařilejší.

Naopak za rizikové faktory považují :

- rodiče nejsou žádoucí na schůzkách oddílů, soustředěních apod.
- zájmovou organizaci vedou pouze 1 - 2 dospělé osoby bez jakékoliv propojenosti s jinými zájmovými organizacemi či zaštitěním větší (nejlépe celorepublikovou) organizací, školou apod.
- dítě se doma nesvěřuje s činností v oddílu nebo se vyjadřuje pouze v obecné rovině. Přítom to ale neznamená, že odmítá do organizace chodit či tam chodí nerado.
- nastaly změny v chování dítěte

Výše uvedené neznamená, že když by byly splněny všechny tyto body, pracují v organizaci osoby s patologickými rysy. Samozřejmě jsou zájmové organizace, které vede jedna či dvě dospělé osoby. Organizace bez jakéhokoliv propojení na jiný subjekt, které s ohledem na svoji činnost nevyhledávají přítomnost rodičů na svých schůzkách. Změny v dětském chování zase mohou souviset s vývojovými specifiky (např. puberta).

Stejně tak nemohu tvrdit, že v organizaci, která dané body nenaplnuje, nemůže dojít k patologickým excesům. Uvedené body ale za rizikové faktory považují. Významně k prevenci před patologickým chováním mohou přispět i rodiče dětí. O tom bude ale více pojednáno v části vyhodnocení dotazníků.

5) Spolupráce s jinými zájmovými organizacemi

Na úrovni regionálních organizací je spolupráce spíše sporadická, zájmové organizace o sobě vzájemně vědí, spolupráci vyhledávají zejména na konkrétních akcích. Specifické postavení má samozřejmě DDM, který má v popisu práce informační servis jiným organizacím.

6) Největší problém současnosti

Tři z pěti dotazovaných se shodli, že největší problém současnosti je nedostatek dětských pracovníků. Z dalších zdrojů se toto pak ukazuje jako největší problém. Lze rovněž poukázat na přemíru administrativního vedení organizace, což může být spojeno s navýšením právních předpisů v dané oblasti. Další překážky při fungování organizace jsou velmi individuální a nepodařilo se mi je blíže specifikovat.

7) Nejlepší zlepšení za poslední dobu

Jedná se o záležitost velmi subjektivní. Mě osobně potěšilo, že nikdo z jmenovaných si nestěžoval na nedostatek finančních prostředků (opět zdůrazňuji, že všechny organizace měly celorepublikovou záštitu). Nejen na základě rozhovorů, ale i z přehledu hospodaření a dalších informačních zdrojů lze ekonomické zajištění organizací považovat za vyhovující. U jednotlivých konkrétních organizací na mě nejvíce pozitivně zapůsobilo :

SKP - spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, zapojení dětí s výchovnými problémy

Pionýr - úspěšná transformace v moderní zájmovou organizaci založenou na sdružení zájmových oddílů bez direktivního nařizování akcí

Sokol - již jednou uvedený soubor preventivních opatření před patologickými jevy

Aramis (Junák) - prostředí rodinné organizace, kdy i dospělí odchovanci pomáhají s pracemi (např. stavba tábora), sami se i v dospělém věku sdružují, pořádají společné akce, mají vlastní webové stránky, vztahuje se konkrétně na organizaci Aramis

3. Dotazníky

V této části práce jsem vytvořil a následně distribuoval dotazníky se zaměřením na dětské zájmové organizace. Cílem bylo zjistit, jaké procento dětí navštěvuje tyto organizace a jaký je názor samotných rodičů. Dalším cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou rozdíly v pohledu a možnostech rodičů s ohledem na geografickou polohu školy a bydliště. V neposlední řadě „přinutit“, rodiče, aby se zamysleli nad významem dětských zájmových organizací. Proto byly dotazníky rozdány do následujících základní škol.

1) ZŠ Rakovník, počet žáků cca 650 - počet dotazníků 162. Rakovník je okresní město s počtem obyvatel 17000. Ve městě fungují všechny běžné druhy zájmových organizací - sportovní, umělecké, všeobecné.

2) ZŠ Lužná, počet žáků 164, počet dotazníků 164. Lužná je největší obec okresu. Vzdálenost od Rakovníka je 5 km. Počet obyvatel 1900. V obci fungují zájmové kroužky při ZŠ (střelecký, výtvarný, knihovnický, country tance, klub mladého diváka). Dále v součinnosti se ZŠ pracuje sdružení mladých dobrovolných hasičů a fotbalový oddíl.

3) ZŠ Jesenice, počet žáků 250, počet dotazníků 140, Vzdálenost od Rakovníka 25 km. Rakovník je nejbližší město. ZŠ Jesenice je spádová pro okolní vesnice, které vlastní školu nemají, popř. ji mají pouze do 5. ročníku. Při ZŠ pracuje kroužek basketbalový, country tance, keramický, pěvecký, karate, florbal, střelecko-topografický, hasiči, železniční modeláři, volejbalový, rybářský, dopisovatelský. Rovněž zde působí pobočka ZUŠ Rakovník, kde se vyučuje hra na kytaru, flétnu a klávesy. Škola nemá povinnost kroužky zakládat, jedná se o jejich svobodnou vůli nabídnout dětem možnost organizovaného vyplnění volného času.

Samotný dotazník je pak rozdělen na několik okruhů :

- 1) Návratnost dotazníků
- 2) Složení dotazníkového vzorku
- 3) Poměr dětí navštěvujících zájmové organizace
- 4) Důvody, pro které děti zájmové organizace navštěvují
- 5) Počet navštěvovaných organizací, jejich zaměření, četnost navštěvování
- 6) Důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat, jeho spokojenost, přínos
- 7) Způsoby informování rodičů, spokojenost s dětskými pracovníky
- 8) Finanční a časové nároky
- 9) Názor dětí
- 10) Odlišnosti výsledků v závislosti na školách

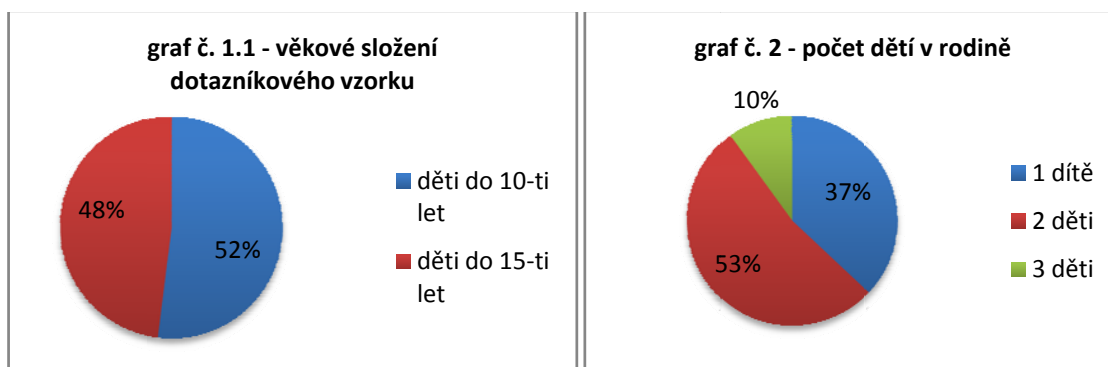
3.1 *Návratnost dotazníků*

Jak jsem uvedl, do základních škol bylo rozdáno celkem 466 dotazníků. Dotazníky byly rozdány náhodně do všech věkových skupin. Návratnost činila 47,85 procent. (graf č. 1) Nejméně dotazníků se vrátilo ze Základní školy Jesenice, kde bylo navraceno pouze 28 procent dotazníků. Čísla udávající množství vyplněných dotazníků tak ukazují, jakou spolupráci vyvíjejí rodiče se školou a jak velká je míra ochoty spolupráce. Rovněž se domnívám, že část dotazníků nebyla odevzdána, neboť dítě žádnou zájmovou organizaci nenavštěvuje a rodiče nebyli ochotni tuto skutečnost do dotazníku zaznamenat (vyplnili by pouze 4 body) a tento vrátit. Osobně jsem očekával, že s ohledem na způsob distribuce bude množství odevzdaných vyplněných dotazníků vyšší.

graf č. 1 - návratnost dotazníků

3.2 Složení dotazníkového vzorku:

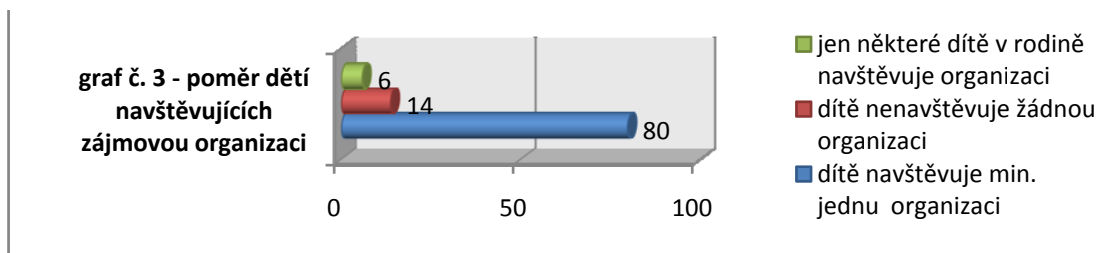
První dvě otázky mají orientační charakter a měly ukázat, jaké bylo složení dětí, jejichž rodiče dotazník vyplňovali. S ohledem na to, že dotazníky byly rozdány ve všech ročnících základních škol, dalo se očekávat, že složení bude vyrovnané. Tak se i stalo, poměr dětí do 10 a do 15 let byl takřka vyrovnaný (graf č. 1.1). V případě počtu dětí v rodině „zvítězily“, sourozenecké dvojice (graf č. 2) před jedináčky a početnějšími rodinami. Zajímavostí je, že ve složení nejsou rodiny se čtyřmi a více dětmi. Takto vyvážené složení dětí dává předpoklad k získání údajů využitelných pro celé věkové spektrum dětského kolektivu.

3.3 Procento dětí, které navštěvují zájmové organizace

V případě, že bych vycházel pouze z dotazníků, které mi byly řádně odevzdány, musel bych být nadmíru spokojen s množstvím dětí, které by zájmovou organizací navštěvovaly. Činilo by tak min. 86 procent dětí (graf č. 3). Vycházím-li ale z logického předpokladu, že větší spolupráci projevili, a tedy dotazník odevzdali zejména rodiče, jejichž děti alespoň jednu zájmovou organizaci navštěvují, lze mít za to, že procento dětí, které žádnou organizaci nenavštěvují, bude v reálu větší. Musím tedy konstatovat, že přesnou odpověď na tuto otázku jsem dotazníky nezískal.

Pokud vezmu v úvahu, že dítě může (a běžně se tak samozřejmě děje) navštěvovat více zájmových organizací, pak přesné číslo nezískám ani v případě, kdy bych získal počty všech registrovaných členů zájmových organizací na okrese a porovnal je s celkovým množstvím dětí ve stejné lokalitě.

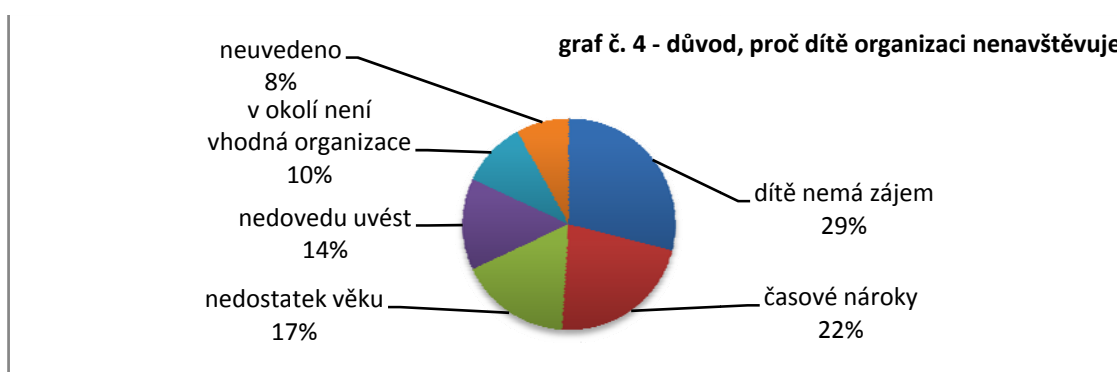
Na základě výše uvedených údajů lze předpokládat, že reálný poměr dětí organizace navštěvujících ku dětem organizace nenavštěvujícím se může pohybovat v pásmu 20 až 30 procent.

Bod č. 3 ale přinesl ještě jednu zajímavou informaci a sice tu, jak malé je procento rodin, kde by zájmovou organizaci navštěvovalo pouze některé dítě. Základy v tomto jevu lze spatřovat v založení rodiny. Tedy pokud jsou rodiče přesvědčeni, že zájmové organizace jsou přínosem pro jejich potomky, pak dokáží motivovat všechny své děti, aby nějakou vhodnou organizaci navštěvovaly. Zapůsobit zde může i vzor starších sourozenců.

3.4 Důvody, pro které děti zájmové organizace nenavštěvují

Rodiče, kteří mi dotazník vyplnili s tím, že dítě žádnou zájmovou organizaci nenavštěvuje, či že zájmovou organizaci nenavštěvuje některé z dětí, pak odpovídali na bod č. 4. Tedy na důvody, proč tomu tak je (graf č. 4). Zde pomyslně zvítězil důvod benevolence rodičů, tedy že dítě nemá zájem. V závěsu za ním jsou časové požadavky jak na rodiče, tak na děti. Významněji do dotazníku zasáhl ještě důvod nedostatku věku. Ten se objevoval zejména v případě, kdy zájmovou organizaci navštěvovalo pouze některé dítě, a je tedy předpoklad (s ohledem na bod. č. 3), že mladší sourozenci se po dosažení příslušného věku do nějaké organizace zapojí. Za zmínku pak ještě stojí, že ani v jednom případě rodič neoznačil důvod finanční požadavky ze strany zájmové organizace.

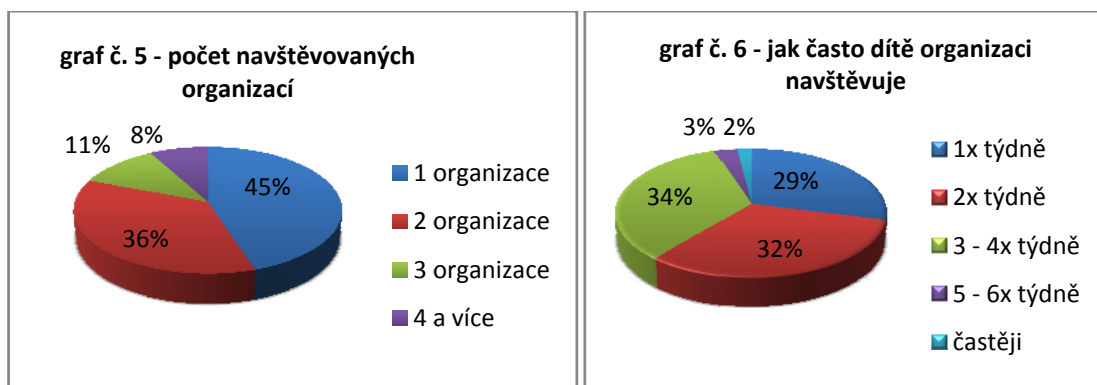

3.5 Počet navštěvovaných organizací, jejich zaměření, četnost navštěvování

V této skupině otázek se poprvé odchýlily výsledky v závislosti na tom, z jaké školy byly získány. Zatímco základní školy Lužná a Jesenice mají výsledky relativně srovnatelné, tak výsledky zjištěné v Rakovníku jsou odlišné. Děti z prvních dvou uvedených škol navštěvují zhruba v 50 procentech jednu zájmovou organizaci. V případě rakovnických dětí je toto procento 40 procent. Zbylá procenta jsou v „městských dotaznících“, rozdělena mezi 2 až 4 a více organizací. Právě možnost, že dítě navštěvuje 4 a více organizací, zaškrtno 12 procent rodičů. V případě zbylých škol se jednalo o 4 a 7 procent. V grafu č. 5 je uveden souhrnný poměr, veškeré dílčí výsledky jednotlivých škol jsou uvedeny v příloze.

Pokud se zaměříme na bod „jak často týdně dítě organizaci navštěvuje“, je rozdíl ještě výraznější. U základních škol v Lužné a Jesenici navštěvují děti organizaci 1 - 2x do týdne v 66 resp. v 81 procentech. Oproti Rakovníku, kde procentuální vyjádření činí 48 procent. V případě, kdy dítě navštěvuje organizace 3x týdně, je procentuální vyjádření ze škol v Lužné a Jesenici 27, resp. 19 procent, škola v Rakovníku 46 procent. Lze tak vyhodnotit, že rodiče dětí ve městě se snaží volný čas svých dětí více organizovat než rodiče dětí žijících na vesnici. Zda v tom svou roli hraje tradiční náhled na vesnici, kdy si děti hrají na ulici, nelze dovodit.

Druhé možné vysvětlení je, že městské děti mají na výběr z většího spektra zájmových organizací než děti vesnické. Tato možnost se ale nejeví jako reálná, a to s ohledem na vzdálenost obce Lužná od Rakovníka (5 km) či množství zájmových organizací (Jesenice). Tuto verzi nepodporují ani další výsledky zjištěné z dotazníků, kdy se rodiče vyjadřovali, zda jejich potomek s ohledem na finanční a časové požadavky může navštěvovat organizaci, kterou by chtěli (bude uvedeno dále).

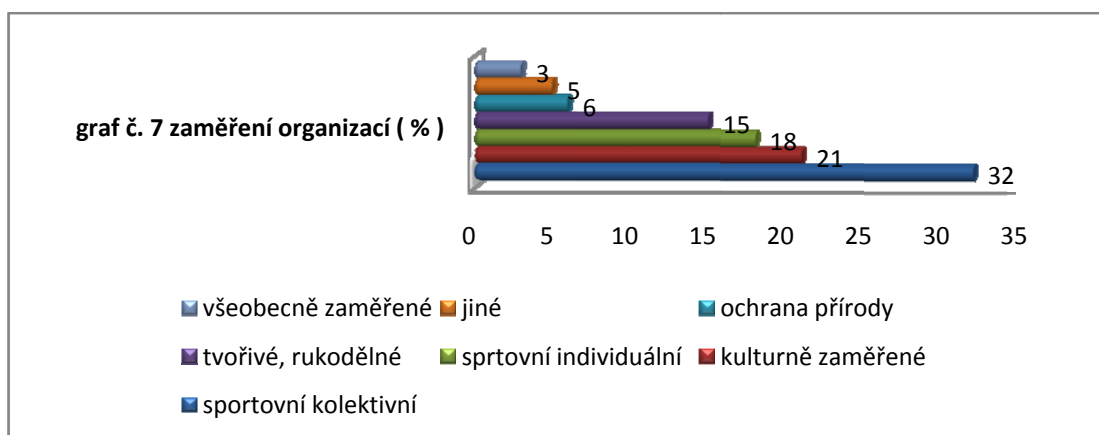

Při vyhodnocování zaměření nejčastěji navštěvovaných organizací se ukázalo, že preferovány jsou zejména sportovní oddíly, a to kolektivně zaměřené. Je to dáno i velkou oblibou sportů, jako je fotbal či hokej, které mnozí považujeme za sporty národní. Z hlediska socializace je nutno jako velký klad vyzdvihnout nutnost spolupráce v kolektivu. Při sportovních aktivitách individuálního charakteru (karate, tenis apod.) se dítě rovněž dostane do kolektivu vrstevníků, ale při samotné činnosti na ně není odkázáno, nespolupracuje s nimi. Spoléhá se pouze na své schopnosti.

I to lze považovat za kladnou socializaci osobnosti, ale pouze v případě, kdy je dítě vedeno k tzv. zdravému sebevědomí, nikoliv k sebevědomí přehnanému. Nesprávným vedením může dojít k vytvoření takových nežádoucích povahových rysů, jako jsou sobeckost či pohrdání jinými. V případě kolektivních sportů těmto rysům dokáže často zabránit kolektivní tlak skupiny, který lze pozorovat už u dětí prvních stupňů základních škol.

Výsledky se mezi kolektivní a individuální sportovní organizace dostaly organizace kulturního zaměření, jako jsou taneční oddíly, divadelní a pěvecké spolky, výuky hudebních nástrojů apod.

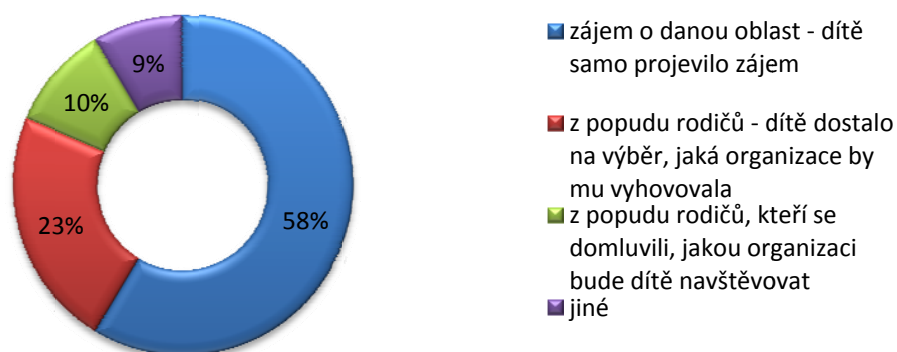
Pokud se zaměříme na jednotlivé školy, musím se zmínit o ZŠ Jesenice. Zde rukodělně a tvořivě zaměřené kroužky navštěvuje 29 procent dětí. Společně s kroužky kulturně zaměřenými, které navštěvuje stejné procento dětí, se tak umístily na pomyslném prvním místě. Teprve za nimi „bodovaly„ sportovní kroužky. Tyto výsledky vidím jako lokální záležitost a globálně jim nepřikládám velkého významu.

3.6 Důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat, jeho spokojenost a přínosy organizací

Dotazníkovou formou bylo rovněž zjišťováno, proč dítě začalo zájmovou organizaci navštěvovat. Rodiče měli na výběr ze třech možností, případně pokud by nebyli ani s jednou variantou spokojeni, mohli napsat jiný důvod a ten konkretizovat. Nejvíce rodičů zaškrtnulo možnost: „zájem o danou oblast - dítě samo projevilo zájem„. Nejvýrazněji pak tato možnost zvítězila na školách v Lužné a Jesenici (82, resp. 89 procent). Lze se tak domnívat, že rodiče dětí z města se více podílejí na výběru organizace, kterou bude jejich dítě navštěvovat. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že možnost „dítě navštěvuje zájmovou organizaci z popudu rodičů, kteří se domluvili, jakou organizaci bude dítě navštěvovat„ označilo v rakovnické škole 8 procent respondentů, v luženské škole už jen 3 procenta a v jesenické škole tuto možnost neoznačil nikdo.

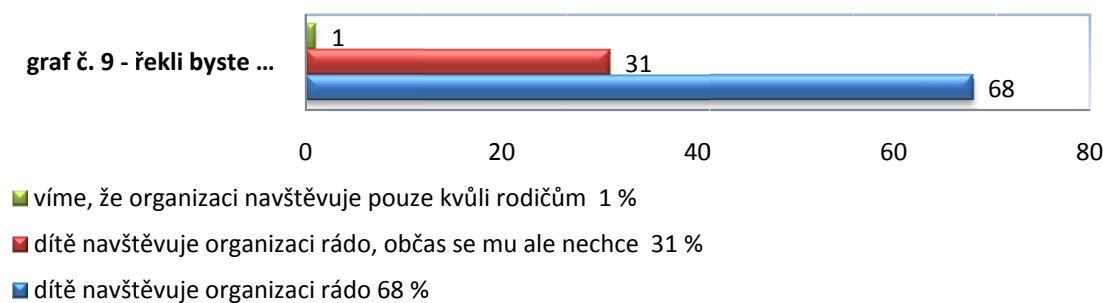
graf č. 8 - důvody, proč začalo dítě zájmovou organizaci navštěvovat

Skutečnost, že se rodiče domluvili, jakou organizaci bude dítě navštěvovat, či mu dali na výběr z možností, se nijak neprojevila na tom, jak rády děti do organizace docházejí. Ve všech školách nejvíce bodoval názor rodičů, že dítě do organizace dochází rádo, popř. že se mu občas nechce. Že se nejedná pouze o názor rodičů, ale že je děti v tomto názoru utvrzují, se dozvíme v části, kdy odpovídaly děti. Ani jednu nebyla zaškrtnuta možnost, že dítě do organizace chodí nepravidelně, že se mu tam nechce. Stejně tak žádný rodič neoznačil možnost, že se dítěti v organizaci nelíbí. Pouhé 1 procento získala možnost, že dítě organizaci navštěvuje pouze kvůli rodičům.

Byl tak získán v celku přesvědčivý důkaz, do jaké míry zájmové organizace pracují ku spokojenosti dětí.

graf č. 9 - řekli byste ...

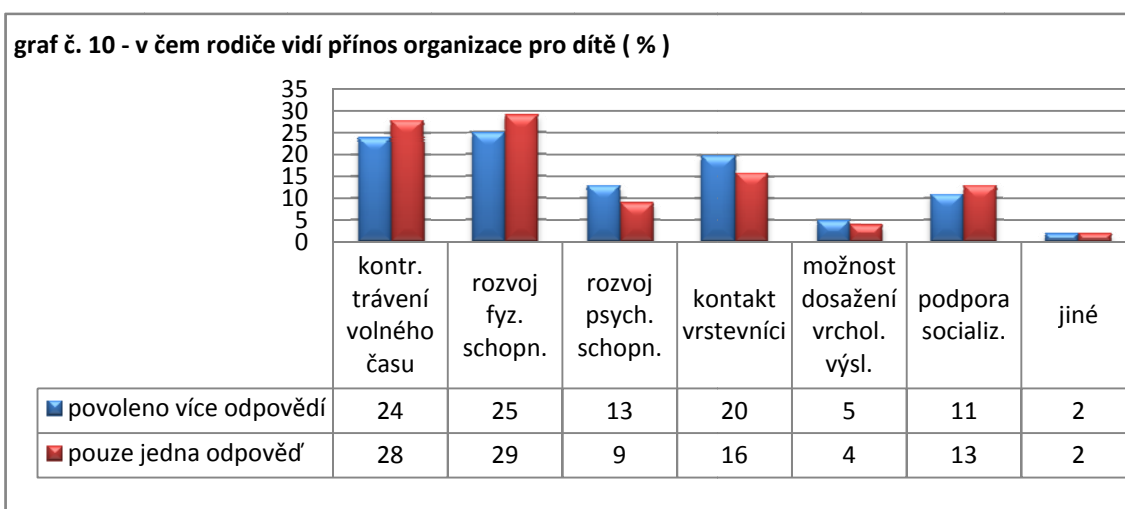
Další velkou oblastí, na kterou byl průzkum zaměřen, byla oblast přínosu zájmové organizace pro dítě. Samozřejmě z pohledu rodiče. Tato oblast byla zjišťována v dotazníku, v bodech 10 a 11. Nejprve rodič z nabízených možností vybral ty, které znamenají přínos pro jeho dítě. Mohl označit více možností, popř. uvést jinou možnost, která nebyla výslovně uvedena. V dalším bodě pak už ze zaškrtnutých možností mohl vybrat pouze jednu, kterou považuje za nejvýznamnější.

Jako nejčastější přínos navštěvování zájmové organizace bylo uváděno kontrolované trávení volného času a rozvoj fyzických schopností. V případě, kdy rodiče mohli uvést pouze jednu možnost, si tyto možnosti procentuálně ještě polepsily. Tento výsledek ukazuje priority, které rodiče mají. A sice aby jejich dítě mělo efektivně vyplněný volný čas, snaha zabránit tomu, aby se dítě dostalo do kontaktu s patologickými jevy, které jsou na vzestupu (drogy, alkohol, sprejerství, vandalství

apod.). Zároveň výsledky korespondují s tím, že nejvíce oblíbené jsou oddíly se sportovním zaměřením.

Minimálně bodovala možnost dosažení vrcholových výsledků v dané oblasti. To lze vysvětlit tím, že sice mnoho rodičů doufá, že by se dítě mohlo v oboru prosadit. Rozhodně na tom ale nelpí do takové míry, že by tuto možnost označovali jako přínos zájmové organizace. Pokud tomu tak je, je nutné přičíst rodičům „plusové body„. Přehnaná snaha o dosažení vrcholových výsledků může ve svém výsledku znamenat potlačení všech ostatních výhod, které organizace dětem přináší. Proto se s tendencemi vychovat z dítěte vrcholového sportovce musí zacházet velmi opatrně.

V bodu „jiné„ se objevovaly přínosy, jako je rozvoj talentu, plnohodnotné trávení volného času, rozvoj cizích jazyků apod.

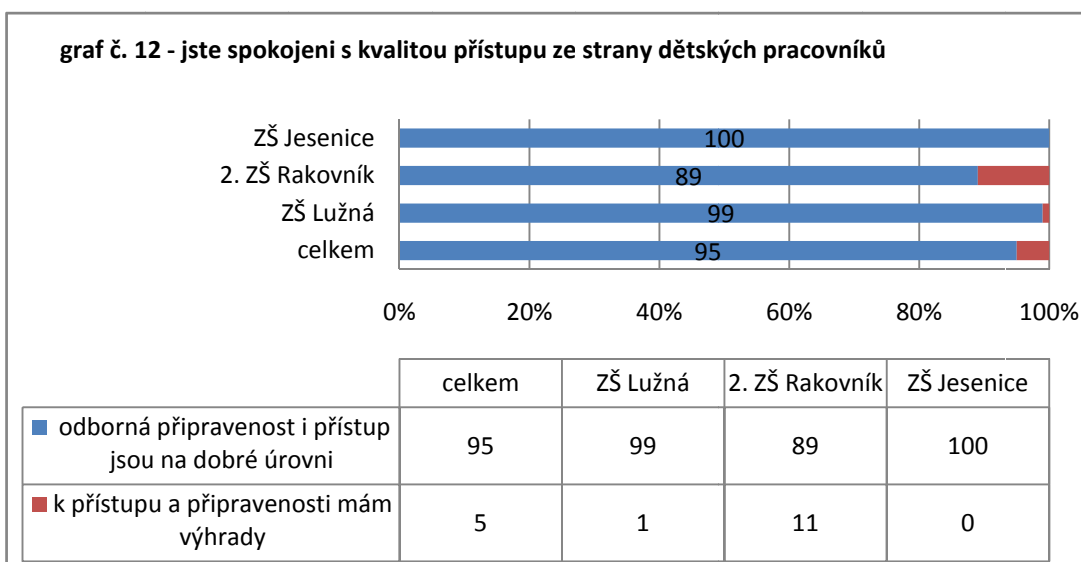
3.7 Způsoby informování rodičů o aktivitách dítěte v organizaci, spokojenost s dětskými pracovníky

Způsoby, jak jsou rodiče informováni o zapojení svého dítěte v organizaci, byly zjišťovány v dotazníku v bodu 12. I zde měli na výběr několik možností, případně mohli uvést svůj vlastní způsob, jak jsou informováni. Rodiče uvedli např. přímou účast při činnosti, hmotné výsledky tvorby, přímé vedení oddílu apod. V 9 procentech rodiče zkombinovali dvě z nabízených možností (dítě - trenér, dítě - vlastní iniciativa). Co je ale v tomto bodě zarážející, že celých 39 procent rodičů je informováno výhradně svým dítětem. Přitom není rozdíl v tom, z jaké školy byla data získána. Stav, kdy je rodič informován výhradně svým dítětem, nehodnotím jako pozitivní. Samozřejmě je na místě, aby se dítě svěřovalo o svém zapojení v organizaci, ale stejně tak je v zájmu věci, aby se rodič informoval u kompetentní osoby, zašel se podívat na činnost v organizaci, viděl, nakolik se dítě zapojuje do programu. Zejména pak u dětí mladších toto považuji za naprosto nutné a to mimo jiné i proto, že dítě má mít pocit, že rodič se zajímá o jeho výsledky, úspěchy a zapojení. A nejen, že by mělo mít pocit, ono by to tak mělo být doopravdy. Sdělení zážitků ze strany dítěte je jedním z prostředků, ale nikoliv jediným prostředkem, jak tohoto docílit.

V dalším bodě se rodiče vyjadřovali ke kvalitě přístupu dětských pracovníků. Zde rovných 95 procent rodičů uvedlo, že odborná připravenost i přístup jsou na dobré úrovni. Pouze pět procent mělo výhrady k práci vedoucích. Tyto výhrady se týkaly zejména přílišné tvrdosti při trénování, přehnané požadavky, upřednostňování výsledků před zapojením všech hráčů apod. Tedy výhrady byly směřovány na pracovníky sportovních oddílů a vyslovují je v naprosté většině rodiče dětí ze základní školy v Rakovníku. Vysloveně nespokojen s odbornou kvalitou či přístupem nebyl žádný rodič.

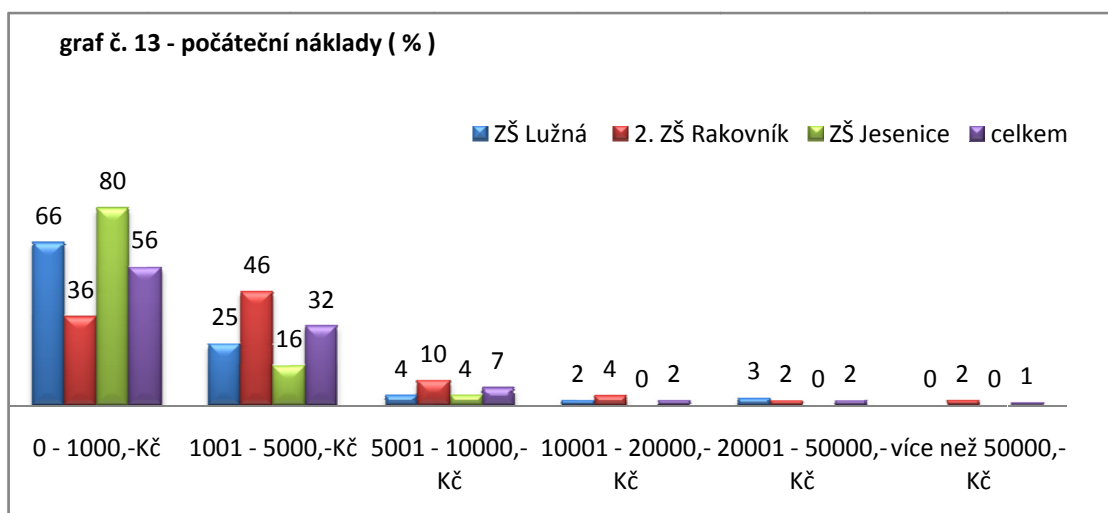
Tyto výsledky jsou rozhodně výtečnou vizitkou pro pracovníky, kteří s dětmi pracují. S ohledem na předchozí bod je ale jasné, že mnoho rodičů svůj verdikt vyřklo bez toho, že by přímo viděli, jak činnost v zájmové organizaci vypadá.

3.8 Finanční a časové nároky

Problematikou finančních a časových nároků se zabývala poslední část dotazníků určená rodičům. Celkem v pěti bodech bylo zjišťováno, jak velké jsou počáteční a roční náklady, které rodiče vynakládají. V bodech počátečních a ročních nákladů byly získány odpovědi na dvě otázky :

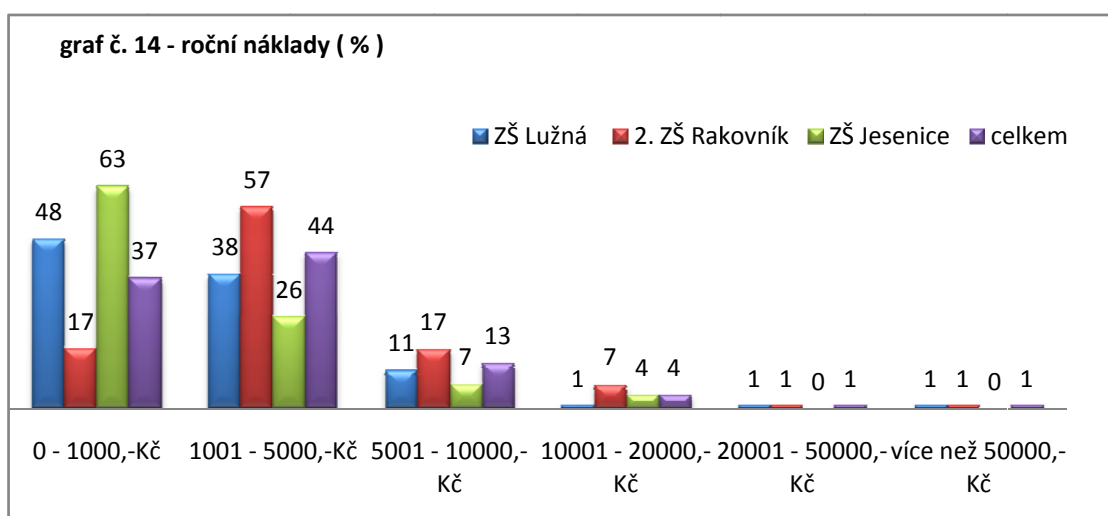
- a) které činnosti jsou finančně nejnáročnější – nejvyšší částky jsou vynakládány do aktivit s koňmi a tance
- b) jak vysoké finanční částky jsou rodiče schopni vynaložit na děti, které zájmovou organizaci navštěvují. V běžných zájmových organizacích jsou (jak bylo z rozhovorů zjištěno) poplatky víceméně srovnatelné. Děti, které navštěvují tyto organizace, je většina, jak prokázala úvodní část dotazníku. Proto je na rozhodnutí rodičů a na jejich finančních možnostech, jak a kolik finančních prostředků na dítěte vynaloží.

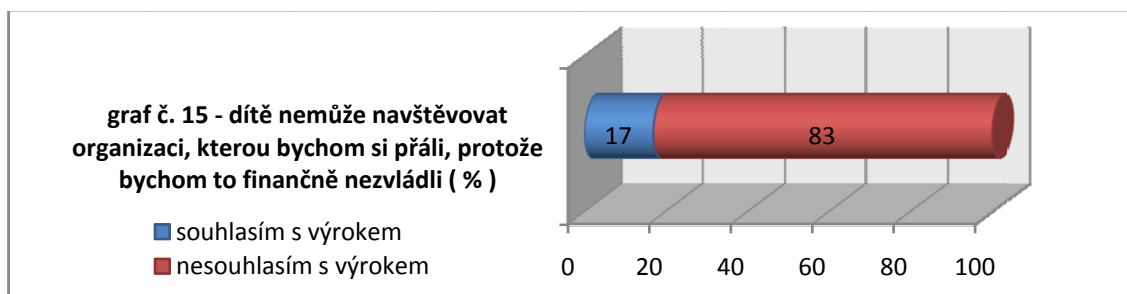
Jako příklad lze uvést členství ve fotbalové škole SKP Rakovník. Jak bylo při rozhovoru s představitelem SKP Rakovník zjištěno, roční členství se hradí ve výši 300,- Kč. To je pro všechny rodiče stejné. Je pak ale otázkou, jaké vybavení rodiče dítěti koupí. Sportovní oblečení, míče, kopačky a další vybavení se dnes dá pořídit ve velkém finančním pásu.

Obdobné je to i s ročními náklady. Opět závisí na rodičích, jak často budou vybavení obměňovat, kupovat nové, lepší apod. (mimo nákupů související s růstem dětí). Ve vyhodnocení lze sledovat odchylné výsledky v závislosti na tom, odkud byl dotazník získán.

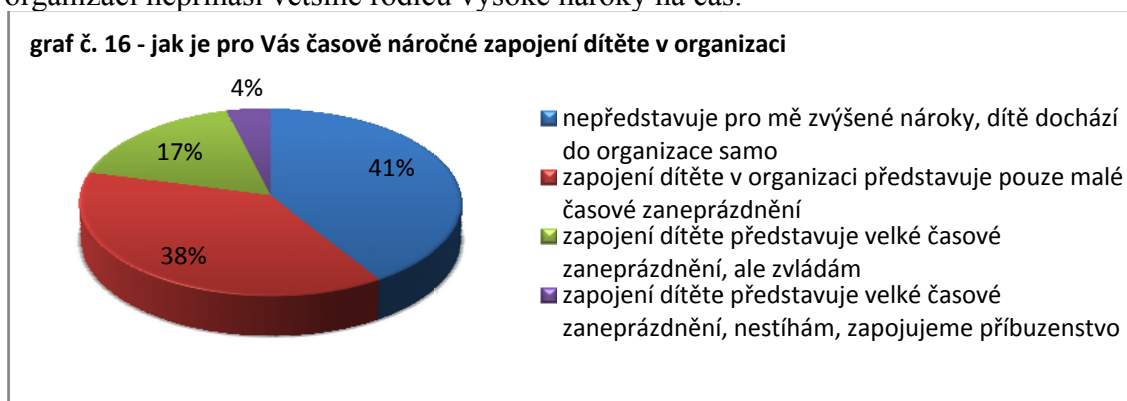
Na tomto místě považuji za nutné konstatovat, že vysoké výdaje nemusí bezpodmínečně znamenat větší zájem rodičů o zapojení dítěte v organizaci.

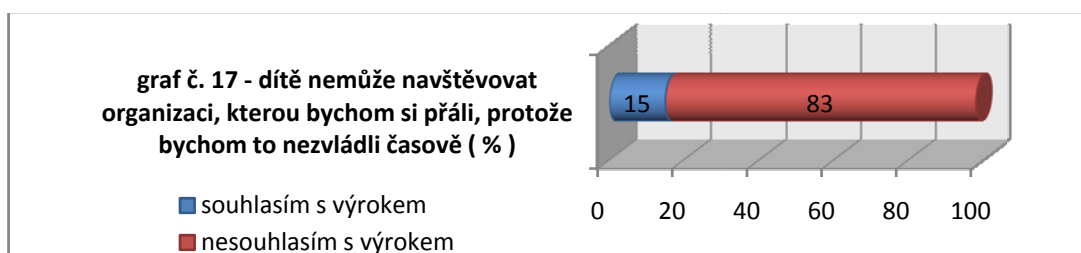
Na závěr finančního okruhu se rodiče vyjádřili k výroku : „ Dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to finančně nezvládli.„ Přitom měli dvě možnosti. Zaškrtnutím ano s výrokiem souhlasili, nebo zaškrtnutím ne tento výrok popřeli, tedy s ním nesouhlasili. Procento rodičů, kteří z finančních důvodů nemohou dopřát dětem organizaci, kterou by si přáli, není zrovna zanedbatelné. Neblahé vítězství získala ZŠ Jesenice, kde toto procento přesáhlo hranici 20 procent. Odchylky získané z jednotlivých škol jsou ale jen velmi malé.

Časové nároky a požadavky na rodiče byla poslední oblast, která byla od rodičů zjišťována. Nejprve se vyjádřili v bodě 16, jak časově náročné je pro ně zapojení dítěte v organizaci (graf č. 16). Zde největší podíl odpovědí získala možnost, že zapojení dítěte nepředstavuje pro rodiče zvýšené časové nároky, dítě dochází do organizace samo.“ Tento výsledek koresponduje s tím, že rodiče jsou ve velké míře informováni výhradně svým dítětem. I další odpovědi ukazují, že zapojení dětí do zájmových organizací nepřináší většině rodičů vysoké nároky na čas.

Obdobně jako v případě finančních požadavků, se rodiče vyjádřili k výroku: „ dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to nezvládli časově“ (graf č. 17). Celkem 15 procent respondentů se domnívá, že jejich dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou by chtěli, protože by to časově nestíhali. S ohledem na výše uvedené, mohou vzniknout dva názorové směry. Jeden bude prosazovat, že se jedná pouze o lenost rodičů, kteří nechtějí vynakládat volný čas na své děti. Druhý názor bude, že zaměstnanost rodičů, jakož i další jejich povinnosti jsou takového rázu, že jim skutečně znemožňují, aby se dětem věnovali tak, jak by chtěli. Tento problém bude šířeji řešen v závěrečném vyhodnocení dotazníků.

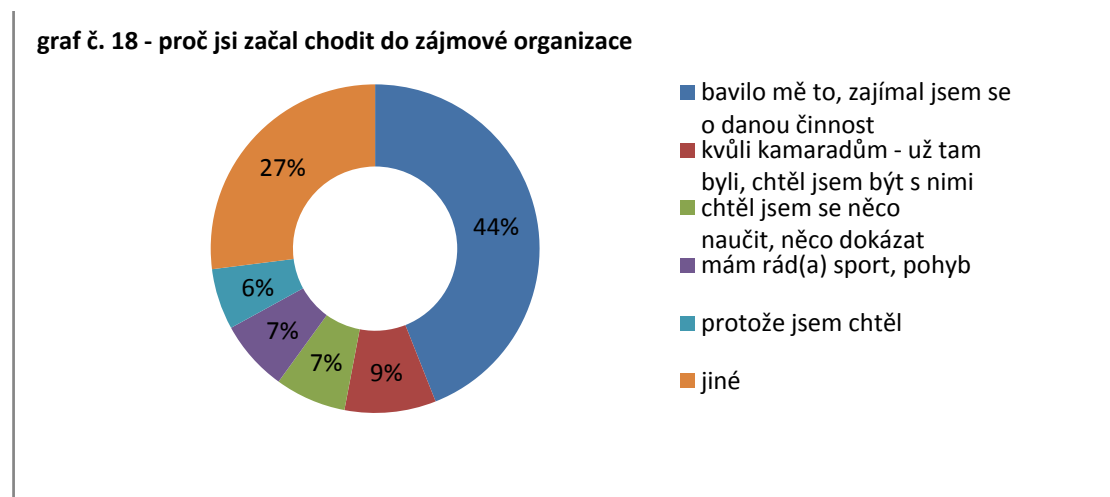

3.9 Názor dětí

Finanční a časové podmínky byla poslední oblast, která se týkala rodičů. Dotazník byl ale sestaven tak, že se k dané problematice vyjadřovaly i děti. Protože věkové pásmo bylo stanoveno od 6 do 15 let, jednalo se o otázky jasně a jednoduše formulované. Zjišťovány byly pouze základní dětské názory.

Před samotným vyplňováním byli rodiče poučeni, že dotazník jim skýtá možnost, kdy si mohou s dětmi pohovořit o jejich zapojení v zájmové organizaci. Byli upozorněni, že tuto část mají vyplňovat až po části „rodičovské“. Apeloval jsem na to, aby v případě, že se od dětí dozvěděli odpovědi, se kterými nepočítali, tyto stejně pravdivě zaznamenali do dotazníku. To se určitě často stalo, a tak se rodiče v několika málo případech mohli dozvědět, že organizaci, kterou si dle jejich mínění dítě samo vybralo a rádo ji navštěvuje, vlastně jejich potomka vůbec nezajímá. Že má jiné zájmy, či by organizaci raději navštěvovalo méně často. V drtivé většině samy děti určily, jaký přínos pro ně organizace představují.

Rodiče (podle stylu, v jakém byly odpovědi formulované) doslovně zapsali odpovědi svých dětí. Tím se v případě okruhů č. 17 „proč jsi začal chodit do zájmové organizace“ a č. 18 „co se ti tam líbí“ vytvořily dvě velké množiny důvodů často vzájemně propojených a doplňujících se. I tak bylo možno odpovědi graficky zaznamenat. (graf č. 18 a 19)

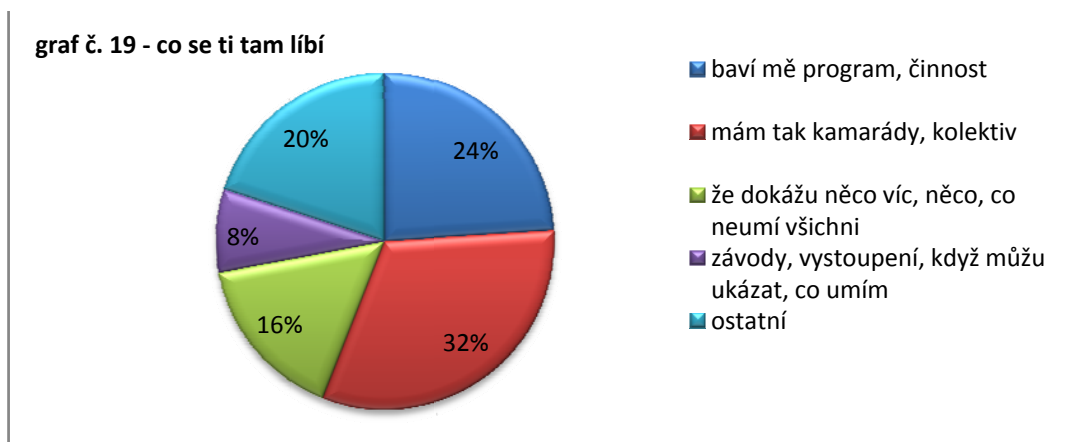

V grafu č. 18 je vidět, že názor : zajímal jsem se o danou činnost, bavilo mě to,, získal 44 procent. Tento výsledek koresponduje s bodem, kde se k obdobné otázce vyjadřovali rodiče, tedy že dítě si zájmovou organizaci vybralo samo.

Protože kolonka „jiné,, získala 27 procent a protože názory byly skutečně přínosné, rozhodl jsem se na tomto místě uvést i některé důvody „méně bodující,,. Uvádím je proto, aby bylo dokresleno myšlení a smýšlení dětí o zájmových organizacích :

Rodič nabídl, viděla vystoupení, pro zdraví, na popud rodičů, chtěl zkusit, ze zvědavosti, umět vyrábět věci, po vzoru sourozenců, nechci se nudit, neměl jsem co dělat, chtěl se naučit bránit, příjemně trávit čas, rodiče přihlásili, chtěl získat kamarády, zhubnout a mnoho dalších.

V bodu : „ co se ti tam líbí“ byla pouze jedna negativní odpověď (nic), která tak nezískala ani jedno procento a do tabulky se nedostala. Ostatní odpovědi byly opět různorodé.

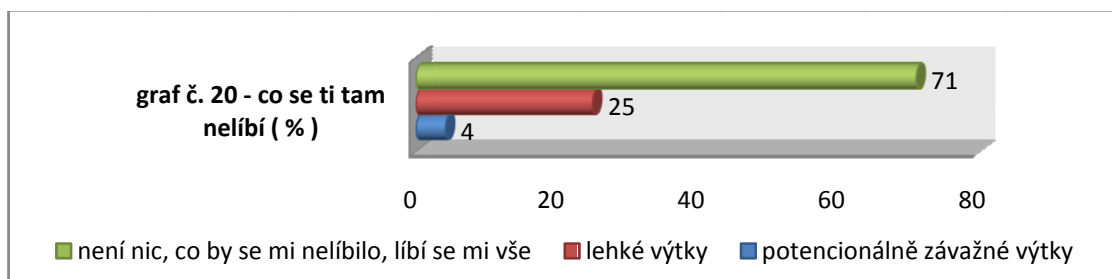

Ukazuje se, že tužby, které děti do organizace přivedly, se v nich i naplňují. A stejně jako u předchozího bodu uvedu zde ještě několik dalších odpovědí, skrývajících se pod dvacetiprocentní odpovědí „ostatní“ :

Dobře trávím volný čas, odreaguju se, jsem v kontaktu se zvířaty, když hrajeme fotbal, všechno, když vyrobím něco, čím udělám (rodičům, prarodičům ...) radost, poznávám nové věci, že to umím, oslavy výher, radost z vítězství, když mě ostatní pochválí (ocení), že si protáhnu tělo, vedoucí, je tam prostě hezky apod.

Další bod se týkal negativních věcí, tedy : „ co se ti tam nelíbí“. Odpovědi byly rozmanité a já jsem z nich vytvořil tři skupiny. Největší skupina je ta, kdy děti uvedly, že není nic, co by se jim nelíbilo, že není nač si stěžovat, že vše je dobré (fajn, super...). To vše i přes to, že děti se měly vyjadřovat, co se jim nelíbí. Je proto velmi pozitivní, že dítě v drtivé většině prostě nedokázalo určit ani jednu věc, která by mu vadila. Druhá skupina jsou určité výhrady, které ale charakterizují jako lehké a bez kterých by to často ani nešlo. Jedná se např.: „ když se musí běhat, musí doma trénovat, večerní krmení, když trenér nepostaví do hry, půjčování pomůcek, malý prostor na hodně dětí, špatná disciplína kamarádek, dojíždění, když pustí gól a další. Poslední skupinou jsou výtky, které svojí povahou hodnotím jako potencionálně vážné, které by neměly být přehlíženy. V podstatě se jedná o tyto odpovědi : „ špatní kamarádi, starší děti ubližují. V daném případě by se mohlo jednat o neshody uvnitř dětského kolektivu, které jsou ale často běžné a slouží k sebezprosazování. Pokud je ale odpověď formulována jako : „ vadí mi starší děti, kteří nám ubližují“, pak to zavdává podnět, aby se rodič o situaci začal více zajímat.

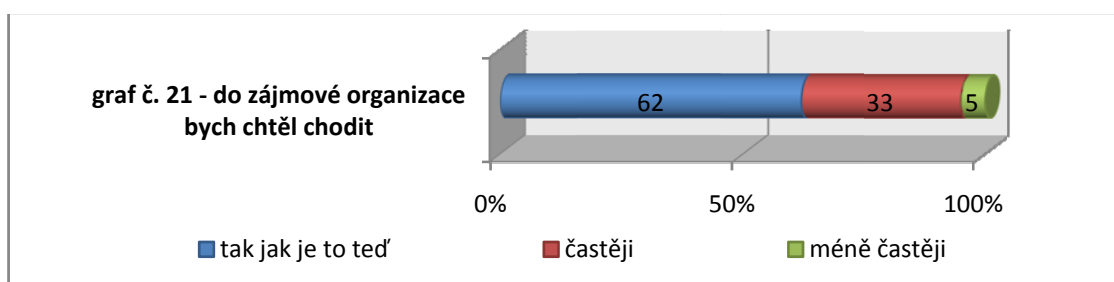
Odpovědi, které v tomto bodě zazněly, mohly tak rodiče motivovat k prověření situace či navázání užší spolupráce s organizací.

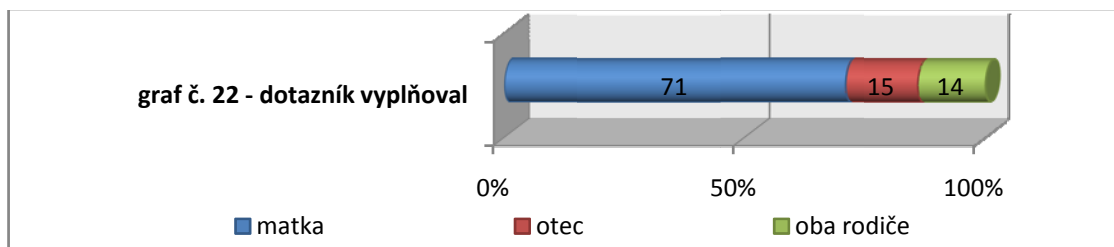
Děti se vyjadřovaly i k tomu, jací jsou jejich vedoucí. Zde není jakýkoliv graf na místě, protože ve všech dotaznících se objevila celkem dvě hodnocení, která nebyla pozitivní (nudná, nic moc), což ve svém výsledku znamená necelé procento všech odpovědí. Pak se našla dvě označení neutrální (normální, střední).

V těch ostatních se ukázaly krásy českého jazyka, kdy se objevilo celkem 53 různých kladných hodnocení. Mezi ty nejčastější patří : hodní (30%), dobří (15%), fajn (6%), bezva, skvělí, OK, supr, prima, spravedliví, suproví, dokáží poradit, mám je rád(a), umí vysvětlit, velmi příjemní, srandovní apod. Činit zde závěr, jak děti na své vedoucí nahlízejí, je s ohledem na výše uvedené nadbytečné.

Jako poslední bod se děti vyjadřovaly k tomu, zda by do organizace(cí) chtěly chodit častěji. I zde se ukazuje, jak děti oceňují zájmové organizace. Většina dětí uvedla, že by chtěla chodit tak, jak je to teď. Ale celá třetina by chodila ještě častěji. Naopak pouze 5 procent by uvítalo, kdyby do organizace chodilo méně (graf č. 21)

Poslední bod neměl přímou souvislost se zájmovými organizacemi. Bylo zjišťováno, kdo dotazník vyplňoval. Celkem s očekáváním se ukázalo, že činnost okolo dětí je stále v režii matek.(graf č. 22).

3.10 *Odlíšnosti v závislosti na jednotlivých základních školách*

Největší odlíšnosti byly uvedeny u jednotlivých okruhů. Veškeré dílčí grafy jsou zveřejněny v příloze této práce.

Jak už bylo napsáno, každá škola vykazuje svá specifika. V ZŠ Jesenice např. dominují tvořivé a kulturní kroužky nad sportovními. V ZŠ v Rakovníku rodiče zase uvádějí větší četnost navštěvování zájmových organizací a větší náklady (to samo o sobě může souviset). V Lužné rodiče nejvíce spolupracovali. Ve své podstatě ale rozdíly v jednotlivých lokalitách nedosahují takových odlíšností, že by to znamenalo znevýhodnění pro některou věkovou skupinu. Mohou vzniknout zvýšené časové požadavky pro rodiče dětí, které nenavštěvují organizaci ve své obci, ale dojíždějí. Obce, potažmo základní školy se snaží, aby tento handicap kompenzovaly. Snaží se udržet pro děti dostatečné spektrum zájmových organizací přímo v místě bydliště. Velmi silně je tato snaha patrná právě při ZŠ Jesenice. Je škoda, že výsledky nebylo možno porovnat s výsledky velkého města, ideálně s výsledky ZŠ v hlavním městě Praha.

3.11 Dílčí vyhodnocení

Po celkovém vyhodnocení dotazníků jsem dospěl k závěru. Rodiče dětí lze rozdělit do několika skupin:

- 1) Rodiče, kteří podceňují smysl zájmových organizací. Nemají zájem na tom, aby jejich děti organizace navštěvovaly, pokud už dítě do nějaké chodit chce, musí to pro rodiče znamenat nulové časové požadavky a minimální (nejlépe rovněž nulové) požadavky finanční. O zapojení dítěte se nijak nezajímají. Obdobný zájem projevují i ve vztahu k jiným institucím, jako je škola, lékař apod. Předpokládám, že od takových rodičů jsem dotazníky ani neobdržel zpět. Do této skupiny lze zařadit i rodiče, kteří z principu zájmové organizace odmítají.
- 2) Rodiče, kteří v zájmových organizacích vidí něco, co zde je. Pokud dítě projeví přání organizaci navštěvovat (kvůli kamarádům, že vidělo danou činnost a chce to zkusit...), pak mu jeho přání splní a v rámci možností vyvinou potřebnou finanční a časovou součinnost. Jsou rádi, že dítě něco dělá a jen tak se „nefláká“. Prioritně oceňují, že zájmové organizace zajišťují kontrolované trávení volného času. Méně často dítě motivují, aby si nějakou zájmovou organizaci vybralo, nedocení další pozitivní přínosy pro dítě.
- 3) Rodiče, kteří si plně uvědomují roli zájmových organizací. Oceňují, že zájmové organizace přispívají k celkovému rozvoji osobnosti. Dítě motivují k navštěvování zájmové organizace, případně mu dají na výběr, která zájmová činnost by jej zajímala, bavila. V rámci možností zájmovou činnost svého dítěte financují a věnují aktivitám dítěte svůj volný čas. Mají přehled o výsledcích dítěte, jeho zapojení v organizaci.
- 4) Rodiče, kteří upřednostňují výsledky před jinými přínosy. Očekávají, že dítě bude v organizaci minimálně nadprůměrné, žádají po něm vrcholné výsledky. Často činnosti dítěte věnují velké množství volného času a finančních prostředků. Často se považují za rodiče ze skupiny 3. Přehnané požadavky na dítě, plný dohled při činnosti může ve své podstatě způsobit sociální izolaci a jiné negativní dopady.

Lze vyhodnotit, že skupiny 1, často i 4, jsou ze sociologického hlediska pro zdravý a přirozený vývoj dítěte škodlivé.

Dané možnosti jsou uvedeny jako modelové. Rodiče nemusí výhradně spadat do jediné skupiny, vždy ale bude charakteristika jedné skupiny dominovat.. Stejně tak mohou v průběhu času skupiny měnit a přecházet z jedné do druhé.

Nechci, aby má práce vyzněla tak, že všichni rodiče jsou nezodpovědní. Proto jsem vytvořil čtyři skupiny rodičů. Na nich jsem demonstroval, že jsou rodiče, kteří jsou rádi, že zájmové organizace existují a docenují jejich přínos. Nebo minimálně vyvinou potřebnou součinnost, aby dítě mohlo zvolenou organizaci navštěvovat. Tvrdím, že rodičů v těchto skupinách je většina.

Stále ale existuje skupina rodičů, u kterých péče není dostatečná. Rodiče, kteří nebyli a nejsou na takové úrovni, aby mohli zajistit plnohodnotný rozvoj osobnosti dítěte a jeho výchovu. Nemohu a v žádném případě nechci nikomu ubírat právo na rodičovství. Mohu pouze konstatovat, že vztah dítě – rodič by měl být tím psychicky nejužším poutem, které v mezilidských vztazích existuje. Přitom právě rodič by se měl snažit, aby se nejednalo pouze o poučku z učebnice, ale aby se jednalo o realitu. Protože zájmové organizace nemohou tento vztah nahradit a ani to není jejich smyslem. Jejich přínos je jiný, v této práci dostatečně osvětlený.

Oproti tomu děti samotné mají v dané problematice jasno. Pominu-li procento dětí, které se o žádnou organizaci nezajímají a nevidí v jejím navštěvování jakýkoliv přínos (což může být opět důsledek výchovy), pak ostatní, úměrně svému věku, dokáží formulovat přínosy. A tak v tom, co my vnímáme jako socializaci, ony vidí kontakt s kamarády, práci v kolektivu a jiné. To, že mají rády pohyb a sport, my nazveme rozvojem fyzických schopností a dovedností. Když se naučí přijmout porážku, kontrolovat a ovládat své jednání, být čestní, to označíme za rozvoj psychických a morálních vlastností.

Tedy my jsme vytvořili pojmy, provedli jejich rozdělení a členění, děti pak bez formální znalosti těchto pojmů chápou jejich obsah a naplňují je. Právě děti mohou být tou nejlepší vizitkou dětských zájmových organizací. Jejich spokojenost, výsledky a zapojení pak bývají jednou z mála odměn pro jejich vedoucí.

6) závěr

Na začátku své práce jsem si stanovil několik otázek :

- 1) důvod vzniku zájmových organizací, co jim předcházelo
- 2) jakou roli hrají v socializaci dětí
- 3) jak jsou organizace financovány, jaká je podpora státu
- 4) jací lidé se v těchto organizacích angažují, jak jsou ohodnoceni, proč tuto činnost vykonávají
- 5) jak zabránit osobám s patologickými rysy v zapojení do dětských organizací, jak předcházet patologickým jevům
- 6) jaký je názor rodičů na zájmové organizace, jaké pro ně představují finanční zatížení, časové zatížení, jak jsou informováni o zapojení dítěte
- 7) jak zájmové organizace vnímají děti

Pokusím se tedy k jednotlivým bodům přiřadit odpovědi.

Ad 1) Uvedená otázka je podrobně zodpovězena v oddílu historie dětských zájmových organizací. Ve zkratce lze uvést, že vznik zájmových organizací byl přirozeným vyústěním lidského vývoje. Pro vznik musely být splněny podmínky nadbytečného času dříve využívaného k pracovním povinnostem. Dále ekonomická situace obyvatelstva musela umožnit vynakládání finančních a časových prostředků na odreagování.

Ad 2) Zájmové organizace mají svoji nezastupitelnou roli při socializaci dětí. Při správném přístupu zajišťují zdravý vývoj jedince. Umožňují mu kontakt s vrstevníky, učí ho vystupování, jednání. Pomáhají mu zvládnout překážky a zvyšovat jeho fyzickou odolnost.

Škola (ve smyslu čistě vzdělávacím) ani rodič nemohou zájmové organizace zastoupit. Škola má své formální vymezení a jejím hlavním posláním je výuka. Ve svých osnovách má i nácvik pohybových dovedností (hodiny tělocviku), ale ty jsou s ohledem na ostatní oblasti pouze okrajové. Zájmové organizace působí více neformálně, dovednostem často učí méně násilnou formou. Rodiče pak i při sebelepší péči nemohou při přímé činnosti zajistit kontakt s vrstevníky, je pro ně obtížnější učit děti osamostatňování.

Ad 3) I tato otázka byla již jednou v této práci zodpovězena (dílčí vyhodnocení po rozhovorech). Lze tedy shrnout, že finanční podpora státu je v rámci možností dostačující. Zvýhodněny jsou celorepublikové organizace a organizace s historií, které úspěšně pracují po delší dobu. Stát poskytuje finanční prostředky prostřednictvím grantů, orgánů samosprávy a orgánů, které finanční prostředky přerozdělují. Přebujelá administrativa, která je s finančními prostředky často spojená, je mnohdy důsledkem toho, že i v této oblasti se najdou osoby, kterým nejde o práci s dětmi, ale pokoušejí se nezákonně finančně obohatit, či získat jiný hmotný prospěch.

Ad 4) V dílčím vyhodnocení jsem vytvořil tuto definici :

Dětský pracovník musí mít takové osobnostní předpoklady, které v souběhu s pedagogickými znalostmi a dovednostmi zajišťují, že na děti a mládež bude působit takovým způsobem, aby jeho výchovná činnost bude ku prospěchu rozvoje fyzických, psychických a morálních hodnot dítěte, jeho působení bude přispívat k socializaci jedince v dětském kolektivu, přičemž musí respektovat věkové, intelektuální, pohlavní jakož i další specifika dítěte.

V praxi se pak můžeme setkat s osobami, které tuto definici plně nenaplnují. S ohledem na výsledky rozhovorů a dotazníků, kdy se k problematice vyjádřili rodiče, děti i samotní pracovníci, mohu konstatovat, že alespoň v regionu Rakovnicka, kde je většina dětských zájmových organizací nevýběrová (otevřena pro všechny), se tento problém nevyskytuje, či se jeví jako okrajový.

Ohodnocení dětských pracovníků je z finančního pohledu minimální, oni sami s ním ani nepočítají (pokud se nejedná přímo o zaměstnání na plný úvazek). Odměnou jim mohou být různé druhy morálního ocenění. Morální ohodnocení skýtá velké možnosti, ale není v plné míře využíváno.

Ad 5) Nesmírně závažné téma. Konkrétní případy nám ukazují, že v zájmových organizacích se vyskytují osoby s patologickými rysy. Organizace si jsou této situace vědomy a snaží se vytvářet podmínky, aby těmto osobám zabránily v účasti v zájmových organizacích. Ucelený a komplexní model ale chybí.

Přitom aktivity jedince s patologickými rysy (pedofilie, ebofilie, sadismus, alkoholismus apod.) má na děti destruktivní dopad. Může zcela zabrzdit nebo i vrátit jejich duševní vývoj, mohou jim způsobit doživotní psychické následky.

Rizikové faktory byly uvedeny ve vyhodnocení rozhovorů (izolace, rodiče nežádání, 1-2 vedoucí). Přestože nechci dávat veškerou zodpovědnost na rodiče, tak alespoň nepravidelná návštěva činnosti oddílu, rozhovor s kompetentní osobou, či reakce dětí by měly být samozřejmostí. A to nejen jako prevence patologických jevů, ale pro pocit dítěte, které se tak cítí potřebné, uznávané, má jistotu, že má přízeň rodičů. Musím konstatovat, že v tomto směru má část rodičů velké nedostatky.

Ad 6 a 7) Podrobně rozebráno v předchozí kapitole.

Závěrem své práce tedy shrnuji: Dětské zájmové organizace jsou nedílnou součástí pedagogiky volného času. Dokonce tvrdím, že jsou jednou z nejvýznamnějších částí tohoto odvětví pedagogiky. Prostředky vynaložené do těchto aktivit jsou ve značném nepoměru s nabízenými pozitivy. Zájmové organizace jsou prostředkem primární prevence před patologickými jevy (krádeže, drogy, alkohol...). Při správném vedení rozvíjejí osobnost jedince a kladně působí na celkový vývoj.

Stát v rámci možností poskytuje zájmovým organizacím potřebnou součinnost, bez které by byl provoz obtížný, ne-li nemožný. Spolupráce by samozřejmě mohla být i vyšší, organizace jsou často nuceny se slučovat, aby na jejich námitky a požadavky byl brán zřetel.

Přes vše, co jsem zde napsal, se ale jedná o poměrně neprozkoumanou oblast. Část lidí a zejména rodičů nedoceňují přínosy, které zájmové organizace pro jejich děti představují. Podceňují některé přínosy a nevyvíjí s organizacemi takovou spolupráci, která by odrážela pozitiva, jež pro děti zapojení v těchto organizacích přináší.

O zájmových organizacích je omezené množství publikací, které se zaměřují zejména na nabídku možných her a činností. Chybí instrukce pro pracovníky s dětmi, jakési pedagogické minimum. Publikace a metodické příručky zajišťují zejména samotné organizace a především ty celorepublikové, popř. Česká rada dětí a mládeže. Práce ale přinesla dostatek podkladů, že většina dětských pracovníků svoji činnost vykonává dobře a bez nároku na hmotnou odměnu.

Zájmové organizace a lidé, kteří se v nich angažují, si zaslouží větší pozornost než tu, která je jim věnována.

Dětské zájmové organizace jsou fenoménem pedagogiky volného času.

Resumé

Práce se zabývá dětskými zájmovými organizacemi jako významným článkem pedagogiky volného času. V úvodu jsou stanoveny základní otázky, mezi které lze zařadit: důvod vzniku zájmových organizací, jakou roli hrají v socializaci dětí, jak jsou organizace financovány, jaká je podpora státu, jací lidé se v těchto organizacích angažují, jak předcházet patologickým jevům, jaký je názor rodičů na zájmové organizace, jak zájmové organizace vnímají děti.

Pro zodpovězení těchto otázek je práce rozčleněna do několika bloků. V prvním je uvedena historie vzniku zájmových organizací až po současnost. Je konstatováno, že ke vzniku muselo být splněno několik podmínek, jako je nadbytek volného času a dostatečně stabilní ekonomická situace. Podrobně je rozebrán vliv politického režimu na existenci zájmových organizací.

Dále je tento blok zaměřen na strukturu současných zájmových organizací. Uvedeny jsou právní normy, kterými se organizace řídí a ze kterých vycházejí. Zmiňovány jsou významné zájmové organizace, představeny styčné body jejich stanov a předmět činnosti. Prezentovány jsou i Domy dětí a mládeže jakožto střediska volného času a Česká rada dětí a mládeže, jako instituce sdružující zájmové organizace.

Další bloky práce jsou zaměřeny regionálně, a to konkrétně na Rakovník a jeho okolí. V druhém bloku je prezentováno celkem pět rozhovorů. Čtyři jsou učiněny s předními pracovníky regionálních organizací, které jsou buď zastřešovány, či přímo součástí celorepublikových sdružení. Pátý rozhovor proběhl s pracovnící DDM v Rakovníku, aby byla objasněna podstata této instituce. Samotní pracovníci se vyjadřovali k problematice financování, prevence před patologickými jevy. Uváděli pozitiva i negativa práce s dětmi, sdělovali své osobní pohnutky, proč tuto činnost vykonávají.

V závěru druhého bloku práce, v dílčím vyhodnocení, je rozbor všech rozhovorů, je nastíněno, jak danou problematiku vidí dětské pracovníci. Největší problém je spatřován v nedostatku osob schopných a ochotných věnovat svůj čas práci s dětmi.

Třetí blok byl věnován názoru rodičů a dětí. Ti se mohli vyjádřit v dotaznících, které byly pro tuto příležitost vytvořeny a distribuovány do třech základních škol regionu. Postupně jsou představovány jednotlivé body dotazníku i s výsledky. V některých případech je poukázáno na rozdíly mezi jednotlivými školami. Třetí blok je opět uzavírán dílčím vyhodnocením.

V závěru jsou zodpovězeny všechny otázky, které byly na počátku práce položeny. Zejména je vyzdvihována práce a přístup dětských pracovníků. Jako přijatelné je hodnoceno zapojení státu s tím, že v této oblasti by mohlo nastat zlepšení. Část závěru je věnována patologickým jevům, možnými dopady na vývoj dítěte. V práci se konstatuje, že jednotlivé organizace si jsou vědomy problematiky vědomi, v rámci svých možností činí preventivní opatření, ucelená koncepce ale chybí. Jako nedostatečný je vyhodnocen přístup části rodičů, jejich názor na zájmové organizace, případně jejich spolupráce s organizacemi, které dítě navštěvuje. Tvrzení se opírají o výsledky zjištěné z dotazníků.

Anotace

Práce se zabývá dětskými zájmovými organizacemi jakožto významným článkem pedagogiky volného času. Uvádí historii vzniku, strukturu a právní úpravu současných dětských organizací.

V další části se práce zaměřuje na region Rakovnicka a představuje pohled na danou problematiku ze strany dětských pracovníků. Poslední část je věnována rodičům a dětem, kteří své názory na danou problematiku mohli vyjádřit v dotazníku. Součástí každé kapitoly je dílčí závěr, kde autor uvádí své názory a své vyhodnocení.

Klíčová slova

dětské zájmové organizace, pedagogika volného času, prevence patologických jevů, socializace, Rakovnicko

Annotation

The work is engaged in child's special – interest organisations as an important part of pedagogy of free time. It presents history of rise, structure and legal regulation of child's organisations nowadays. In the next part the work is aimed at region Rakovnicko and is presented a view on these problems from point of view child's workers. The last part is devoted to parents and children, who could express their opinions about these problems in the questionnaires. Each chapter includes a partial conclusion, where the author presents his opinions and analyses.

Keywords

Child's special – interest organisations, pedagogy of free time, prevention of pathologic phenomena, socialisation, Rakovnicko

Seznam použité literatury

1. PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času. 3. vyd. Praha: Portál, 2002, 221 s. ISBN 80-7178-711-6
2. HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5
3. VERDON, J. Volný čas ve středověku. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003, 261 s. ISBN 80-7021-543-7
4. <http://www.policie-sport.cz/>
5. <http://www.sokol.cz/sokol/>
6. <http://www.pionyr.cz/>
7. <http://verejnost.skaut.cz/>
8. <http://www.svasaramis.cz/>
9. <http://www.crdm.cz/>
10. z.č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů
11. z.č. 561/2004 Sb. školský zákon
12. vyhl. č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání

Seznam příloh

Výsledky ze ZŠ Lužná	1
Výsledky ze ZŠ Rakovník	5
Výsledky ze ZŠ Jesenice	9
Dotazník	13
Odpovědi z ČRDM	17

Výsledky ZŠ Lužná:

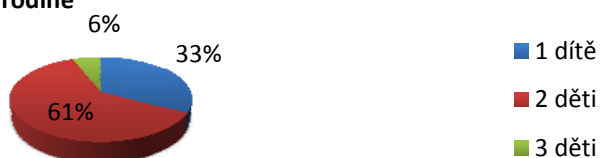
graf č. 1 - poměr vrácených dotazníků

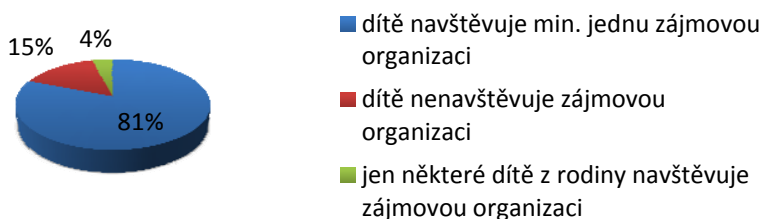
graf č. 1.1 - věkové složení dotazníkového vzorku

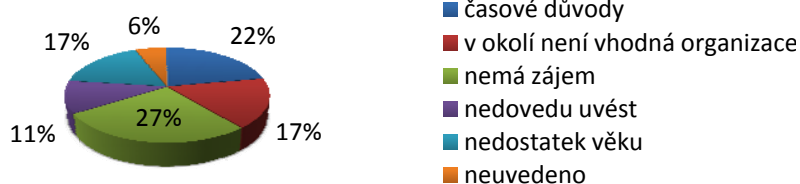
graf č. 2 - počet dětí v rodině

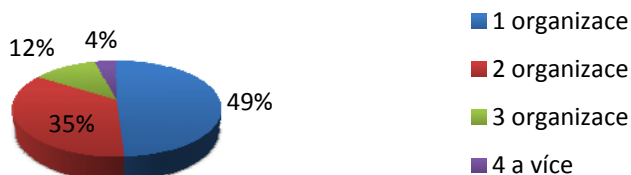
graf č. 3 - poměr dětí navštěvující zájmovou organizací

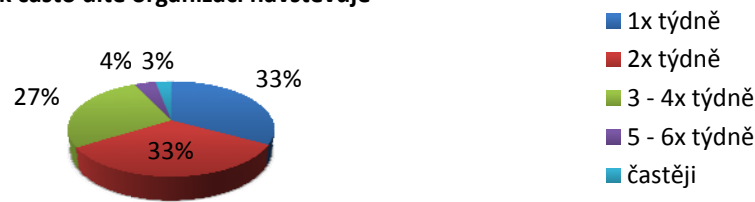
graf č. 4 - důvod, proč dítě organizaci nenavštěvuje

graf č. 5 - počet navštěvovaných organizací

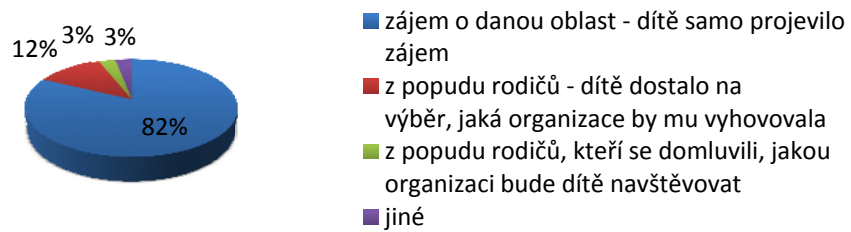
graf č. 6 - jak často dítě organizaci navštěvuje

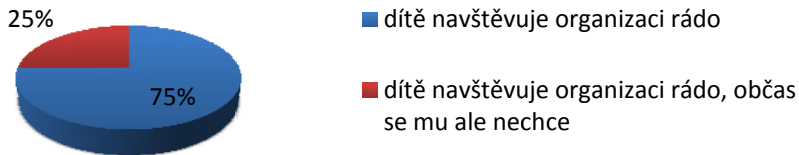
graf č. 7 - zaměření organizací

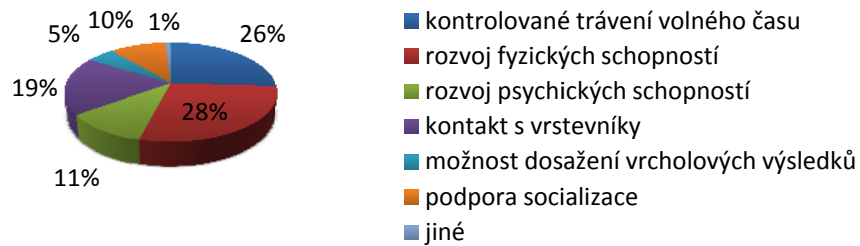
graf č. 8 - důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat

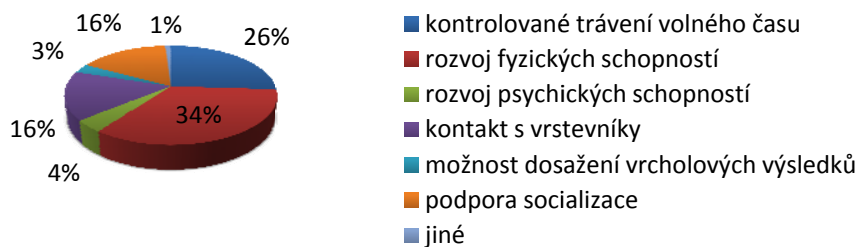
graf č. 9 - řekli byste ...

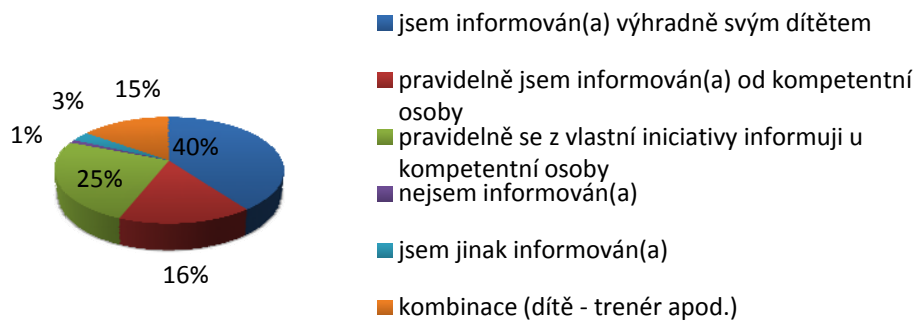
graf č. 10 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (více odpovědí)

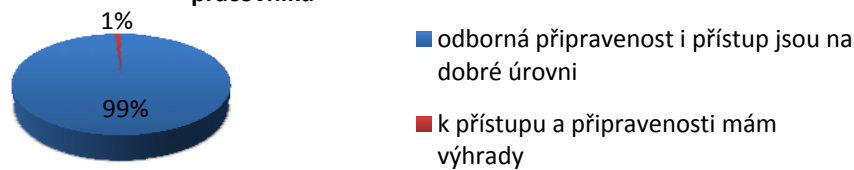
graf č. 10.1 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (jedna odpověď)

graf č. 11 - jak jste informováni o zapojení dítěte v organizaci

graf č. 12 - jak jste spokojeni s kvalitou přístupu ze strany dětských pracovníků

graf č. 13 - počáteční náklady

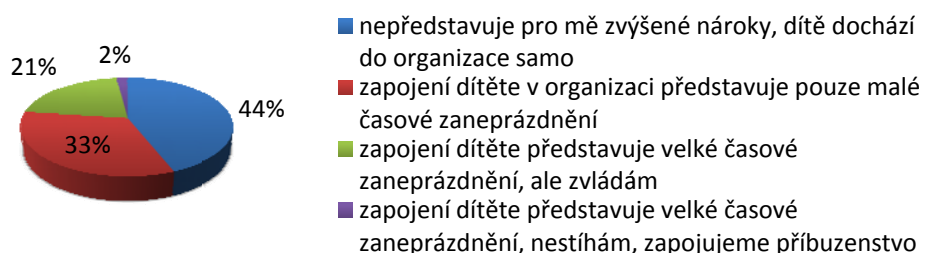
graf č. 14 - roční náklady

graf č. 15 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to finančně nezvládli

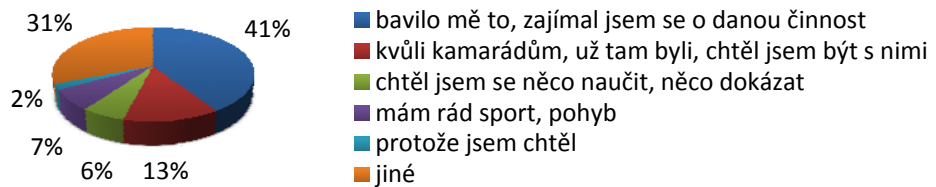
graf č. 16 - jak je pro Vás časově náročné zapojení dítěte v organizaci

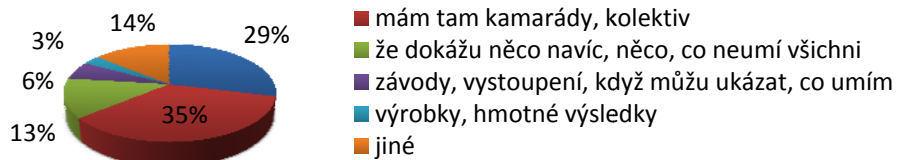
graf č. 17 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to nezvládli časově

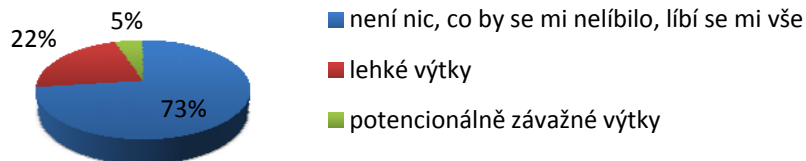
graf č. 18 - proč jsi začal chodit do zájmové organizace

graf č. 19 - co se ti tam líbí

graf č. 20 - co se ti tam nelíbí

graf č. 21 - do zájmové organizace bych chtěl(a) chodit ...

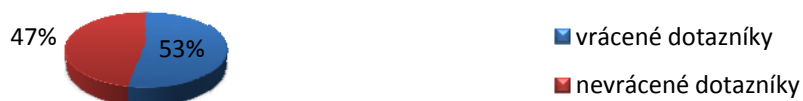

graf č. 22 - dotazník vyplňoval

Výsledky 2. ZŠ Rakovník

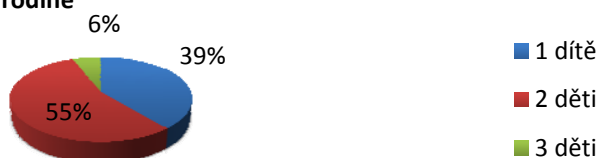
graf č. 1 - poměr vrácených dotazníků

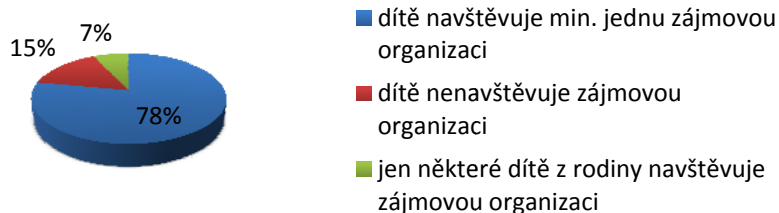
graf č. 1.1 - věkové složení dotazníkového vzorku

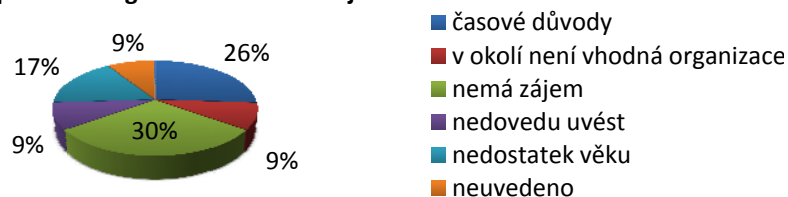
graf č. 2 - počet dětí v rodině

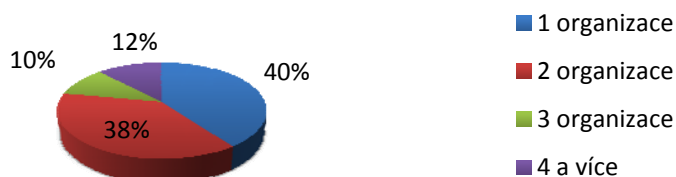
graf č. 3 - poměr navštěvování zájmových organizací

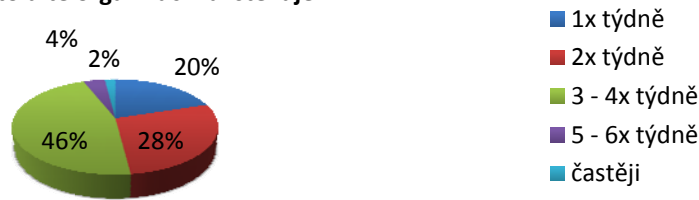
graf č. 4 - důvod, proč dítě organizaci nenavštěvuje

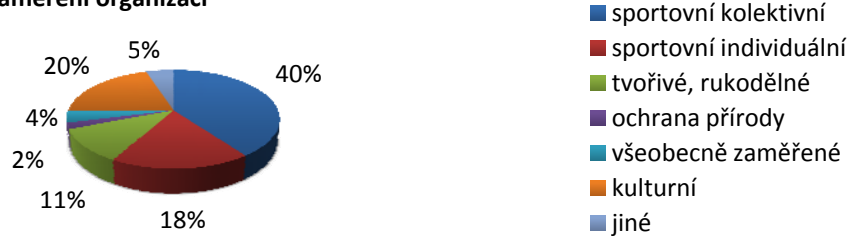
graf č. 5 - počet navštěvovaných organizací

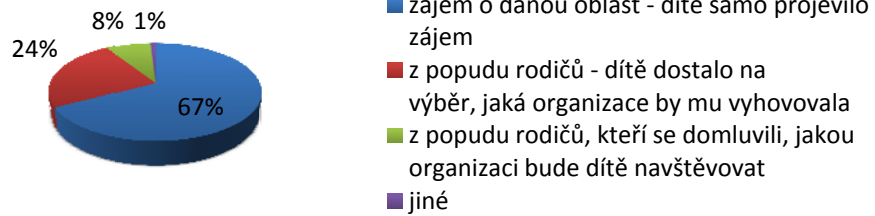
graf č. 6 - jak často dítě organizaci navštěvuje

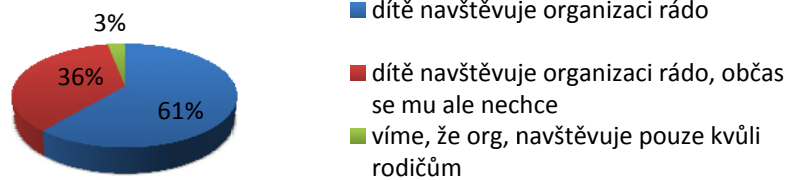
graf č. 7 - zaměření organizací

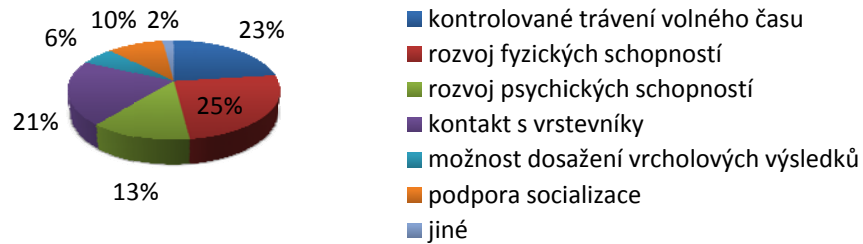
graf č. 8 - důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat

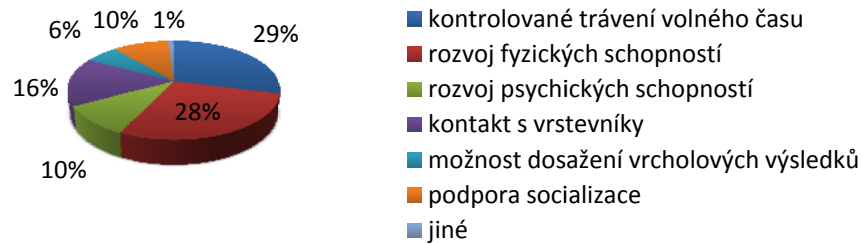
graf č. 9 - řekli byste ...

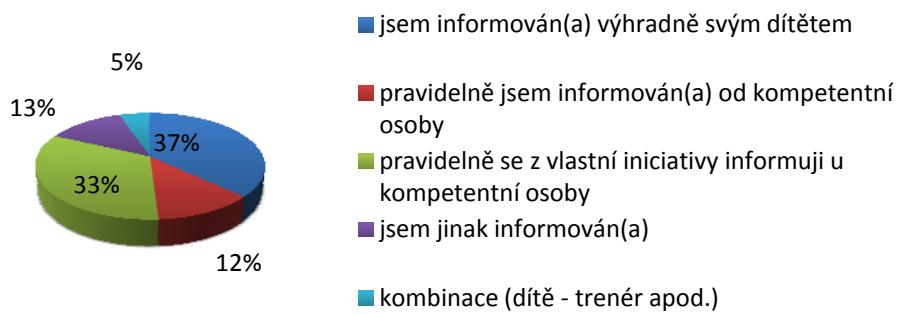
graf č. 10 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (více odpovědí)

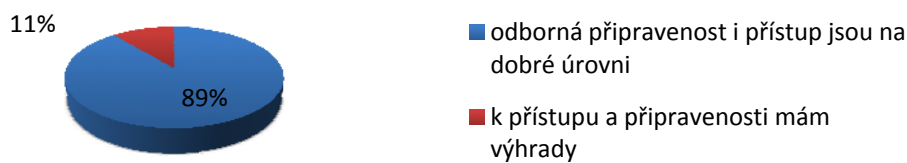
graf č. 10.1 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (jedna odpověď)

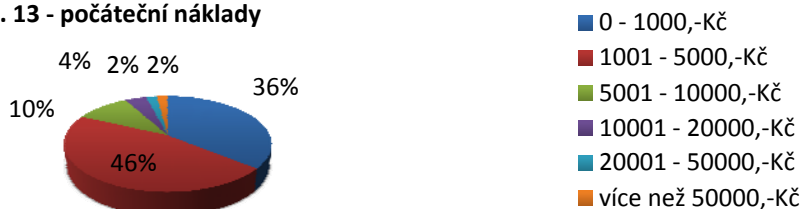
graf č. 11 - jak jste informováni o zapojení dítěte v organizaci

graf č. 12 - jak jste spokojeni s kvalitou přístupu ze strany dětských pracovníků

graf č. 13 - počáteční náklady

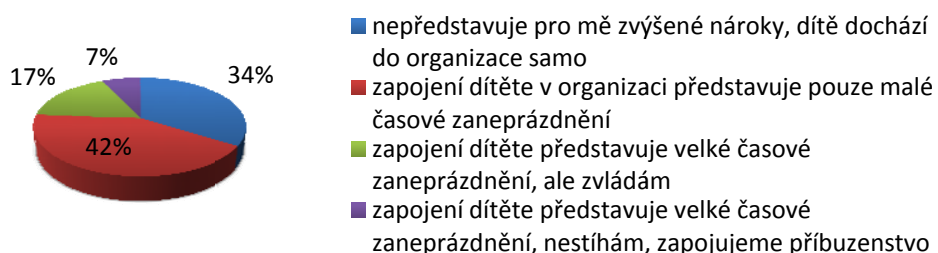
graf č. 14 - roční náklady

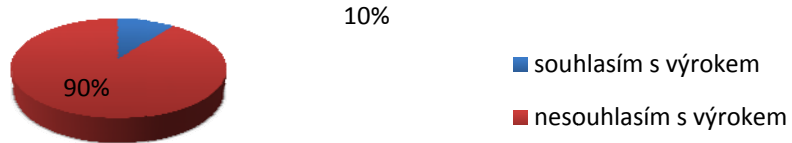
graf č. 15 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to finančně nezvládli

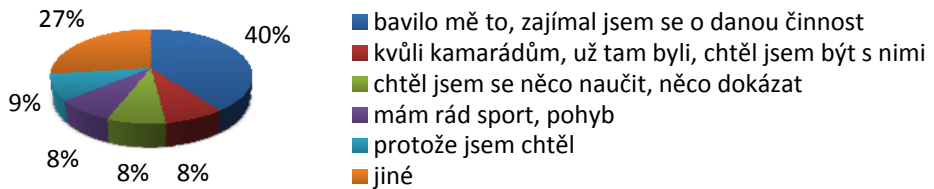
graf č. 16 - jak je pro Vás časově náročné zapojení dítěte v organizaci

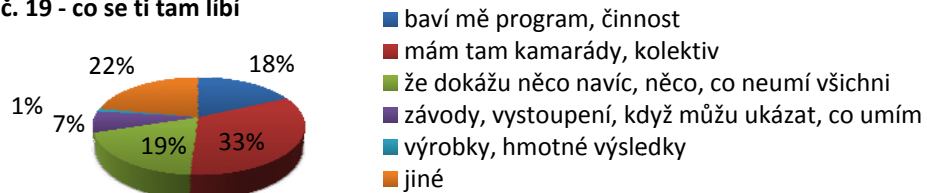
graf č. 17 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to nezvládli časově

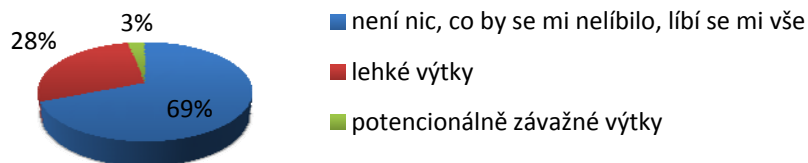
graf č. 18 - proč jsi začal chodit do zájmové organizace

graf č. 19 - co se ti tam líbí

graf č. 20 - co se ti tam nelíbí

graf č. 21 - do zájmové organizace bych chtěl(a) chodit ...

graf č. 22 - dotazník vyplňoval

Výsledky ZŠ Jesenice:

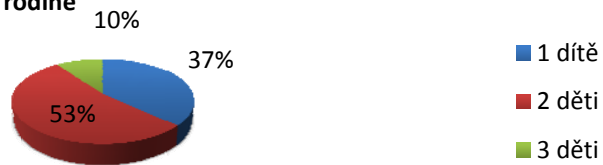
graf č. 1 - poměr vrácených dotazníků

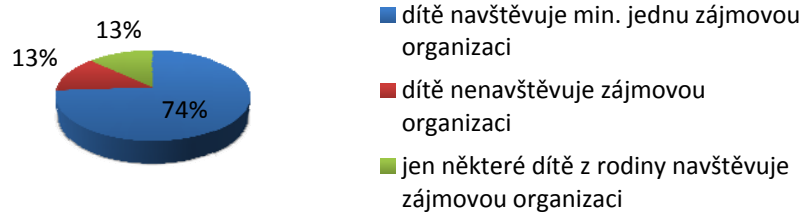
graf č. 1.1 - věkové složení dotazníkového vzorku

graf č. 2 - počet dětí v rodině

graf č. 3 - poměr dětí navštěvující zájmovou organizaci

graf č. 4 - důvod, proč dítě organizaci nenavštěvuje

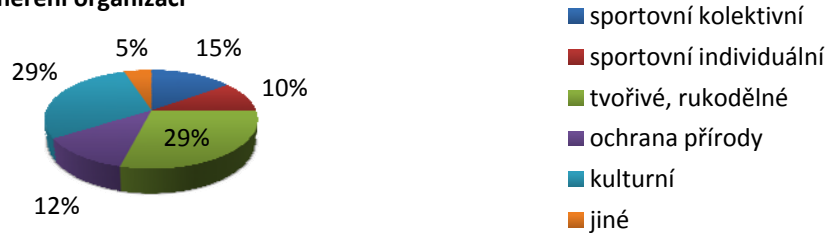
graf č. 5 - počet navštěvovaných organizací

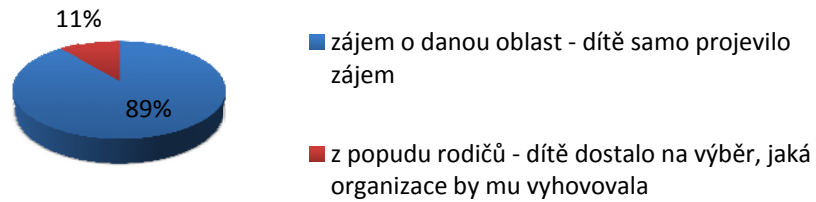
graf č. 6 - jak často dítě organizaci navštěvuje

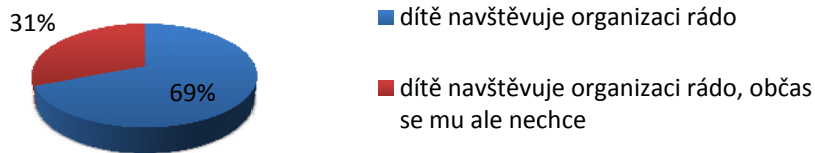
graf č. 7 - zaměření organizací

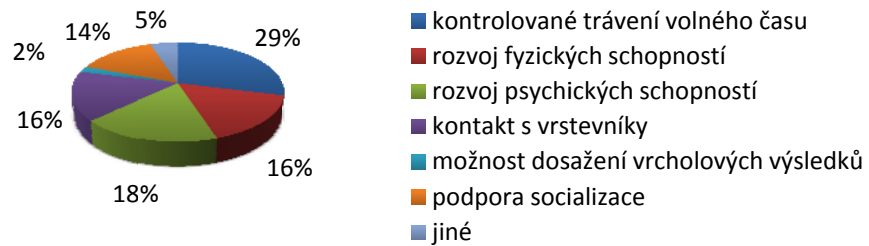
graf č. 8 - důvody, proč začalo dítě organizaci navštěvovat

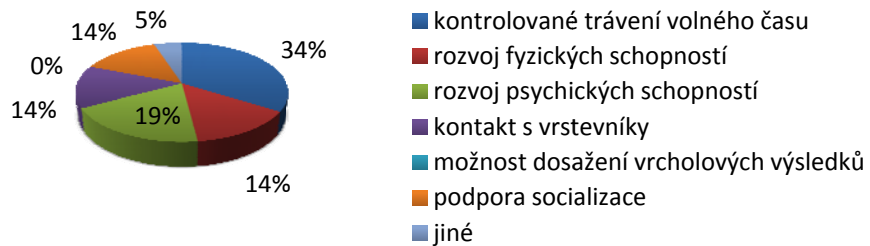
graf č. 9 - řekli byste ...

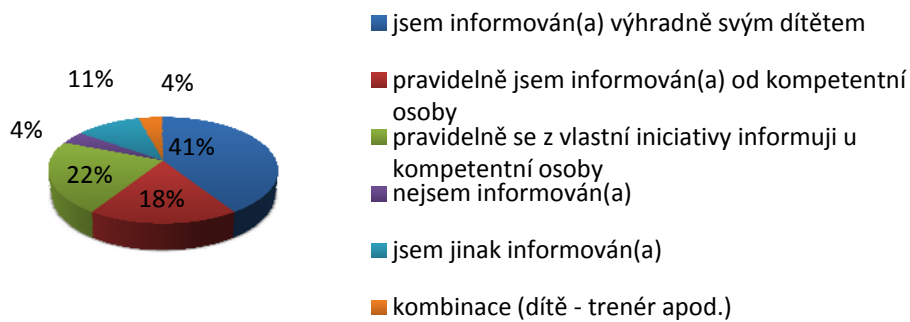
graf č. 10 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (více odpovědí)

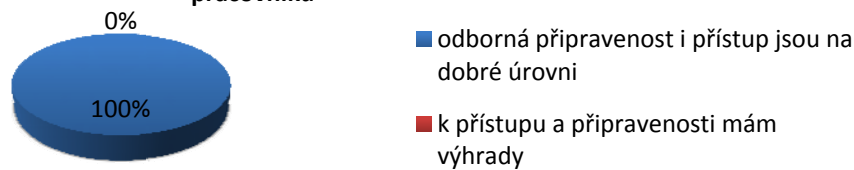
graf č. 10.1 - v čem vidíte přínos organizace pro dítě (jedna odpověď)

graf č. 11 - jak jste informováni o zapojení dítěte v organizaci

graf č. 12 - jak jste spokojeni s kvalitou přístupu ze strany dětských pracovníků

graf č. 13 - počáteční náklady

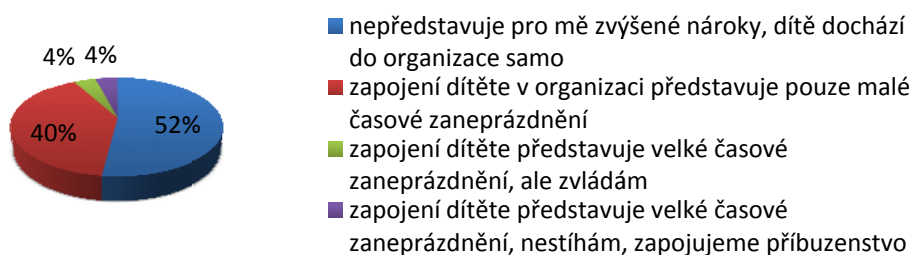
graf č. 14 - roční náklady

graf č. 15 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to finančně nezvládli

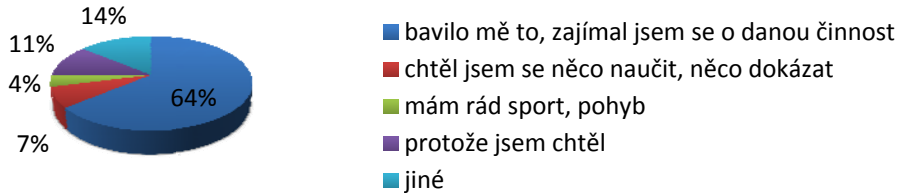
graf č. 16 - jak je pro Vás časově náročné zapojení dítěte v organizaci

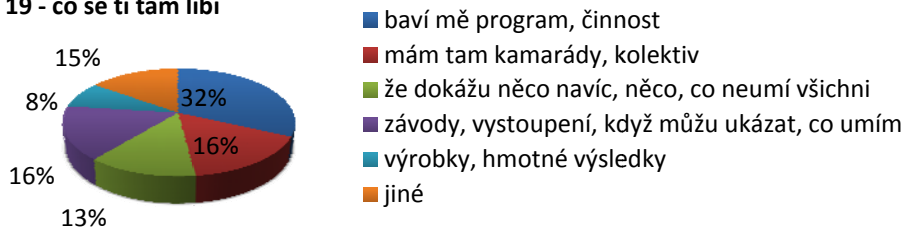
graf č. 17 - dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to nezvládli časově

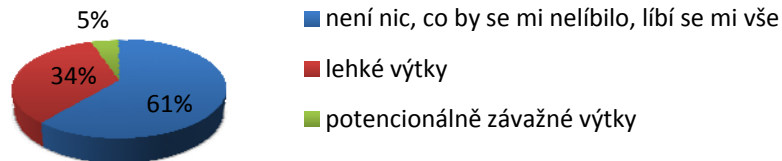
graf č. 18 - proč jsi začal chodit do zájmové organizace

graf č. 19 - co se ti tam líbí

graf č. 20 - co se ti tam nelíbí

graf č. 21 - do zájmové organizace bych chtěl(a) chodit ...

graf č. 22 - dotazník vyplňoval

DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Jan Láska a jsem studentem Institutu mezioborových studií v Brně, obor sociální pedagogika. Součástí mého studia je i vypracování bakalářské práce na téma : „ Zájmové organizace, jako fenomén pedagogiky volného času„. K zajištění dat jsem vypracoval tento dotazník určený pro rodiče a děti. Má dvě části. Jednu, kterou vyplňují rodiče, a druhou, kterou vyplní rodiče na základě odpovědi dětí. Pokyny k vyplnění druhé části jsou podrobně uvedeny před jejím začátkem. Při vyplňování dotazníku apeluji na pravdivé uvádění údajů. Dotazníky jsou naprosto anonymní, jsou distribuovány ve stejných obálkách. Osoby, které Vám je předaly mi je v případě Vašeho vyplnění vrátí zalepené zpět.

Protože mým cílem je sociologický pohled daného fenoménu, všechny obálky budu shromažďovat a k jejich otevření dojde v jeden den. V případě dotazů jsem k dispozici na mailové adrese JanLaska@seznam.cz. Vyplněním dotazníku mi výrazně pomůžete v mém snažení. Děkuji.

1) počet dětí do 15 let v péči

1 2 3 4 5 a více

2) ve věku :

do 5 let do 10 let do 15 let

3) Navštěvuje Vaše dítě zájmovou činností

ano ne jen některé

Pokud je vaše odpověď na otázku č. 3 „NE,, pak vyplňte pouze otázku č. 4 a vyplňování dotazníku pro Vás tímto končí, pokud je Vaše odpověď „JEN NĚKTERÉ,, vyplňte otázku č. 4 pro dítě, které nenavštěvuje, a dále pokračujte ve vyplňování, kdy budete odpovídat na otázky mající vztah k dítěti, které zájmovou organizací navštěvuje. Následující otázky předpokládají jedno dítě navštěvující zájmovou činností. Pokud máte dva a více potomků, vyplňte dotazník k dítěti, které jej přineslo. Pokud by ste chtěli dotazník vyplnit i na ostatní děti ve Vaší péči, můžete odpovědi formulovat na čistý list papíru, který přiložte k dotazníku.

4) Pokud Vaše dítě (nebo nějaké z nich) nenavštěvuje, pokuste se uvést důvod :

nedostatek věku dítě nemá zájem finanční požadavky ze strany organ.
časové požadavky na dítě časové požadavky na rodiče
v okolí není vhodná organizace v okolí není žádná organizace
nevím, nedovedu uvést jiné :

5) počet navštěvovaných zájmových organizací ze strany dítěte :

jedna dvě tři čtyři a více

6) zaměření organizace (pokud navštěvuje více než jednu, je možno více odpovědí)

sportovní kolektivní (fotbal, hokej...) sportovní individuální (tenis, atletika...)
tvořivé, rukodělné ochrana přírody
všeobecně zaměřené kulturní (divadlo, zpěv, hudební nástroj...)
jiné

7) proč začalo dítě zájmovou organizaci navštěvovat

zájem o danou oblast – dítě samo projevilo zájem

z popudu rodičů – dítě dostalo na výběr, jaká organizace by mu vyhovovala

z popudu rodičů, kteří se domluvili, jakou organizaci bude dítě navštěvovat

jiné :

8) řekli byste, že :

dítě navštěvuje organizaci rádo

dítě navštěvuje organizaci rádo, občas se mu ale nechce

dítě do organizace dochází nepravidelně, nechce se mu tam

víme, že chodí pouze kvůli rodičům

v blízké budoucnosti ukončí v organizaci činnost, protože se mu tam nelíbí

9) jak často organizaci navštěvuje (při docházce do více organizací prosím o součet)

1x týdně

2x týdně

3-4x týdně

5-6x týdně

více

10) v čem vidíte přínos organizací pro Vaše dítě (možno více odpovědí)

kontrolované trávení volného času

rozvoj fyzických schopností

rozvoj psychických schopností

kontakt s vrstevníky

možnost dosažení vrcholových výsledků v dané oblasti

podpora socializace (jednání s dospělými, vystupování, spolupráce v kolektivu...)

jiné

11) pokud jste v otázce č. 10 označili více odpovědí, pak v případě, že by ste mohli vybrat pouze jednu, byla by to :

.....

12) jak jste informováni o zapojení dítěte v organizaci

pravidelně se z vlastní iniciativy informuji u kompetentní osoby (vedoucí, trenér...)

jsem pravidelně informována od kompetentní osoby (písemné hodnocení, schůzky svolávané kompetentní osobou)

jsem informována výhradně svým dítětem

jsem jinak informována

nejsem informována

13) jak jste spokojeni s kvalitou přístupu ze strany dětských pracovníků

ano, je vidět, že odborná připravenost i přístup jsou na dobré úrovni

k přístupu a připravenosti dětských pracovníků mám výhrady, jaké

.....

jsem nespokojen s odbornou připraveností a přístupem k dětem, proč

.....

14) jaké byly počáteční finanční nároky (nákup pomůcek, zaplacení členského poplatku apod...)

0 – 1000,-Kč

1001 – 5000,-Kč

5001 – 10000,-Kč

10001 – 20000,-Kč

20001 – 50000,- Kč

více než 50000,-Kč

15) jaké jsou finanční nároky (ročně), prosím započítat dopravu, pomůcky, členské poplatky, jednorázové akce apod., ale nezapočítávat počáteční náklady

0 – 1000,-Kč

1001 – 5000,-Kč

5001 – 10000,-Kč

10001 – 20000,-Kč

20001 – 50000,- Kč

více než 50000,-Kč

15a) dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to finančně nezvládli

ano

ne

16) jak je pro Vás časově náročné zapojení dítěte v organizaci

nepředstavuje pro mě zvýšené časové nároky, dítě dochází do org. samo

zapojení dítěte v organizaci představuje pouze malé časové zaneprázdnění

zapojení dítěte představuje velké časové zaneprázdnění, ale zvládám

zapojení dítěte představuje velké časové zaneprázdnění, nestíhám, zapojujeme příbuzenstvo apod.

16a) dítě nemůže navštěvovat organizaci, kterou bychom si přáli, protože bychom to nezvládli časově

ano

ne

Nyní přichází část dotazníku pro vaše děti. K tomu několik informací. Jednak tuto část vyplňte až v případě vyplnění části č. 1 a tuto už nijak neměňte. Využijte vyplňování tohoto dotazníku jako možnost popovídat si s dítětem o jeho zapojení v zájmové činnosti. Nechci, aby se vyplnění omezilo pouze na zadání otázek. Je nutno smysl zadání dotazu sdělit dítěti s ohledem na věk. Důležité je, abyste i v případě, že zjistíte odpovědi, se kterými jste nepočítali, tyto pravdivě uvedli do dotazníku (dotazník je anonymní)

17) proč jsi začal chodit do zájmové organizace

.....

18) co se ti tam líbí (fajn kamarádi, baví mě program, že něco dokážu, nic,) prosím co nejpřesněji, ne pouze formální odpovědi

.....

19) Co se ti tam nelíbí (je tam nuda, špatní kamarádi, nebaví mě to, nic apod.) prosím co nejpřesněji, ne pouze formální odpovědi

.....

20) jací jsou tam vedoucí (trenéři apod.)

.....

21) do zájmové organizace bych chtěl chodit

častěji

méně častěji

tak, jak je to teď

22) dotazník vyplňoval

matka

otec

oba rodiče

jiný zákonný zástupce

To je vše, dotazník dejte do bílé přiložené obálky a vraťte osobě, která Vám jej dala. Ta mi jej neporušený předá a já je uschovám společně s ostatními. K rozlepení všech dotazníků dojde v jeden den. Děkuji za čas, který jste vyplnění věnovali.

Jan Láska

Kompletní odpovědi na dotazy, získané od Kristýny Makovcové, Česká rada dětí a mládeže

1) Historie České rady dětí a mládeže, vnitřní struktura (na úseku krajů apod.), právní subjektivita, zda jde o nevýdělečné sdružení, organizaci zaštitěnou státem, podporovanou státem apod.

ČRDM byla založena podepsáním zakládací listiny dne 7.7.1998. Mezi zakládající sdružení patří Asociace křesťanských sdružení mládeže, Asociace turistických oddílů mládeže, Česká tábornická unie, Folklorní sdružení ČR, Junák – svaz skautů a skautek ČR, Národní informační centrum mládeže, Pionýr a YMCA v ČR. Více o historii ve výročním čísle časopisu Archa, které přikládám v pdf.

Vnitřní struktura – zatím krajské články nemáme, krajské rady fungují samostatně jako občanská sdružení, časem by však našimi články být mohly. Fungování Představenstva a Valného shromáždění – viz Stanovy

Právní subjektivita – jsme občanské sdružení podle zákona o sdružování.

Nevýdělečné sdružení - Ano

Hlavní prostředky pro činnost získáváme ze státní dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

2) Jaký je předmět činnosti. Na tomto místě uvádím, že z vašich stanov jsem se dozvěděl, že jste organizací, která by měla fungovat jako prostředník mezi zájmovými organizacemi a orgány státní správy a samosprávy. Je organizací pracující ve prospěch dětí. Zajímá mě ale, v jaké konkrétní formě je tato činnost realizována. Zda poskytujete dotace, přerozdělujete dotace, poskytujete právní poradenství při získávání finančních prostředků na provoz zájmových organizací, školení, vedete jednání s orgány samosprávy ve prospěch svých členů apod.

Dotace neposkytujeme a ani k tomu nesměřujeme.

Naše činnost je právě především poradenská a informační – právní poradenství, různá školení a především jednání s orgány státní správy a samosprávy. Stručně:

Aktivity a projekty ČRDM

1) Bambiriáda

Celorepubliková prezentační akce Bambiriáda je největší tuzemskou přehlídkou dětských a mládežnických sdružení a center volného času. Smyslem této akce je zábavnou formou upozornit na možnosti účelného trávení volného času a zdůraznit roli mimoškolní výchovy. Na Bambiriádě se každým rokem představí přibližně stovka organizací, navštíví ji desetitisíce návštěvníků v Praze, statisíce pak v celé ČR a její návštěvnost stále roste. www.bambiriada.cz

2) Usilování o dobré legislativní podmínky a financování sdružení dětí a mládeže

Cena Přístav je ocenění pro zástupce veřejné správy a samosprávy za podporu mimoškolní práce s dětmi a mládeží. Jejimi navrhovateli jsou občanská sdružení a smyslem je vyzvednout dobré zkušenosti z obecní politiky a ocenit její konkrétní představitele, kteří mohou být příkladem všem ostatním. www.crdm.cz/pristav

Pracovní skupina ČRDM „Stát“ se účastní jednání s politiky s cílem získat společenskou podporu, přijatelné právní prostředí a rozumná pravidla financování.

Výstava nazvaná „**S Dřevomorkou na startu**“ měla za cíl upozornit na osud části nemovitého majetku po bývalém SSM. Jde o výmluvnou kolekci velkoformátových fotografií zachycujících stav objektů, které po různých peripetiích nedávno připadly několika dětským a mládežnickým sdružením. Snímky již byly v Poslanecké sněmovně PČR a v Senátu. www.adam.cz/drevomorka

3) Zahraniční aktivity

Česká rada dětí a mládeže rozvíjí kontakty se zahraničím – ať již sama o sobě, nebo pro členy svých sdružení. Již od svého založení usiluje o odpovídající zastoupení České republiky v Evropském fóru mládeže. Je partnerem řadě ostatních národních rad mládeže, zve je na své akce a účastní se jich. Nabídky účasti na zahraničních aktivitách najdete na www.adam.cz/zahranici, lze si objednat i jejich zaslání.

4) Podpora participace a soutěže

ČRDM spolupracuje s Památkovou komorou na soutěži **Má vlast v srdci Evropy - Poznej ji a chraň!** Jejím smyslem je motivovat děti a mladé lidi k zájmu o vlastní zemi a její kulturní bohatství. Mezi účastníky patří především žáci základních škol a studenti škol středních a vyšších. www.adam.cz/mavlast

V průběhu roku ČRDM podporuje či spoluorganizuje řadu dalších soutěží pro mladé lidi a jejich diskusní setkání.

5) Publikační činnost

Archa je tištěný zpravodaj vydávaný 8x ročně ČRDM. Hlavním smyslem je především propagace ČRDM, jejích členských sdružení a jejich aktivit. Zpravodaj dostávají také pracovníci státní správy a samosprávy, instituce i jednotlivci z řad odborné i laické veřejnosti, kteří se o danou problematiku zajímají. Zpravodaj je rovněž mediálním prostorem, nabídnutým bez rozdílu všem členům Rady i dalším organizacím.

Adam (www.adam.cz) je informačně zpravodajský internetový portál provozovaný ČRDM. Kromě členských sdružení se snaží oslovovat i širší veřejnost. Portál se specializuje na problematiku dětí a mládeže a slouží především dospělým, zabývajícím se dlouhodobě či jen příležitostně činností dětí a mládeže, včetně tzv. volnočasových aktivit. ČRDM také prezentuje činnost sdružení dětí a mládeže v médiích, v rámci jednotlivých aktivit vydává tematické přílohy Archy, metodické příručky a propagační materiály.

6) Servis pro sdružení

Každý rok ČRDM organizuje semináře a diskuse zaměřené na aktuální témata a problémy neziskového sektoru. Tradičním seminářem je například „**Setkání**“, kde představitelé neziskového sektoru diskutují s politiky nad tématy týkajícími se neformálního vzdělávání.

Pojištění tvoří základní službu nutnou pro sdružení dětí a mládeže. Jde především o pojištění úrazové, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou třetí straně a pojištění cestovní.

7) Kampaň Rady Evropy „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“

ČRDM byla v letech 2006-7 národním koordinátorem kampaně **Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní**. Jejím cílem je přitáhnout pozornost mladých lidí k tématům lidských práv, rozmanité společnosti a jejich spoluúčasti na životě v ní. www.kam-pan.cz

3) Akce pořádané vaší organizací. Z internetových stránek jsem se dozvěděl o akci Bambiriáda. Pořádáte i jiné akce pro děti, můžete vylíčit hrubý obsah této akce? Provozujete i vy sami zájmové kroužky, oddíly, či obdobné činnosti?

Neděláme přímou práci s dětmi jako takovou – to je činnost našich členských sdružení. Naše akce mají charakter kampaní, soutěží – například soutěž Má vlast v srdci Evropy, kampaň Každý jsme jiný všichni rovnoprávní – viz výše nebo webové stránky.

4) Jakým způsobem komunikujete se zájmovými sdruženími, které jsou vašimi členy ? V případě celorepublikových organizací (Pionýr, Junák...) komunikujete pouze (především) s vedením či i s regionálními organizacemi těchto organizací ?

Se všemi sdruženími pravidelně komunikujeme mailem i telefonicky. Rozesíláme pravidelný mailing „Týden v ČRDM“, kde sdružení informujeme o dění uvnitř ČRDM, událostech týkajících se problematiky dětských a mládežnických sdružení, různých zajímavých nabídkách, kurzech a akcích. Co se týče velkých sdružení, komunikujeme především s jejich ústředími (je pak na nich, zda informace šíří dál na své články či jakou mají formu další rozesílky informací).

Komunikačními prostředky mezi sdruženími jsou i server www.adam.cz a časopis Archa, kam mohou členská sdružení posílat své příspěvky.

5) Hypotetická situace : založil bych zájmovou organizaci, nevýdělečné sdružení v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb. Pokud bych měl v úmyslu, stát se členem České rady dětí a mládeže, jaké by mi to přineslo výhody, jaké povinnosti bych musel splnit a plnit a bylo by to vůbec možné ?

Stanovy jsou v tomto maximálně otevřené, nejde o velikost organizace, musí však mít ve stanovách také práci s dětmi a mládeží jako hlavní činnost.

(2) Členem ČRDM se může stát každá nestátní nezisková organizace (dále jen „sdružení“),

- a. jejíž stanovy jsou v souladu se Stanovami ČRDM, zejména pak čl. 2,
- b. projeví svobodně zájem o členství a prostřednictvím svého statutárního orgánu podá přihlášku do ČRDM,
- c. jejímž hlavním posláním nebo součástí posláním je práce s dětmi a mládeží, přičemž dětmi a mládeží se zde i dále rozumí mladí lidé ve věku do 26 let včetně.

Podmínkou je tedy vyplněná přihláška, stanovy sdružení a zaplacený členský příspěvek (3 Kč za každého člena do 26 let, minimální částka je 200 Kč)

Výhody: hlavně informace, možnost podílení se na činnosti ČRDM, určitá prestiž a výhodné podmínky pojištění pro činnost

6) Všechny důležité skutečnosti, které mohou objasnit podstatu, smysl a postavení České rady dětí a mládeže v systému zájmových organizací.

ČRDM je silným partnerem pro MŠMT, její odborné názory a připomínky mají váhu, fungujeme jako konzultanti, dodáváme odborníky do pracovních skupin. Zastupujeme i do zahraničí, jsme v kontaktu s ostatními evropskými národními radami. V roce 2007 naše pracovní skupina Stát dokázala proaktivně změnit některé normy, které nás ohrožovaly. Evropská problematika, i díky kampani „Každý jsme jiný, všichni rovnoprávní“, nabyla na významu. Zapojili jsme se výrazněji do zlepšování podmínek pro české děti a mládež, zejména do naplňování nové Koncepce státní politiky v této oblasti.

V roce 2007 ČRDM sdružovala 95 členských organizací (celkem téměř 200 tisíc členů), včetně 6 krajských rad mládeže. Mezi členy ČRDM patří sdružení zaměřená táborského či turistického, kulturního, technického či křesťanského. Některá sdružení jsou zaměřena ekologicky, jiná se soustřeďují na práci s menšinami či na prevenci sociálně patologických jevů.

Mezi členy ČRDM patří sdružení velká i docela malá, s celostátní či regionální působností. Jsme přesvědčeni, že co do velikosti, působnosti i zaměření všechna mají v ČRDM zajištěno přiměřené místo. V roce 2007 do ČRDM vstoupily 3 nové organizace, včetně dvou krajských rad dětí a mládeže. Zároveň 4 sdružení své členství zánikem nebo neprodloužením členství pozbyla.